

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Změny financování regionálního školství

Michaela Švecová

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Michaela Švecová, DiS.

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Litoměřice

Název práce

Změny financování regionálního školství

Název anglicky

Changes in regional education funding

Cíle práce

Cílem diplomové práce bude zmapování způsobů financování regionálního školství s pohledem na způsoby financování před rokem 2020 a zmapováním nového způsobu financování školství. Dále postihnoutí rozdílů v těchto způsobech financování. Pozornost bude také věnována dalším, například dotačním, způsobům financování. V teoretické části budou dále popsány základní pojmy související s regionálním školstvím a jeho financováním. V praktické části se bude diplomová práce zabývat vlivem jednotlivých způsobů financování na vzdělávání, výhodám a nevýhodám jednotlivých forem financování. Hlavní otázkou bude vliv nového způsobu financování na české školství a jeho přínos.

Metodika

Metodika diplomové práce bude založena na studiu odborné literatury a internetových zdrojů s jejich následným vyhodnocením. V teoretické části budou zmapovány jednotlivé způsoby financování českého regionálního školství. V praktické části se bude diplomová práce zabývat vlivem jednotlivých způsobů financování na české vzdělávání a jejich výhodami či nevýhodami a přínosem nového způsobu financování regionálního školství.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

regionální školství, PHmax, financování vzdělávání, dotační programy do školství, základní vzdělávání, střední vzdělávání, veřejné rozpočty

Doporučené zdroje informací

České školství v mezinárodním srovnání: stručné seznámení s vybranými ukazateli publikace OECD Education at a glance .. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – Divize nakladatelství Tauris, 2007. ISBN 978-80-211-0537-9.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

Reforma financování regionálního školství. Praha: Verlag Dashöfer, [2019]. ISBN 978-80-7635-010-6.

ŠRÉDL, Karel. Znalostní ekonomika a vzdělávání. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, c2010. ISBN 978-80-213-2039-0.

VALENTA, Jiří. Právní rámec řízení škol a školských zařízení: základy práva pro školský management. Karviná: Paris, 2010. ISBN 978-80-87173-16-9.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Karel ŠrédI, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 12. 2020

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 1. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Změny financování regionálního školství“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 20. března 2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. PhDr. Ing. Karlu Šrédlovi, CSc. za věnovaný čas, poskytnutí cenných rad a připomínek a odborné vedení při zpracování mé práce. Dále bych ráda poděkovala Ing. Lence Kopecké, Ph.D. za cenné připomínky při dokončování mé práce. Také bych ráda poděkovala PhDr. Jiřímu Konvalinkovi za věnovaný čas a poskytnutí podkladů k mé diplomové práci. Poděkování patří také mé rodině za jejich podporu během celého studia.

Změny financování regionálního školství

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá způsoby financování regionálního školství a jejich porovnáním. V první části práce je nastíněno vzdělávání v České republice, jeho vývoj a nejvýznamnější legislativní změny v českém školství, evropská a mezinárodní spolupráce ve vzdělávání, v propojení s lidským kapitálem. Dále je tato část zaměřena na strategie vzdělávání v České republice a upřesnění rozdílů v jednotlivých způsobech financování regionálního školství.

Následující část práce je zaměřena na reformu financování regionálního školství a vysvětlení nového způsobu financování škol. Práce také přináší informace o dotačních programech Evropské unie, ze kterých je možné čerpat finance do vzdělávání.

Praktická část práce přináší informace o vzdělanosti obyvatelstva České republiky, počtech žáků v regionálním školství, využívání dotačních programů a výdajích vládních institucí. Dále se praktická část práce detailněji zabývá přínosem reformy financování regionálního školství a platy pedagogických pracovníků.

Klíčová slova: vzdělávání, financování, regionální školství, vzdělávací politika, lidský kapitál, reforma, PHmax, operační program, mzdy pedagogických pracovníků

Changes in regional education funding

Abstract

The thesis deals with the comparison of financing schemes of regional education. The first part of the work outlines education in the Czech Republic, its development and the most significant legislative changes in Czech education system. Also European and international education cooperation is mentioned in relation to the human capital. Furthermore, this part focuses on several education strategies in the Czech Republic and specifying the differences in various methods of financing regional education.

The next part of the work is focused on the reform of financing regional education and explaining the new ways of school fundings. The work also presents information about funding programs of the European Union, which can draw education related funds.

The practical part of the thesis presents data about the education of the population of the Czech Republic, the number of pupils in regional schools, the using of funding schemes and government institutions spendings. Furthermore, the practical part of the work deals in detail with the benefits of the reform of regional education funding and also salaries of teachers and school staff are mentioned.

Keywords: education, funding, regional education, educational policy, human capital, reform, PHmax, operational program, pedagogical staff salaries

Obsah

1	Úvod.....	13
2	Cíl práce a metodika	15
2.1	Cíl práce	15
2.2	Metodika	16
3	Teoretická východiska	17
3.1	Vzdělávání v České republice.....	17
3.1.1	Národní program vzdělávání ČR (Bílá kniha)	17
3.1.2	Vývoj českého školství.....	18
3.1.3	Nejvýznamnější legislativní změny v českém školství	19
3.2	Evropská a mezinárodní spolupráce ve vzdělávání	20
3.2.1	Vzdělávací politika EU	21
3.2.2	Finanční zdroje vložené do vzdělání (v mezinárodním srovnání) ...	22
3.3	Lidský kapitál a vzdělání	24
3.3.1	Vliv účasti ve vzdělávání na účast na trhu práce.....	24
3.3.2	Lidský kapitál a všeobecné střední vzdělání	25
3.4	Strategie vzdělávací politiky ČR	25
3.4.1	Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020.....	25
3.4.2	Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+	26
3.5	Regionální školství	28
3.5.1	Co přinese reforma financování regionálního školství.....	29
3.5.2	Reforma financování regionálního školství	31
3.6	Systém přidělování finančních prostředků	34
3.6.1	Výdaje na vzdělávání jako procento HDP	35
3.6.2	Celkové výdaje na vzdělávání vzhledem k HDP	36
3.6.3	Financování před rokem 2020.....	36
3.6.4	Změny ve výdajích na žáka a studenta mezi roky 1995 a 2004	37
3.6.5	Financování škol a školských zařízení	38
3.6.6	Zdroje výdajů	40
3.6.7	Veřejné a soukromé výdaje na preprimární, primární, sekundární a postsekundární neterciální vzdělávání.....	40
3.6.8	Prostředky z obcí	41
3.6.9	Rozdíly mezi výdaji na žáka a studenta na jednotlivých vzdělávacích úrovních.....	42
3.6.10	Celkové výdaje na žáka v průběhu vzdělávání na primární a sekundární vzdělávací úrovni.....	42

3.7	Reforma financování školství	43
3.7.1	Problémy současného systému financování	43
3.7.2	Koho se reforma dotkne	44
3.7.3	V čem spočívá změna financování	44
3.8	PHmax.....	45
3.8.1	Hodnota PHmax	45
3.8.2	Jak naložit s PHmax při plánování organizace školy	46
3.8.3	PHmax obecně.....	46
3.8.4	Příklad výpočtu PHmax pro střední vzdělávání	48
3.9	Dotační programy pro školy	52
3.9.1	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání	53
3.9.2	Operační program Zaměstnanost.....	54
3.9.3	Integrovaný regionální operační program	55
3.9.4	Operační program Životní prostředí	56
3.9.5	Přeshraniční spolupráce	56
3.9.6	Horizont 2020.....	59
3.9.7	Horizon Europe.....	60
4	Praktická část	61
4.1	Obyvatelstvo České republiky podle nejvyššího ukončeného vzdělání ...	61
4.2	Počty žáků na školách	66
4.3	Výdaje vládních institucí na vzdělání v ČR v procentech HDP	68
4.4	Čerpání dotací do školství.....	69
4.4.1	Místní akční plány rozvoje vzdělávání	70
4.4.2	Krajské akční plány rozvoje vzdělávání	72
4.4.3	Čerpání evropských fondů.....	73
4.4.4	Čerpání finančních prostředků z Integrovaného regionálního operačního programu.....	74
4.5	Porovnání jednotlivých způsobů financování	77
4.6	Stanovení PHmax pro vybranou školu.....	83
4.7	Mzdy pedagogických pracovníků	86
5	Zhodnocení výsledků a doporučení	92
5.1	Vzdělanost v České republice	92
5.2	Počty žáků na školách	92
5.3	Výdaje vládních institucí do vzdělávání a dotace EU.....	93
5.4	Způsoby financování regionálního školství	94
5.5	Platy pedagogických pracovníků	95
6	Závěr.....	97

7 Seznam použitých zdrojů 100

Seznam schémat

Schéma 1 Strategické cíle a strategické linie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+	27
Schéma 2 Základní postup při výpočtu průměrného počtu žáků ve třídě.....	49
Schéma 3 Postup při stanovení hodnoty PHmax pro obory vzdělání v jednooborových třídách	51

Seznam tabulek

Tabulka 1 Obyvatelstvo ČR ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání, k roku 2011	61
Tabulka 2 Obyvatelstvo ČR ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání, k roku 2011 – zjednodušeně	63
Tabulka 3 Počet žáků základních škol v ČR ve školním roce 2005/2006 až 2018/2019	66
Tabulka 4 Počet žáků na středních školách v ČR ve školním roce 2005/2006 až 2018/2019.....	67
Tabulka 5 Republikové normativy škol a školských zařízení zřizovaných územními samosprávnými celky pro rok 2019	79
Tabulka 6 Kvantifikace a struktura rozpočtu běžných výdajů ve výdajovém bloku regionálního školství na rok 2019.....	82
Tabulka 7 Kvantifikace a struktura rozpočtu běžných výdajů ve výdajovém bloku regionálního školství na rok 2020.....	82
Tabulka 8 Výpočet PHmax pro vybranou střední školu.....	84
Tabulka 9 Průměrná hrubá měsíční mzda pedagogů v regionálním školství v České republice v letech 2013 až 2018	86
Tabulka 10 Porovnání platů učitelů v letech 2013 až 2018 s průměrným platem a průměrným platem zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním v ČR.....	88

Seznam grafů

Graf 1 Obyvatelstvo ČR podle nejvyššího ukončeného vzdělání, k roku 2011	62
Graf 2 Obyvatelstvo ČR podle nejvyššího ukončeného vzdělání, k roku 2011 – zjednodušeně.....	63
Graf 3 Obyvatelstvo ČR podle nejvyššího ukončeného vzdělání v porovnání ženy a muži, k roku 2011	65
Graf 4 Počet žáků základních škol v ČR ve školním roce 2005/2006 až 2018/2019	66
Graf 5 Počet žáků na středních školách v ČR ve školním roce 2005/2006 až 2018/2019...	67
Graf 6 Porovnání výdajů vládních institucí v jednotlivých zemích EU do oblasti vzdělání v roce 2018.....	69
Graf 7 Čerpání financí z Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání, z roku 2017.....	71
Graf 8 Čerpání financí z Krajských akčních plánů rozvoje vzdělávání, z roku 2017.....	73
Graf 9 Čerpání evropských fondů v jednotlivých zemích v roce 2016	74
Graf 10 Průměrná hrubá měsíční mzda pedagogů v regionálním školství v České republice v letech 2013 až 2018.....	87
Graf 11 Průměrná hrubá měsíční mzda pedagogů v regionálním školství v porovnání k průměrné mzdě zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním v České republice v roce 2018.....	89
Graf 12 Poměr průměrného platu pedagogů a vysokoškoláků v jednotlivých zemích v roce 2019.....	90

1 Úvod

Vzdělávání je důležitou součástí našeho života, která utváří nejen samotnou osobnost, ale podílí se i na vývoji celé společnosti. Do vzdělávání je státem vkládáno nemalé množství financí, přesto v naší společnosti řešíme, že tyto vložené finance nejsou dostačující a je zde snaha hledat lepší a efektivnější způsoby financování školství.

Dnem 1. září 2018 nabyla účinnosti novela školského zákona o reformě financování regionálního školství. Tato novela má za cíl zefektivnit a lépe rozdělit finance do regionálního školství. Podle těchto nových pravidel začaly být školy financovány od 1. ledna 2020. Tento způsob financování nahradil předchozí tzv. normativní způsob, který školám rozděloval finance podle počtu žáků.

Nový způsob financování počítá s odučenými hodinami jednotlivých oborů a zohledňuje i mzdy pedagogických a nepedagogických pracovníků.

Financování škol je zajímavý a složitý mechanismus, který je v poslední době stále více diskutován. Zvláště velmi aktuálním tématem je právě reforma financování regionálního školství, která přinesla změny ve financování vybraných škol a školských zařízení zřizovaných územními samosprávnými celky, konkrétně změny týkající se finančních prostředků, které do regionálního školství plynou ze státního rozpočtu. Dalším častým tématem je problematika odměňování pedagogických a nepedagogických pracovníků, kterému se reforma věnuje také. Reforma nemá přímý vliv na změnu výše tarifních platů pedagogických a nepedagogických pracovníků, ale došlo ke změně ve způsobu, jakým jsou školám finanční prostředky na tarifní platy přidělovány.

Zaměření na financování regionálního školství jsem si zvolila právě z důvodu diskutovanosti tohoto tématu a mého zájmu získat více informací o reformě financování regionálního školství, která je nová a je od ní očekáváno mnoho změn a řešení několika nedostatků, se kterými se školy v rámci získávání financí potýkaly. Jelikož se ve školství pohybuji, v pozici pedagoga, vnímám dopady přidělování finančních prostředků školám. Byla jsem svědkem několika problémů, kterým musela škola čelit v době, kdy neměla dostatek financí, jelikož bylo méně žáků. Sama jsem tedy očekávala, jak bude nový způsob financování fungovat a jaké změny reforma školám přinese, a zda budou řešeny právě některé nedostatky předchozího způsobu přidělování finančních prostředků. Tyto důvody

mě vedly k rozhodnutí zabývat se ve své diplomové práci srovnáním jednotlivých způsobů financování.

Cílem této diplomové práce je zmapování způsobů financování regionálního školství, tedy normativního způsobu přidělování finančních prostředků a přidělování finančních prostředků na základě výpočtu PHmax, využívaného od 1. ledna 2020, a zanalyzovat přínosy a dopady obou způsobů financování na rozpočet škol a tím i na mzdy zaměstnanců.

Diplomová práce se skládá z části teoretické a praktické. Teoretická část práce je zpracována na základě studia odborné literatury a odborných internetových zdrojů. V teoretické části je vymezeno vzdělávání v České republice, jeho strategie a vývoj. Dále je zde popsána evropská a mezinárodní spolupráce ve vzdělávání s pohledem na vzdělávací politiku Evropské unie. Další kapitola se zabývá lidským kapitálem. Poté jsou charakterizovány jednotlivé způsoby přidělování finančních prostředků, včetně reformy financování školství. Poslední kapitola se zabývá dotačními programy, které může české školství využívat.

V praktické části je na základě dat Českého statistického úřadu a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy uvedeno rozložení obyvatelstva České republiky podle dosaženého vzdělání. Dále jsou zde uvedeny informace o počtech žáků v regionálním školství, které byly základem pro normativní způsob financování českého školství. Velká část je věnována porovnání jednotlivých způsobů financování, včetně ukázky stanovení PHmax pro vybranou střední školu, a následně jsou zmapovány mzdy pedagogů, jejich vývoj a porovnání jejich výše s průměrným platem v České republice a s platem vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je zmapování způsobů financování regionálního školství s ohledem na způsoby financování před rokem 2020 a zmapováním nového způsobu financování školství. Konkrétně se jedná o normativní způsob přidělování finančních prostředků, využívaný do konce roku 2019, a tzv. PHmax, který je využíván od 1. ledna 2020.

Dílčím cílem je postihnoutí rozdílů v těchto způsobech financování. S tímto dílčím cílem souvisí porovnání obou způsobů financování z hlediska způsobu přidělování finančních prostředků do regionálního školství. Druhým dílčím cílem je poukázání na výhody a nevýhody normativního způsobu přidělování finančních prostředků školám a postihnoutí výhod a nevýhod přidělování finančních prostředků na základě výpočtu PHmax. Dále pak postihnoutí přínosu nového způsobu financování školám. Dalším dílčím cílem je porovnat výši mezd pedagogických pracovníků v českém školství oproti průměrné mzdě a mzdám vysokoškolsky vzdělaných pracovníků. Vedlejším cílem této práce je zmapování dotačních programů, které mohou školy využívat.

2.2 Metodika

Teoretická část práce je zpracována pomocí deskriptivní metody na základě studia odborné literatury a odborných internetových zdrojů. Deskriptivní metoda popisuje vzdělávání v České republice, evropskou a mezinárodní spolupráci na vzdělávání a propojuje je v pohledu na lidský kapitál. Pomocí této metody je také popsána strategie vzdělávání v České republice a upřesněny rozdíly ve způsobech financování regionálního školství. Stěžejní část diplomové práce je věnována deskripci a analýze systému přidělování finančních prostředků do českého školství. Tyto poznatky jsou následně komparovány s novým způsobem financování českého školství, založeném na výpočtu PHmax. Mezi hlavní informační zdroje patří odborná literatura, příslušné zákony, odborné internetové články a publikace uveřejněné Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

V praktické části jsou porovnány údaje Českého statistického úřadu a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, na základě kterých je hodnocen vývoj českého školství. Praktická část se nejprve zabývá strukturou obyvatelstva České republiky podle dosaženého vzdělání, dále jsou uvedeny informace o počtech žáků v regionálním školství a zmapovány výdaje vládních institucí na vzdělání v České republice. Dále je uvedeno čerpání finančních prostředků z evropských fondů, včetně porovnání s dalšími zeměmi. V další části je porovnání jednotlivých způsobů financování a dále porovnání mezd pedagogických pracovníků.

V praktické části je zvolen postup komparativní analýzy. Cílem použité analýzy je vysvětlit rozdílnost v jednotlivých způsobech financování regionálního školství. Tedy porovnat normativní způsob financování a způsob financování na základě výpočtu PHmax. Dále je zde uveden výpočet PHmax pro vybranou střední školu. Na základě těchto dat jsou srovnávány výhody a nevýhody jednotlivých způsobů financování, přínos financování na základě výpočtu PHmax a další faktory, které ovlivňují české školství.

3 Teoretická východiska

3.1 Vzdělávání v České republice

3.1.1 Národní program vzdělávání ČR (Bílá kniha)

Dokument formuje vládní strategii v oblasti vzdělávání v podobě myšlenkových východisek, obecných záměrů a rozvojových programů směřovaných pro vývoj vzdělávací soustavy. Strategie odráží celospolečenské zájmy a dává konkrétní podněty k práci škol. Zároveň je otevřeným materiálem, který by měl být v pravidelných intervalech kriticky zkoumán a v souladu se změnami společenské situace revidován a obnovován. [1]

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice vznikl na základě *usnesení vlády České republiky č. 277 ze dne 7. dubna 1999*, která v něm – v návaznosti na programové prohlášení z července 1998 – schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Přijaté cíle se staly východiskem „*Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice*“ zveřejněné Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. května 1999. Ministerstvo se touto koncepcí přihlásilo k zásadě, že rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí a aktivit, podílejících se na utváření národní vzdělanosti, se má v budoucnosti vyvozovat z obecně přijatého rámce vzdělávací politiky a jasně vymezených střednědobých a dlouhodobých záměrů, které mají být veřejně vyhlášeny v podobě závazného vládního dokumentu, tzv. „Bílé knihy“ – jak jsou obdobné texty strategického charakteru v některých zemích označovány. Česká Bílá kniha je pojata jako **systemový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu**. Má se stát závazným základem, z něhož budou vycházet konkrétní realizační plány rezortu, s přesahem do širší sféry vzdělávání, jak je předpokládají zákony o školství a vládní strategické plánování sociálně ekonomického rozvoje. [2, s. 7]

3.1.2 Vývoj českého školství

System řízení a správy školství byl před rokem 1989 vysoce centralizovaný, kompetence státu ke školství byly rozděleny na několik ministerstev a vedení komunistické strany přímo či prostřednictvím ministerstva centrálně prosazovalo vzdělávací politiku, obsah vzdělávání a průběh pedagogického procesu. Mateřské a základní školy byly podřízeny okresním národním výborům, střední školy krajským národním výborům. Po roce 1989 dochází k rozsáhlé decentralizaci správy školství. Na základě jednoho z prvních zákonů, který byl přijat v porevolučním období (zákon o státní správě a samosprávě ve školství – č. 564/1990 Sb.) byly správní kompetence soustředěny do rukou ministerstva školství a byly zřízeny školské úřady jako střední článek resortní správy školství, kterým byly školy podřízeny, a tím vyňaty z pravomocí okresních a krajských národních výborů. Školy na základě tohoto zákona získaly právní subjektivitu, což zvýšilo jejich nezávislost. [3, s. 1, 2]

Významnou změnu pro fungování řízení a správy vzdělávacího systému představovala reforma veřejné správy v roce 2000. Dnem 1. ledna 2001 byl zahájen proces přechodu „státních“ škol, předškolních a školských zařízení do působnosti krajů a k 31. 12. 2000 zanikly všechny školské úřady, jejich kompetence byly převedeny na kraje. Hlavní výsledky reformy veřejné správy ve školství spočívaly především v posílení role orgánů veřejné správy při rozhodování a řízení školství, především pak orgánů samosprávy. Role státu (MŠMT) se v důsledku této reformy zvýšila v oblasti koncepční a metodické směrem k orgánům vykonávajícím přenesenou státní správu v krajích i tzv. pověřených obcích. V důsledku této reformy se stal český školský systém jedním z nejvíce decentralizovaných školských systémů v Evropě. [3, s. 2]

1. lednem 2001 byl nastartován i nový model financování regionálního školství, kdy došlo v souladu s usnesením vlády č. 1218 ze dne 4. 12. 2000 ke změně finančních toků. Finanční zabezpečení škol a školských zařízení, které do 31. 12. 2000 zajišťovaly školské úřady, přešlo do kompetence krajských a okresních úřadů. [4, s. 1]

Reforma veřejné správy se přímo nedotýká obsahu vzdělávání a výchovy, ale zásadním způsobem mění výkon státní správy a samosprávy ve školství, majetkoprávní vztahy a způsob financování. [4, s. 1]

3.1.3 Nejvýznamnější legislativní změny v českém školství

Diskuse o změnách ve školském systému byly dlouhodobé, a tak se (na rozdíl od záležitostí řízení školství) změna základních školských zákonů upravujících vzdělávací proces a související záležitosti protahovala a byla dovršena až po 15 letech od revoluce. A tak až do roku 2004 upravoval oblast základního a středního školství (tzv. regionálního školství) školský zákon z roku 1984, byť byl za svoji existenci v porevolučním období zhruba 15krát novelizován. Novela školského zákona v roce 1990 (č. 171/1990 Sb.) vytvořila legislativní podklad pro první důležité systémové změny v české vzdělávací soustavě. Na základě této novely byla zrušena „jednotná“ škola a zavedena možnost diferenciací výuky podle schopností a zájmů dětí, bylo zrušeno ustanovení o povinnosti jednotné ideové orientace výchovy a vzdělávání, nově došlo k zavedení právní subjektivity škol a byl umožněn vznik nestátního školství, tj. škol církevních a soukromých, skončil tak zřizovatelský monopol státu. Další významnou změnu představovala novela v roce 1995 (č. 138/1995 Sb.), jež se dotkla jak vzdělávání na základních, tak i na středních školách a uzákonila vyšší odborné školy. Novela dále například rozčlenila základní školu na 1. stupeň pětiletý a 2. stupeň čtyřletý, stanovila délku studia na gymnáziích na čtyři, šest a osm let, zrušila všechny formy státem financovaného pomaturitního studia, ale zavedla do školského systému vyšší odborné školy, podmínila státní uznání školy a jí poskytovaného vzdělání zařazením do sítě škol, předškolních a školských zařízení a schválením příslušné pedagogické dokumentace. Za jeden z nejvýznamnějších a netrpělivě očekávaných kroků bylo přijetí nového školského zákona v roce 2004, který byl připraven jako komplexní právní norma pro celou oblast tzv. regionálního školství s řadou nových prvků. Celkově lze konstatovat, že nový školský zákon obsahuje řadu ustanovení umožňujících a prohlubujících demokratizaci vzdělávání a posilujících jeho evropský rozměr. [3, s. 3]

K 1. lednu 2005 vstoupil v platnost nový školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Nahradil nejen dosavadní školský zákon, ale i zákon o školských zařízeních a zákon o státní správě a samosprávě ve školství. [4, s. 4]

Nový školský zákon, který přináší velké změny do výuky. Zákon mimo jiné zavádí státní maturitní zkoušku, jejíž povinnou součástí však nakonec nebude matematika.

Nová maturitní zkouška se stane realitou ve školním roce 2007/2008. Pro předškolní děti bude poslední rok v mateřské škole bezplatný. Nový školský zákon (zákon č. 561/2004 Sb.) nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2005. [4, s. 10]

3.2 Evropská a mezinárodní spolupráce ve vzdělávání

Národní vzdělávací systémy představují významnou součást národní kulturní tradice. V tomto smyslu má jistě svou vnitřní logiku, že i v pokročilém stádiu evropské integrace zůstává odpovědnost za strukturu, obsah či jazykovou rozmanitost vzdělávacích systémů jednotlivým státům. Na druhé straně si však ekonomické a společenské procesy, které jsou svojí povahou nadnárodní a globální, vynucují zvýšenou míru spolupráce, dělby práce, výměny informací a zkušeností, hledání vzájemné shody s cílem nalézt účinná, ekonomicky a politicky přijatelná řešení vzdělávacích problémů budoucnosti. [2, s. 30]

Vzdělávání v současné civilizaci prochází mohutným rozvojem. Mluví se o učící se společnosti (learning society), ve které nejen povinné školní vzdělávání, ale i veškeré další vzdělávání nabývá stále větší závažnosti pro život lidí. Vyspělé i méně rozvinuté země se podle svých ekonomických možností a kulturních orientací snaží vybudovat co nejdokonalejší vzdělávací systémy jakožto nezbytný předpoklad ke svému dalšímu rozvoji. V mezinárodním pohledu se přitom projevují dva zcela protichůdné trendy: Vzdělávání ve světě se **globalizuje**. Podobně jako dochází ke stále silnější globalizaci (internacionalizaci) ve sféře ekonomické, také ve sféře vzdělávání dochází k procesům sbližování a propojování na mezinárodní úrovni. Vlády a školští politikové stále výrazněji usměrňují vývoj vlastního vzdělávacího systému na základě toho, že využívají poznatky o vývoji vzdělávacích systémů v jiných zemích. V současné době je to např. výrazná snaha zajišťovat, aby se vzdělávací systémy chovaly jakožto součást veřejných služeb, s respektováním potřeb klientů a s vykazováním kvality a akontability (zodpovědnosti za výsledky) svého fungování. [5, s. 14]

Vzdělávací systémy ve světě jsou velmi **specifické**, jedinečné, vzájemně odlišné. Ve vzdělávacích systémech jednotlivých zemí – i těch zemí, které jsou si jinak velmi podobné svými ekonomickými či sociálními parametry – se stále uchovává mnoho zvláštních, individuálních rysů. Vzdělávací systémy jsou totiž tak silně závislé na historických, kulturních, náboženských a jiných tradicích, že měnit jejich ustálená

specifika je obtížné (např. zvláštností vzdělávání ve skandinávských zemích bylo donedávna to, že v nich, na rozdíl od ostatních zemí Evropy, zahajovaly děti povinnou školní docházku až ve věku 7 let). [5, s. 15]

Česká republika se svou koncepcí zahraniční politiky přihlásila k vizi sjednocené, demokratické, sociálně spravedlivé, prosperující a mírové Evropy bez napětí, Evropy svobodných občanů a spolupracujících regionů. V tomto kontextu bude mezinárodní spolupráce České republiky ve všech oblastech vzdělávání koncipována a realizována tak, aby svými důsledky přispěla k prohloubení její integrace do euroatlantických a evropských struktur, k posílení regionální spolupráce a k systematickému využívání zahraničních zkušeností v domácích podmínkách. Bude se uskutečňovat jako spolupráce založená na mnohostranném základu v rámci mezinárodních organizací (zejména Evropské unie, OECD, Rady Evropy a OSN/UNESCO) i jako spolupráce bilaterální. Kromě mezivládních vazeb se ve zvyšující míře uplatní přímá spolupráce na úrovni nevládních organizací a mezi institucemi i jednotlivci. Cílevědomým rozvojem mezinárodní spolupráce bude podpořena postupná internacionalizace vzdělávání a upevnění multikulturních postojů dětí, mládeže a dospělých. [2, s. 30]

3.2.1 Vzdělávací politika EU

Význam vzdělávání je orgány i osobnostmi Evropské unie vysoce uznáván a podporován. Není náhodou, že jeden z architektů Evropské unie, Jean Monnet, zdůraznil, že pokud by proces evropské integrace mohl koncipovat znovu, začal by výchovou. Klíčová role vzdělávání se prosazuje v ekonomickém rozvoji, v podpoře konkurenceschopnosti Evropy se světem, v boji se sociální nerovností a nezaměstnaností a také ve vývoji k plně demokratické a participační společnosti. [5, s. 99]

Vzdělávací soustavy členských států jsou rozmanité a spjaté s národními i kulturními tradicemi. Základní myšlenkou EU je dosáhnout cílů ve vzdělávání mladé generace i dospělých různými cestami a v různých organizačních formách. [5, s. 99]

Proto nebylo vzdělávání zahrnuto do kompetencí Evropské unie. Evropská unie však vyvíjí mnoho činností v oblasti vzdělávání, jejichž souhrn lze nazvat vzdělávací politikou. Některé z těchto činností jsou závazné, většina z nich má charakter iniciativ, které se

opírají o konsenzus, dosažený mezi členskými státy. Není tedy výsledkem centralizace shora, ale odrazem dohodnuté spolupráce. [5, s. 99]

Hlavní výkonný orgán Evropské unie – Evropská komise využívá k realizaci vzdělávací politiky nástroje:

- programy na podporu evropské spolupráce, mobility studentů a učitelů;
- zprávy, deklarace, doporučení, směrnice a výzvy, směřující k budoucímu vývoji;
- strukturální fondy, zejména Evropský sociální fond, zaměřený na rozvoj odborného vzdělání a růst zaměstnanosti;
- direktivy (s malou formální závazností). [5, s. 99]

Mezi hlavní cíle vzdělávací politiky patří:

- výměna mladých lidí;
- ovládnutí alespoň dvou jazyků již v rámci povinné školní docházky;
- umožnění platnosti odborných kvalifikací v členských zemích;
- řešení společných výzkumných a pedagogických projektů;
- budování evropské společnosti vědění či znalostí;
- přístup k celoživotnímu vzdělávání;
- zajištění vysoké úrovně zaměstnanosti. [5, s. 99]

3.2.2 Finanční zdroje vložené do vzdělání (v mezinárodním srovnání)

Výdaje na vlastní vzdělávání studenta na terciární vzdělávací úrovni (bez výdajů na výzkum a vývoj) činí v zemích OECD v průměru 7 664 US \$ a pohybují se od 4 500 US \$ a méně v Řecku, Itálii, Polsku a Turecku až do více než 9 000 US \$ a více v Austrálii, Rakousku, Dánsku, Norsku, ve Švýcarsku a Spojených státech. [6, s. 39]

Země OECD V průměru vydají na žáka V průběhu celého procesu primárního a sekundárního vzdělávání 81 485 US \$. Tyto souhrnné výdaje se v jednotlivých zemích OECD pohybují od méně než 40 000 US \$ v Mexiku, Polsku, ve Slovenské republice a v Turecku (včetně přidružených zemí Brazílie, Chile, Estonska a Ruské federace) až do 100 000 US \$ a více na žáka v Rakousku, Dánsku, na Islandu, v Lucembursku, Norsku, ve Švýcarsku a Spojených státech. [6, s. 39, 40]

Nižší výdaje na vzdělání na žáka nemusí nezbytně znamenat nižší úroveň výuky, mohou naopak vypovídat o efektivitě celého vzdělávacího systému. Například výdaje na žáka v průběhu celého primárního a nižšího sekundárního vzdělávání v Koreji a Nizozemí jsou pod průměrem zemí OECD a obě tyto země dosáhly jedněch z nejlepších výsledků v testování PISA 2003. [6, s. 40]

Země s nízkými absolutními výdaji na žáka a studenta mohou být velice často srovnatelné se zeměmi s vysokými absolutními výdaji v případě, že tyto výdaje na studenta porovnááme s HDP na obyvatele v jednotlivých zemích. Například Maďarsko, Korea, Polsko a Portugalsko a přidružené Estonsko jsou země, které se ve výdajích na studenta a ve výši HDP na obyvatele pohybují pod průměrem zemí OECD, ale v případě ukazatele výdaje na žáka vzhledem k HDP dosahují nadprůměrných hodnot. [6, s. 40]

Výdaje na vzdělávání mají tendenci narůstat v absolutních cenách, stejně jako narůstají platy učitelů (které tvoří základní složku výdajů na vzdělávání) v souvislosti s celkovým obecným nárůstem platů. Podíl nárůstu jednotkových výdajů, který není vyvážen kvalitními výstupy ze vzdělávání, může naopak vést k poklesu celkové produktivity a efektivity vzdělávacího procesu. Rozdíly mezi jednotkovými výdaji jsou mezi jednotlivými vzdělávacími úrovněmi velice významné. Výdaje na primární, sekundární a postsekundární terciární vzdělávání vzrostly mezi roky 1995 a 2004 o alespoň 50 % v Řecku, Maďarsku, Irsku, Polsku, Portugalsku, ve Slovenské republice a v Turecku stejně jako v přidružené zemi Chile. V oblasti terciárního vzdělávání pak výdaje na studenta v případě některých zemí poklesly, a to zejména díky velice rychlému nárůstu počtu studentů. [6, s. 40, 41]

Země OECD vydávají na jednoho žáka a studenta od primárního do terciárního vzdělávání v průměru 7 572 US \$, a to 5 331 US \$ na žáka v primárním vzdělávání, 7 163 US \$ na žáka na sekundární vzdělávací úrovni a 14 027 US \$ na studenta v terciárním vzdělávání. Tyto průměrné hodnoty však v sobě skrývají poměrně široký rozptyl výdajů mezi jednotlivými zeměmi. V průměru (bez ohledu na rozdíly mezi jednotlivými zeměmi) země OECD vydají na studenta na terciární úrovni dvakrát více finančních prostředků než na žáka v primární vzdělávací úrovni. [6, s. 40]

3.3 Lidský kapitál a vzdělání

3.3.1 Vliv účasti ve vzdělávání na účast na trhu práce

Lidský kapitál je ekonomický pojem vyjadřující znalosti a schopnosti pracovníka. Novodobé pojetí chápe lidský kapitál jako schopnost člověka vytvářet přidanou hodnotu prostřednictvím vlastností, které má buď vrozené, nebo je získal v průběhu života. Člověk svůj lidský kapitál získává v procesu učení se, který zahrnuje nabývání znalostí a rozvíjení schopností vzděláváním na všech stupních škol, dále poznatky a zkušenosti získané dalším školením a praxí při práci i v ostatním životě. Lidský kapitál je vzděláváním a kultivací utvářen na základech přirozeného nadání a talentu a zušlechťován dalšími osobními vlastnostmi, jako jsou např. cílevědomost, vytrvalost, ctižádostivost, schopnost komunikace. Dotváří jej i způsob chování, oblékání, v neposlední řadě i vzhled jeho nositele. Také atraktivnost a krása jsou součástmi lidského kapitálu. [5, s. 25]

Ekonomická teorie v podání chicagské školy interpretuje proces vzdělávání jakožto proces investování do lidských schopností. Vychází z předpokladu, který byl již výše uveden, že jednotlivci svobodně rozhodují o svém vzdělání a o všech ostatních doplňcích k vědomostem, a to na základě porovnávání svých nákladů a svých výnosů, resp. užitků. Toto pojetí vzdělání vylučuje možnost nahlížet na něj jako na spotřebu a na něj vydané peníze jako na peníze spotřebované, tj. snižující míru úspor. Vzdělání je lidským kapitálem a na ně vydané peníze jsou penězi investovanými. [7, s. 25]

Nepřekvapuje, že pracovníci s vyšším lidským kapitálem v průměru vydělají více než ti, kdo mají lidského kapitálu méně. Absolventi vysokých škol ve vyspělých tržních ekonomikách získají až o 2/3 vyšší plat než ti, kdo své vzdělání ukončili střední školou. Tento značný rozdíl byl doložen v řadě zemí světa a v méně rozvinutých zemích, kde je málo vzdělaných pracovníků, bývá obvykle ještě výraznější. [5, s. 26]

Míry zaměstnanosti rostou spolu s výší dosaženého vzdělání. To je hlavní důvod zvyšujících se investic do lidského kapitálu, který „vyrábí“ vysoce vzdělané osobnosti, což je nezbytné k tomu, aby tyto investice byly získány zpět. Mezi zeměmi jsou samozřejmě rozdíly v mírách zaměstnanosti, které nezdídkou reflektují kulturní odlišnosti. Nejvýrazněji se rozsah pracovní účasti liší mezi ženami. Míry nezaměstnanosti jsou obecně nižší u lidí s vyšším vzděláním, což je typické, neboť dosažení vyšší úrovně vzdělání činí lidi více

atraktivní pro trh práce. Míry nezaměstnanosti tak přinášejí informaci, jak o touze jedince pracovat, tak o jeho atraktivnosti pro potenciální zaměstnavatele. [6, s. 30]

3.3.2 Lidský kapitál a všeobecné střední vzdělání

Po revoluci v ekonomické teorii 60. let 20. století, která zavedla pojem lidského kapitálu do ekonomie, již není tabu hovořit o ekonomické hodnotě vzdělání. V ekonomické teorii se tak objevuje nová kategorie – lidské zdroje, která představuje souhrn dvou složek. Je to především lidská práce, její množství z kvantitativního hlediska; jeho zvyšování je pak zdrojem extenzivního růstu ekonomiky. Další složku tvoří lidský kapitál, který představuje kvalifikaci lidské práce (to je především vzdělání, dovednosti, zkušenosti) a náklady na její získání, růst a udržení jako investice do tohoto lidského kapitálu. Součástí lidského kapitálu je však též věk, sociální zázemí, zdravotní stav, motivace a vrozené vlohy pracovníka. Pokud vlohy mají však být vhodně využity, musí dojít k jejich kultivaci v procesu vzdělávání. Za základ lidského kapitálu lze proto považovat vzdělání. [5, s. 86]

Pod pojmem vzdělání obvykle rozumíme proces, ve kterém se získávají vědomosti, návyky a dovednosti. Národní ústav pro odborné vzdělávání v ČR nedávno provedl průzkum mezi zaměstnavateli o tom, co očekávají od absolventů středních škol. Výsledky nejsou nijak překvapivé: zaměstnavatelé po svých pracovnících chtějí nejen odborné znalosti, ale také schopnost používat je a rozvíjet. Právě sem patří zejména schopnost porozumět textu, ochota učit se, řešit problém nebo dovednost pracovat v týmu. Jenže právě v těchto dovednostech podle průzkumů čeští studenti zaostávají, protože je k tomu nevede zařízení, které je k tomu určeno – tedy střední škola. [5, s. 86, 87]

3.4 Strategie vzdělávací politiky ČR

3.4.1 Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 je koncipována jako obecný základ pro tvorbu vzdělávací politiky v České republice. Strategie se po schválení vládou stala **zastřešujícím strategickým dokumentem** v oblasti vzdělávání, na nějž navazují implementační dokumenty a akční plány, které obsahově rozpracovávají konkrétní oblasti. [8]

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 si klade za svůj obecný cíl zlepšení výsledků vzdělávání a motivace dětí, žáků a studentů na všech stupních školského systému od předškolního až po terciární vzdělávání. Vychází přitom z myšlenky, že každému jednotlivci by vzdělávání mělo pomoci maximálně rozvinout vlastní potenciál. Respektuje předpoklad, že pro další období je třeba stanovit omezené množství priorit, o jejichž dosažení by tvůrci vzdělávací politiky měli systematicky usilovat a jejich naplňování cíleně podporovat. Na základě důkladného zhodnocení současného stavu vzdělávací soustavy v České republice stanovuje tři průřezové **priority**: [8]

- snižovat nerovnosti ve vzdělávání
- podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad
- odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 byla schválena 9. července 2014 jako usnesení Vlády ČR č. 538. V září 2014 byl schválen dokument **Principy implementace Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020**, který je základním metodickým dokumentem pro vytváření implementačních mechanismů Strategie. Postupně vznikla následující hierarchická struktura strategických a koncepčních dokumentů v resortu školství tak, jak ji Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 předpokládala. [8]

Celou soustavu doplňuje **Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání**, který byl schválen Evropskou komisí a na jehož základě jsou čerpány prostředky z fondů EU v programovém období 2014–2020 (2023). Operační program se tím stává jedním z hlavních finančních zdrojů, ze kterého mohou být financována konkrétní opatření. [8]

3.4.2 Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

S končící účinností Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 **je nutné připravit nový kontinuálně navazující dokument**, který bude definovat priority, cíle a opatření vzdělávací politiky a vzdělávacího systému v dalším období. Proto MŠMT na konci roku 2018 zahájilo přípravu nové Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+ („Strategie 2030+“). [9]

Schéma 1 Strategické cíle a strategické linie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

Strategické cíle			
Zaměřit vzdělávání více na získání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život		Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu žáků a studentů	
Strategické linie			
Proměna obsahu a způsobu vzdělávání	Podpora učitelů a ředitelů a dalších pracovníků ve vzdělávání	Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce	Zvýšení financování a zajištění jeho stability
Proměna obsahu vzdělávání	Podpora ředitelů jako garantů kvalitní pedagogické práce školy	Koncentrace odborných kapacit v územích („střední články“)	Financování v oblasti proměny obsahu a způsobu vzdělávání
Úprava hodnocení vzdělávacích procesů a vzdělávacích výsledků	Zlepšení podmínek pro pedagogickou práci školy	Snížení administrativní zátěže	Financování v oblasti snižování nerovností
Opatření pro zajištění rovného přístupu ke vzdělání pro všechny	Popis standardů kvality vzdělávání	Zvýšení odbornosti a informovanosti všech aktérů	Financování v oblasti podpory učitelů
Podpora vzdělávacích inovací a jejich ověřování	Úprava přípravného profesního vzdělávání	Zlepšení komunikace, spolupráce a důvěry	Financování v oblasti řízení
Celoživotní učení, využití potenciálu mimoškolního a neformálního vzdělávání	Přehledný a transparentní systém kvalifikačních cest k učitelství	Lepší využití dat a zvýšení relevance a kvality vzdělávacího výzkumu	
Proměna kariérového poradenství	Dotvoření uceleného a stabilního systému profesní podpory		

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [10]

3.5 Regionální školství

Úlohou státu je především definovat pravidla hry (stanovit strategické cíle a celkový směr vývoje, vymežit kompetence jednotlivých účastníků), vytvářet odpovídající podmínky (především v oblasti ekonomické a v činnosti podpůrných systémů), založit hlavní mechanismy nepřímého řízení (kurikulární politiky, evaluace, financování, podpory práce školy a učitele) a vyvíjet stálý tlak na dosažení společných cílů (s využitím nepřímých nástrojů jako je inovační financování či kariérový a platový systém). Úlohou mezilehlé samosprávné (regionální, případně obecní) úrovně je uplatňovat ve společném rámci oprávněné lokální zájmy a zodpovídat za zřízení, efektivitu a provoz sítě škol. Úlohou školy – tj. nejnižší úrovně systému – je co nejlépe realizovat na základě své profesionální zodpovědnosti ty vzdělávací cíle, které si v rámci pravidel předepsaných státem (a do jisté míry modifikované regionem či obcí) sama stanoví. Na každé úrovni se přitom vyžaduje spolupráce státní správy a samosprávy i účast okolní společnosti, sociálních partnerů a rodičů. [2, s. 36]

Na regionální úrovni vykonávají státní správu v přenesené působnosti krajské úřady. Stanovené správní kompetence ve vztahu k obcím byly v zájmu přiblížení státní správy samosprávě svěřeny mezičlánkům – **obecním úřadům obcí s rozšířenou působností**. [11]

Krajský úřad zřizuje pro vedení školské agendy **odbor školství**, příp. odbor, který zodpovídá za školství a příbuzné oblasti (např. mládež, sport, kultura). Jeho vedoucího jmenuje a odvolává rada kraje. [11]

V oblasti školské politiky krajský úřad připravuje následující dokumenty. Zpracovává, zveřejňuje a každé čtyři roky upřesňuje **dlouhodobý záměr** vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy ve svém územním obvodu. Vychází přitom z dlouhodobého vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky, z regionálního demografického vývoje, z regionálních specifik vývoje ekonomiky a trhu práce a ze záměrů dalšího rozvoje kraje. Stanoví cíle a úkoly pro jednotlivé oblasti vzdělávání, především strukturu oborů vzdělávání, druhů škol a školských zařízení, jejich kapacitu, a navrhuje jejich financování. Dále zpracovává a každoročně zveřejňuje **výroční zprávu** o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy v kraji. Oba materiály se vytvářejí

ve struktuře stanovené ministerstvem školství, schvaluje je krajské zastupitelstvo, krajský úřad je zasílá ministerstvu školství. [11]

3.5.1 Co přinese reforma financování regionálního školství

Reforma přinese zásadní změnu v nakládání s prostředky z rozpočtové kapitoly 333 – MŠMT určené pro oblast regionálního školství, změní léty zažitý způsob rozhodování vedoucích pracovníků regionálního školství o zabezpečení výuky a organizaci práce na školách, hospodaření s prostředky na zabezpečení platů zaměstnanců v průběhu roku. Měla by vymizet hojně kritizovaná praxe „honby za žákem, který pro školu přinese peníze na výplaty pedagogických i nepedagogických pracovníků“. [12, s. 7]

Reforma se dotýká zejména prostředků přidělovaných na platy pedagogických a nepedagogických pracovníků, související zákonné odvody a tzv. ONIV, tj. především prostředky na zajištění školních učebnic a pomůcek, další vzdělávání pedagogických pracovníků a další výdaje z pracovněprávních vztahů. Přinese změnu způsobu rozdělování a přidělování prostředků pro financování škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a dobrovolnými svazky obcí (v této fázi se netýká financování tzv. soukromých škol). [12, s. 7]

Nastoupí jednotný způsob přidělování prostředků státního rozpočtu podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, pro celou Českou republiku (bude odstraněno 14 „soustav krajských normativů“, které zaručovaly rovnost při přidělování prostředků srovnatelným školám a školským zařízením v rámci jednotlivých krajů, avšak v mezikrajovém srovnání byly vykazovány velké rozdíly). Dalo by se hovořit o posílení centralizace ve financování regionálního školství. Konkrétní podoba je již uzákoněna zákonem č. 101/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Účinnost změnových ustanovení k reformě financování byla posunuta na 1. ledna 2020. [12, s. 7, 8]

Prostředky nebudou školám nadále přidělovány podle počtu dětí, žáků nebo studentů. MŠMT nastavilo parametry výuky – počty hodin výuky, které budou financovány při daném naplnění tříd dětmi nebo žáky. Pokud škola splňuje tyto parametry, přidělí MŠMT

prostředky pro pedagogické pracovníky podle reálné potřeby školy tak, jak bude vykázáno ve výkazech (pro základní a střední školy jsou počty hodin schváleny nařízením vlády, pro mateřské školy a školní družiny pak příslušnými vyhláškami). [12, s. 8]

Nastane předvídatelnost objemu rozpočtových prostředků pro jednotlivé školy a školská zařízení (rozpočty pro zajištění tarifních platů a příplatků budou jednoznačně nastaveny z MŠMT a variabilní bude pouze výše nenárokové složky pedagogických pracovníků, která bude odvislá od objemu rozpočtovaných prostředků v kapitole státního rozpočtu pro příslušný rok). Ředitelům tak odpadne problém s řešením případného negativního dopadu „starší věkové struktury“ pedagogického sboru na disponibilní objem prostředků, na nenárokové složky platu nebo dokonce na nárokové složky platu. Rovněž vymizí problém se zajištěním finančních zdrojů při mírném pohybu počtu dětí nebo žáků ve škole, rozpočet školy zůstane beze změny (dosavadní systém reagoval finančním snížením nebo snížením objemu prostředků již při změně o jedno dítě nebo žáka). [12, s. 8]

Dojde ke změně rolí dosavadních aktérů financování regionálního školství. Změní se kompetence a povinnosti samotného poskytovatele prostředků, tedy MŠMT, ale i krajských úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. [12, s. 9]

Na druhou stranu zůstane v řadě okruhů financování zachován dosavadní prověřený systém. Jedná se například o financování tzv. podpůrných opatření v běžných mateřských, základních a středních školách, financování školních jídelen, dětských domovů, domovů mládeže a domů dětí a mládeže, pedagogicko-psychologických poraden, speciálních pedagogických center a podobně. Tyto prostředky budou „přirozpočtovány“ k objemu prostředků stanovených MŠMT. Pro ředitele škol je velmi důležitý fakt, že konečné rozdělení prostředků mezi jednotlivými segmenty školy nebo mezi pedagogickými a nepedagogickými pracovníky v rámci organizace bude již v kompetenci ředitele (ovšem pochopitelně při zachování platné legislativy). [12, str. 9]

Dojde ke snížení objemu prostředků přidělovaných formou dotačních a rozvojových programů z centra a rozhodující objemy budou školám a školským zařízením rozdělovány formou základního rozpočtu. Toto přinese zjednodušení práce pro ekonomy příspěvkových organizací a větší přehlednost v čerpání prostředků v průběhu roku. [12, str. 9]

3.5.2 Reforma financování regionálního školství

Reforma se soustřeďuje na oblast financování škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí (dále jen „RgŠ ÚSC“). Principy financování soukromých a církevních škol zůstávají stejné jako dosud. [13]

O co se jedná: [13]

- a) Narovnění systému rozdělování peněz
- b) Školy dostanou prokazatelně víc peněz na zkvalitnění vzdělávání
- c) Ředitelé získají jasná pravidla pro financování, systém bude předvídatelný
- d) Zjednodušení ekonomické administrativy
- e) Pravomoci ředitelů škol nejsou změnou nijak omezeny

Současný systém financování:

1. Neumí zohlednit objektivní specifika RgŠ ÚSC v jednotlivých krajích (např. rozdílnou velikostní strukturu mateřských a základních škol, rozdílnou oborovou strukturu středního a vyššího odborného školství, rozdílné procentní zastoupení žáků v zájmovém vzdělávání).
2. Je postaven pouze na principu „financování na žáka“, jiný parametr nebere v úvahu.
3. Umožňuje velké rozdíly ve výši krajských normativů, tj. rozdíly ve výši „státní“ finanční podpory na vzdělávání žáka ve stejném oboru vzdělání, mezi jednotlivými kraji. Výše normativů není dlouhodobě předvídatelná.
4. Nezohledňuje rozdílnou úroveň nárokových složek platů pedagogů v konkrétních školách (tarifní platové stupně podle délky vykonávané praxe). To má za následek, že školy se „staršími“ pedagogy mají často nedostatek peněz na nenárokové složky.
5. V oblasti financování „nepedagogické práce“ systém neodůvodněně zvýhodňuje školu s vyšší naplněností tříd oproti stejně zorganizované škole (tj. se stejným počtem tříd) s naplněností tříd nižší.
6. Změny v počtech žáků školy mají pro školu zásadní důsledky v oblasti odměňování jejích zaměstnanců.

7. V oblasti středního vzdělávání s maturitní zkouškou systém negativně působí na kvalitu i na ekonomickou efektivnost vzdělávání. Školy v zájmu získání žáků (a tedy prostředků státního rozpočtu) snižují nároky na kvalitu „na vstupu“ do vzdělávání a i žáky s velmi malou pravděpodobností úspěšnosti „na výstupu“ vzdělávání „drží“ ve vzdělávání co nejdéle. [13]

Dnem 1. září 2019 nabyla účinnosti novela zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších změn a dodatků (dále jen ŠZ), která se v příslušných pasážích dotýká reformy financování školství. Novela školského zákona č. 167/2018 Sb. mění text přechodného ustanovení předchozí úpravy školského zákona č. 101/2017 Sb., a z této novelizace vyplývá, že školy a školská zařízení budou financovány ze státního rozpočtu stávajícím způsobem do 31. prosince 2019. [12, s. 16]

Financování škol a školských zařízení zřizovaných krajem, obcí nebo svazkem obcí podle nových pravidel tedy nastane od 1. ledna 2020. V průběhu tohoto přechodného období vydá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy s účinností k tomuto datu tyto prováděcí předpisy související se změnou financování: [12, s. 16]

Novely právních předpisů účinné od 1. 9. 2018

- Vyhláška č. 14/2015 Sb., o předškolním vzdělávání
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky
- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři
- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných [12, s. 16]

Nový právní předpis účinný od 1. 9. 2018

Nařízení vlády č. 123/2018 Sb., kterým se stanoví pro základní školy a střední školy zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí maximální počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu na jednu třídu v oboru vzdělání v závislosti na počtu žáků ve třídě

a pro konzervatoře zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí maximální počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu na jeden ročník v oboru vzdělání v závislosti na počtu žáků v ročníku. [12, s. 16, 17]

Předpisy účinné od 1. 1. 2019

- Novela vyhlášky č. 492/2005 Sb., o krajských normativech
- Směrnice pro krajské úřady a obce s rozšířenou působností [12, s. 17]

Základní principy nového systému financování

Větší míra centralizace při financování RgŠ ÚSC (náhrada části systému stávajících republikových a krajských normativů systémem normativů stanovených centrálně z úrovně MŠMT). **Zajištění rovnosti financování** v případech, kdy **rozdíly byly nedůvodné**. [13]

Zavedení zcela odlišného systému normativního financování pedagogické práce ve vybraných druzích škol (mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře) a typech školských zařízeních (školní družiny) zřizovaných ÚSC. Právní předpisy pro ně stanoví maximální možný rozsah vzdělávání, nebo maximální možný rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu. To zajistí větší **transparentnost a předvídatelnost** pro ředitele škol. [13]

Velký důraz bude kladen na pravdivost, úplnost a správnost vykazovaných údajů, které budou přímo sloužit pro stanovení části rozpočtu školy nebo školského zařízení. [13]

Právní předpisy dotýkající se reformy

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění novely č. 101/2017 Sb. (dále jen „ŠZ“)
- Nařízení vlády č. 123/2018 Sb., o stanovení maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu pro základní školu, střední školu a konzervatoř zřizovanou krajem, obcí nebo svazkem obcí (dále jen „NV č. 123/2018 Sb.“)
- Vyhláška č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky (vyhláška o dokumentaci škol a školských zařízení), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 13/2005 Sb.“)

- Vyhláška č. 310/2018 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů
 - Vyhláška č. 161/2018 Sb., o předkládání údajů o předpokládaných počtech pedagogických pracovníků a jejich platovém zařazení, ve znění pozdějších předpisů
 - Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 27/2016 Sb.”)
- [12, s. 160]

PHmax a PH školy

Údaj PHmax vyjadřuje počet hodin výuky (včetně nezbytného dělení) ve třídě v oboru vzdělání v závislosti na počtu žáků ve třídě. Hodnoty PHmax pro střední školy jsou stanoveny v NV č. 123/2018 Sb. podle druhu oboru a struktury třídy (jednooborové, víceoborové). PHmax počítá samozřejmě s povinným dělením od určitého počtu žáků v konkrétních předmětech i odborném výcviku a vychází z učebních plánů v RVP.

[12, s. 160]

PH školy je konkrétní zajišťovaná vyučovací povinnost školy, která je odrazem organizace školního roku (rozvrh hodin). Pokud si škola nastaví organizaci maximálně do PHmax (PH školy je nižší nebo roven PHmax), má teoreticky zajištěno, že od MŠMT získá potřebné finance na pokrytí nákladů spojených s danou výukou. Pokud však škola hranici PHmax překročí, pak jí budou přiděleny prostředky pouze do výše PHmax a je na ní, z jakých zdrojů bude schodek financovat. [12, s. 161]

3.6 Systém přidělování finančních prostředků

Je nejdůležitějším nástrojem nepřímého řízení, kterým stát může ovlivňovat chování všech řízených subjektů žádoucím způsobem, a tím i celkový vývoj vzdělávací soustavy. Nepůsobí ovšem izolovaně, musí být dostatečně provázán s ostatními nástroji a mechanismy, především pro zajištění výsledné kvality, relevance a efektivity vzdělávání. Problém financování je vždy mnohem širší, rozdělování (alokace) prostředků je jen jedním dílčím aspektem. Dalšími jsou zdroje prostředků, tj. kdo všechno, jak a nakolik se na financování podílí, a celkový objem prostředků, tj. jaký podíl na HDP stát i společnost jako celek na vzdělávání věnují. [5, s. 40]

3.6.1 Výdaje na vzdělávání jako procento HDP

V zemích OECD se v průměru vydávají dvě třetiny výdajů na vzdělávání, tedy 3,8 % HDP, na primární, sekundární a post sekundární neterciární vzdělávání. Více než jedna čtvrtina výdajů na vzdělávání (1,9 % HDP) je v zemích OECD směřována do terciárního vzdělávání. Korea a Spojené státy vydají 2,3 %, resp. 2,9 % HDP na vzdělávání na terciární úrovni. Tyto dvě země společně s přidruženou zemí Chile (2,0 % HDP) vykazují zároveň nejvyšší podíl soukromých výdajů na terciární vzdělávání. [6, s. 50]

Vyšší sekundární a terciární vzdělávání ukončuje v současnosti mnohem více lidí, než tomu bylo kdykoli dříve. Tato expanze byla doprovázena i masivními finančními investicemi do vzdělávání. Mezi roky 1995 a 2004 vzrostly celkové výdaje do vzdělávání ve 24 zemích OECD a šlo o průměrný nárůst o 42 %. Výdaje do terciárního vzdělávání rostly rychleji, než tomu bylo v případě primárního, sekundárního a postsekundárního neterciárního vzdělávání. V polovině zemí OECD rostly výdaje na terciární vzdělávání rychleji v období 2000–2004, než tomu bylo v období předchozím (1995–2000). V mezidobí 2000 a 2004 vzrostly výdaje na terciární vzdělávání o více než 30 procentních bodů v České republice, Řecku, Maďarsku, Mexiku, Polsku, ve Slovenské republice a Švýcarsku, stejně jako v přidružené zemi Chile. [6, s. 50]

Velikost populace školního věku a její struktura mají pochopitelně vliv i na výši výdajů na vzdělávání. Země s více než 25 % populace ve vzdělávání mají podíl výdajů na vzdělávání na HDP nad průměrem zemí OECD. Na druhé straně země s méně než 20 % populace ve vzdělávání vykazují výdaje na vzdělávání vzhledem k HDP pod průměrem zemí OECD. [6, s. 51]

Výdaje do vzdělávání jsou investicí, která napomáhá rychlejšímu růstu ekonomiky, zvyšuje produktivitu, je základem rozvoje jednotlivce i celé společnosti a eliminuje sociální nerovnosti. Výdaje na vzdělávání jako podíl HDP naznačují, jakou prioritou je v jednotlivých zemích vzdělávání v porovnání s ostatními resorty. Podíl výdajů na vzdělávání je tedy klíčovou volbou, kterou každá země OECD musí učinit. Na výši výdajů mají pochopitelně vliv nejen vlády jednotlivých zemí, ale i průmyslové podniky, studenti a jejich rodiče a je dána i podílem populace školního věku a podílem populace účastníci se vzdělávacího procesu. Jestliže návratnost prostředků investovaných do vzdělávání je rychlá a vysoká, pak se otevírají možnosti dalšího vzdělávání a přijímání daleko většího počtu

studentů stejně jako navyšování výdajů investovaných do vzdělávání v jednotlivých zemích. [6, s. 51]

3.6.2 Celkové výdaje na vzdělávání vzhledem k HDP

Všechny země OECD vynakládají na vzdělávání poměrně značnou část veřejných zdrojů. Zahrneme-li do výdajů na vzdělání nejen veřejné, ale i soukromé výdaje, pak země OECD vydají v průměru 6,2 % kolektivního HDP na vzdělávání v preprimárním, primárním, sekundárním a terciárním vzdělávání. Vzhledem k provázanosti na státní rozpočet je tato velká položka výdajů na vzdělávání pochopitelně předmětem podrobného zkoumání vládami jednotlivých zemí, které se snaží najít cestu, jak nárůst výdajů na vzdělávání snížit při zachování kvality vzdělávání. [6, s. 51]

Česká republika vydává na primární, sekundární a postsekundární neterciální vzdělávání celkem 3,2 % HDP (1,9 % na primární a nižší sekundární vzdělávání). [6, s. 52]

3.6.3 Financování před rokem 2020

V současné době se téměř ve všech zemích Evropské unie používá převážně tzv. normativní (formulové, výkonové) financování. Přidělované prostředky se vypočítávají na základě vzorce (formule), která je založena na výkonu školy, obvykle na počtu studentů. Výhodou tohoto způsobu je jeho otevřenost a transparentnost, relativní spravedlnost a možnost vhodnou konstrukcí vzorce ovlivnit výkon školy žádoucím směrem, aniž se musí uplatnit direktivní metody řízení. Nevýhodou zůstává možnost jednostranného zdůraznění jediného faktoru, např. počtu žáků, bez ohledu na kvalitu. Dnes se proto v řadě zemí postupně doplňuje výkonové financování se smluvním. Základem rozpočtu jsou prostředky navržené podle formule, doplněné částkami pro další činnosti a projekty (např. vědecké a výzkumné), realizovanými na základě smluvního vztahu se státem (nebo regionem či městem). Zároveň se prosazuje přechod od mechanismů využívajících převážně vstupních parametrů (např. počet přijatých studentů) k postupům založeným zejména na výstupech (např. počet absolventů, příp. absolventů, kteří se uplatnili na trhu práce). [5, s. 40, 41]

V ČR se začalo od roku 1991 používat financování podle formule, založené v podstatě na počtu zapsaných žáků (studentů) a na nákladech studia daného oboru

připadajících na jednoho žáka, pro které se vžilo označení normativ. Uplatnění formule je ovšem do určité míry modifikované (např. přihlédnutím k místním podmínkám jako je hustota osídlení u regionálních škol nebo k akademické tvůrčí práci u vysokých škol). Uplatnilo se především pro zajištění dostatečné nabídky odborného vzdělávání. Přispělo také ke zvýšení počtu míst na vysokých školách. Doposud však nebyly dostatečně rozvíjeny jiné mechanismy především pro zajištění relevance nabízených programů, aby více odpovídaly požadavkům trhu práce, a pro zajištění kvality. [5, s. 41]

3.6.4 Změny ve výdajích na žáka a studenta mezi roky 1995 a 2004

Celkový počet mladých lidí v populaci má vliv jak na celkový počet žáků a studentů ve vzdělávacím systému, tak na výši finančních a organizačních zdrojů potřebných pro zajištění jejich vzdělávání, tedy na zdroje, které musí země investovat do vzdělávání. Velikost mladé populace tak formuje potenciální požadavky na zajištění počátečního vzdělávání. Čím vyšší počet mladých lidí, tím vyšší potenciální požadavky finančních prostředků. [6, s. 48]

Výdaje na primární, sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání vzrostly v období 1995–2004 ve všech zemích. V 18 z 25 zemí OECD a přidružených zemí s dostupnými údaji se jednalo o změnu vyšší než 20 %, tato změna byla 50 % a více v Řecku, Maďarsku, Irsku, Polsku, Portugalsku, ve Slovenské republice a v Turecku a také v přidružené zemi Chile. V prakticky všech zemích, kde došlo k tomuto vysokému nárůstu výdajů na žáka (s výjimkou Turecka a Chile), byl tento nárůst spojen s navýšením finančních prostředků do primárního, sekundárního a postsekundárního neterciárního vzdělávání a současným poklesem celkového počtu žáků na této vzdělávací úrovni. Nárůst 10 % a nižší ve stejném období zaznamenaly Německo, Itálie, Norsko a Švýcarsko společně s přidruženou zemí Izraelem. [6, s. 48]

Vzhledem k tomu, že struktura vzdělávacích institucí obvykle nereaguje okamžitě na demografické změny, změny v celkovém počtu žáků většinou nejsou hlavním faktorem změny v objemu výdajů na primární, sekundární a postsekundární neterciární vzdělávací úrovni. Výjimkou jsou Česká republika, Řecko, Maďarsko, Japonsko, Polsko, Portugalsko a Španělsko, kde více než 10 % pokles počtu žáků znamenal odpovídající nárůst výše výdajů na žáka na těchto vzdělávacích úrovních. V případě Japonska a Španělska se

jednalo o mírný nárůst průměrných výdajů na žáka, v Řecku, Polsku a Portugalsku došlo k významnému nárůstu. [6, s. 48]

Další výjimkou jsou Finsko, Mexiko, Norsko, Švédsko, Turecko a Spojené království spolu s přidruženými zeměmi Brazílií, Chile a Izraelem, tedy devět zemí s nejvyšším nárůstem počtu žáků na primární, sekundární a postsekundární neterciární úrovni mezi roky 1995 a 2004. Ve Finsku, Mexiku, Norsku, Turecku, ve Spojeném království, v Brazílii a Chile nárůsty v objemu výdajů byly způsobeny nárůstem celkového počtu žáků, což vedlo následně i k nárůstu průměrných výdajů na žáka. Na druhé straně v Izraeli nárůsty počtu žáků nebyly kompenzovány odpovídajícím nárůstem výdajů na vzdělávání. **V České republice došlo k 11% nárůstu celkových výdajů a 11% poklesu počtu žáků, v důsledku těchto změn průměrné výdaje na žáka vzrostly o 24 %.** [6, s. 48]

3.6.5 Financování škol a školských zařízení

Základní principy financování škol a školských zařízení jsou obsaženy v ustanoveních § 160 a následujících školského zákona. Na rozdíl od dřívější právní úpravy již sice zákon neužívá pojmu „přímé výdaje na vzdělávání“ pro označení výdajů financovaných ze státního rozpočtu, ale obsahově definuje tyto státem financované výdaje současný školský zákon naprosto stejně. U veřejných škol a školských zařízení zapsaných v rejstříku tak jsou z prostředků státního rozpočtu financovány mzdové výdaje a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, výdaje spojené s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, školní potřeby a na učebnice, pokud jsou poskytovány bezplatně, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a konečně výdaje na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání. Takto tradičně vymezený obsah výdajů krytých z prostředků státního rozpočtu byl novelou provedenou zákonem č. 49/2009 Sb. rozšířen o výdaje, které slouží k zajištění vzdělávání smluvně u jiné osoby (např. praktická výuka středních a vyšších odborných škol, výuka plavání apod.). Touto změnou byly sjednoceny podmínky financování celého povinného rozsahu vzdělávání ze státního rozpočtu bez ohledu na to, zda školy zajišťují celý rozsah vzdělávání samy, nebo zda školy zajišťují část tohoto vzdělávání u jiných oprávněných osob. Školy získávají prostřednictvím normativů finanční prostředky ze

státního rozpočtu na zajištění vzdělávání v celém rozsahu vyplývajícím z platných učebních dokumentů pro daný druh školy či obor vzdělání. [14, s. 84]

V některých případech však školy určitou část vzdělávání podle těchto učebních dokumentů nerealizují samy, a to buď proto, že realizaci této části vzdělávání i u jiných osob připouští zákon (např. praktické vyučování podle § 65 odst. 2), nebo proto, že pro jejich realizaci nemají vytvořeny materiální a personální podmínky (výuka plavání v základních školách nebo výuka k získání řidičského či svářečského oprávnění ve vybraných oborech středních škol) a zajišťují ji u jiných fyzických či právnických osob na základě uzavřené smlouvy. Pokud jde o ostatní výdaje (zejména investiční výdaje a výdaje na provoz, ale také výdaje nad výše uvedený rozsah prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu), platí, že tyto výdaje financuje školám a školským zařízením zřizovatel ze svého rozpočtu. Krajským a obecním školám a školským zařízením tedy provozní a investiční výdaje kryje zřizovatel (tj. kraj, popř. obec) příspěvkem ze svého rozpočtu. Z uvedeného pravidla stanoví zákon výjimku, a to pro školy a školská zařízení zřizované církvemi a náboženskými společnostmi. U těchto škol jsou i nadále financovány ze státního rozpočtu veškeré výdaje (tedy i provozní), s výjimkou výdajů na pořízení a zhodnocení dlouhodobého majetku. Financování výdajů soukromých škol z prostředků státního rozpočtu upravuje zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů. Školský zákon v této části zvyrazňuje princip normativního přidělování prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu. Finanční prostředky se tedy poskytují podle skutečného počtu dětí, žáků nebo studentů, nejvýše však do povolené kapacity zapsané ve školském rejstříku. Ustanovení § 161 školského zákona stanoví působnost orgánů veřejné správy vykonávající státní správu při realizaci toku prostředků ze státního rozpočtu k právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení, které zřizují obce, svazky obcí nebo kraje. Podle zákona jsou finanční prostředky ze státního rozpočtu určené pro krajské a obecní školy poskytovány formou dotace do rozpočtu kraje, a to na zvláštní účet. Tím je zdůrazněna účelová vázanost těchto prostředků, jež nelze použít na jiné výdaje, než stanoví tento zákon. Zásadní je, že tyto finanční prostředky přiděluje krajský úřad školám s vědomím zastupitelstva kraje (na rozdíl od předchozího právního stavu, kdy

zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, vyžadoval i v těchto případech schválení zastupitelstvem kraje). [14, s. 85]

3.6.6 Zdroje výdajů

V průměru více než 90 % všech výdajů na primární a sekundární vzdělávání pochází v zemích OECD z veřejných zdrojů, v žádné zemi (s výjimkou Koreje a Chile) se nejedná o méně než 80 %. Terciární vzdělávání je ze soukromých zdrojů financováno v mnohem větší míře, i když podíly soukromých zdrojů se v jednotlivých zemích velice liší. Pohybují se od méně než 5 % v Dánsku, Finsku a Řecku až do více než 50 % v Austrálii, Japonsku a ve Spojených státech, stejně jako v přidružené zemi Izraeli. V Koreji a přidružené zemi Chile se dokonce pohybují nad úrovní 75 %. [6, s. 55]

3.6.7 Veřejné a soukromé výdaje na preprimární, primární, sekundární a postsekundární neterciální vzdělávání

Podíl veřejných a soukromých výdajů na vzdělávání se ale podstatně liší z pohledu jednotlivých vzdělávacích úrovní. Veřejné a soukromé výdaje na preprimární, primární, sekundární a postsekundární neterciální vzdělávání. Investice do preprimárního vzdělávání hrají klíčovou roli z pohledu dalšího vzdělávání dětí a jejich přístupu ke vzdělávacím příležitostem v průběhu celého života. V preprimárním vzdělávání je podíl soukromých výdajů na financování této vzdělávací úrovně mnohem více důležitý, než je tomu pro vzdělávání jako celek, a tento podíl reprezentuje v průměru 20 % výdajů. V rámci jednotlivých zemí se podíl soukromých výdajů na preprimární vzdělávání pohybuje od 5 % a méně ve Francii, v Nizozemí a ve Švédsku do 25 % a více v Austrálii, Rakousku, Německu, na Islandu a Novém Zélandu, stejně jako v přidružené zemi Chile, okolo 50 % v Japonsku a pohybuje se dokonce nad úrovní 60 % v Koreji. S výjimkou Rakouska a Nizozemí je většinová část soukromých výdajů pokryta ze zdrojů domácností. V České republice tvoří podíl soukromých výdajů v preprimárním vzdělávání 13 %. [6, s. 56]

Finanční zdroje potřebné na financování primárního, sekundárního a postsekundárního vzdělávání v zemích OECD a v přidružených zemích pocházejí zejména z veřejných zdrojů, které tvoří v průměru 92 % všech výdajů na tyto vzdělávací úrovně. Podíl soukromých výdajů na primární, sekundární a postsekundární neterciární

vzdělávání převyšuje 10 % v Austrálii, České republice (11 %), Německu, Koreji, Mexiku, na Novém Zélandu, ve Slovenské republice, Švýcarsku a Spojeném království a v přidružené zemi Chile. Potřeba většinového veřejného financování vzdělávání na těchto úrovních vyplývá z faktu, že toto vzdělávání je veřejnou službou, která ale také přináší převážně veřejné zisky. V naprosté většině zemí tyto soukromé výdaje pocházejí z finančních prostředků domácností a zahrnují především výdaje na školné. Výjimkou jsou Německo a Švýcarsko, kde naprostá většina soukromých výdajů na primární, sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání pochází z finančních zdrojů obchodního a podnikatelského sektoru. [6, s. 56]

3.6.8 Prostředky z obcí

Prostředky státního rozpočtu rozepisované všem školám a školským zařízením (tedy i těm, které jsou zřizovány obcí nebo svazkem obcí) poskytuje krajský úřad těmto školám a školským zařízením přímo. Předchozí právní úprava totiž u veřejných škol respektovala princip odvozený z rozpočtových pravidel územních samosprávných celků (zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů), tedy že prostředky ze státního rozpočtu musely být poskytnuty příspěvkové organizaci jen prostřednictvím rozpočtu zřizovatele. V případě škol a školských zařízení zřizovaných obcí tak představoval rozpočet obce další převodní článek v toku finančních prostředků státního rozpočtu do těchto škol. Současný školský zákon již tento mezičlánek ve finančních tocích vynechává. Role obecních úřadů obcí s rozšířenou působností je v procesu rozpisu rozpočtu taková, že tyto úřady zpracovávají návrhy rozpisů rozpočtů finančních prostředků státního rozpočtu jednotlivým školám a školským zařízením ve své působnosti, a to podle zásad stanovených MŠMT, a předávají je krajskému úřadu. Poté, co stanoví krajský úřad rozpis těchto prostředků jednotlivým školám a školským zařízením, nemají již obecní úřady obcí s rozšířenou působností žádné kompetence k dalšímu přerozdělení těchto prostředků. Jejich role tedy začíná a končí v období příprav (návrhů) rozpočtů jednotlivých škol. [14, s. 85]

3.6.9 Rozdíly mezi výdaji na žáka a studenta na jednotlivých vzdělávacích úrovních

Výdaje na žáka a studenta mají v jednotlivých zemích OECD společný rys – rostou spolu s rostoucí vzdělávací úrovní od primárního do terciárního vzdělávání. Tento vzorec lze chápat jako hlavní determinant výdajů. Naprostá většina vzdělávání je stále založena na tradiční organizaci výuky s podobnou organizací, kurikulem, stylem výuky a řízením. Toto vše vede k podobným rysům jednotkových výdajů. [6, s. 44]

Porovnání rozdělení výdajů na vzdělávání podle vzdělávacích úrovní poukazuje na relativní rozdíly založené na rozdílech ve způsobu vzdělávání na jednotlivých vzdělávacích úrovních v jednotlivých zemích OECD stejně jako na relativní výdaje na vzdělávání na těchto vzdělávacích úrovních. Ačkoli ve většině zemí OECD průměrné roční výdaje na žáka a studenta vzrůstají spolu s rostoucí vzdělávací úrovní (od primární do terciární), velikost těchto rozdílů se v jednotlivých zemích liší. Na sekundární vzdělávací úrovni se výdaje na vzdělávání pohybují v průměru na 1,2násobku výdajů na primární vzdělávání a převyšují 1,5násobek v České republice (1,7), ve Francii, v Německu, Koreji a Turecku. Těchto pět zemí OECD zaznamenalo obdobný nárůst počtu hodin přímé vyučovací povinnosti učitele mezi primární a sekundární vzdělávací úrovní spolu s nárůstem počtu vyučovacích hodin (z pohledu žáka) mezi těmito úrovněmi vzdělávání. [6, s. 44]

Země OECD vydají v průměru 2krát více výdajů na studenta na terciární vzdělávací úrovni než na žáka na primární úrovni, mezi jednotlivými zeměmi se však projevují markantní rozdíly. Zatímco v Řecku, na Islandu, v Itálii a Polsku se jedná pouze o 1,1–1,5násobek, v Mexiku, ve Slovenské republice a v Turecku, stejně tak jako v přidružených zemích Brazílii a Chile, se jedná o více než 3násobek. V České republice převyšují výdaje na vzdělávání studenta terciární úrovně výdaje na žáka v primárním vzdělávání dvakrát. [6, s. 44]

3.6.10 Celkové výdaje na žáka v průběhu vzdělávání na primární a sekundární vzdělávací úrovni

Země OECD v průměru vydají na žáka a studenta v průběhu primárního a sekundárního vzdělávání celkem 81 485 US \$. Ačkoli je teoretická délka studia na těchto vzdělávacích úrovních v jednotlivých zemích poměrně podobná (12–13 let v 30 ze 36 zemí

OECD a přidružených zemí) celkové výdaje na žáka v průběhu tohoto studia jsou zcela rozdílné. Tyto souhrnné výdaje se v jednotlivých zemích OECD pohybují od méně než 40 000 US \$ v Mexiku, Polsku, ve Slovenské republice a Turecku a v přidružených zemích Brazílii, Chile, Estonsku a Ruské federaci až do minimálně 100 000 US \$ na žáka v Rakousku, Dánsku, na Islandu, v Lucembursku, Norsku, ve Švýcarsku a Spojených státech. V České republice činí celkové výdaje na žáka v průběhu primárního a sekundárního vzdělávání 52 191 US \$. [6, s. 45]

3.7 Reforma financování školství

Reforma financování po svém dvouletém odkladu jistě zastihne všechny školské rozpočty již 1. 1. 2020. Je ale všeobecně známo, že změny organizace a potažmo rozpočtu nelze plánovat uprostřed školního roku. Proto je nutno zvládnout přípravy na reformu v poměrně krátkém termínu, nejpozději 1. 9. 2019. Nástup reformy financování bude mít dopad na rozpočty většiny českých škol. Již dnes si jejich ředitelé kladou řadu otázek z oblasti financování, a to ohledně velikosti zdrojů, které budou mít k dispozici na platy pedagogů, včetně nadtarifních složek, kolik nepedagogických pracovníků budou schopni ufinancovat, jak vzhledem k finančním zdrojům vyřeší případné personální změny apod. [12, s. 44]

3.7.1 Problémy současného systému financování

Systém financování podle počtu žáků (výkonů) v současném režimu přináší velké rozdíly mezi kraji ve výši finanční podpory na vzdělávání ve stejném typu škol. Neexistuje rovnost mezi krajskými normativy pro zcela shodné obory. [12, s. 44]

Jelikož je škola financována na základě výkonů (žáků), nerozlišuje skutečné náklady školy na platy učitelů. Proto nastává u školy se „služebně staršími pedagogy“ situace, že mají mnohem méně zdrojů na nenárokové složky, tedy na odměny a osobní ohodnocení, než školy s mladými kolegy. [12, s. 44]

Problém je také v současné době u středního vzdělávání, a to zejména s maturitní zkouškou. Školy v zájmu získání co největšího počtu žáků, potažmo finančních prostředků, snižují své nároky na kvalitu přijímaných žáků, kteří mají jen malou šanci úspěšně dokončit studium. Mnozí z nich se neustále ocitají v nižších ročnících různých oborů,

přecházejí za školy na školu a nikdy k maturitě nepostoupí. Nový systém by měl tento nešvar odbourat, i když také on počítá s finančním zvýhodněním pro školy, které se ocitají v pásmu s vyšším počtem žáků na třídu. [12, s. 44]

Předmětem reformy je i změna v oblasti financování nepedagogické práce. Současný systém neodůvodněně zvýhodňuje školu s vyšší naplněností tříd oproti stejně zorganizované škole (tj. se stejným počtem tříd) s nižší naplněností tříd. Přitom pro zajištění správného chodu školy nelze snižovat počet pracovníků zajišťujících ekonomiku, údržbu a podobnou činnost organizace. [12, s. 45]

Všechny výše uvedené aspekty byly podnětem pro změnu financování. [12, s. 45]

3.7.2 Koho se reforma dotkne

Reforma se soustřeďuje na oblast financování škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí. Konkrétně jde o změnu financování pedagogické práce mateřských škol, základních škol, středních škol, konzervatoří; u školských zařízení se změna týká pouze školních družin. [12, s. 45]

Nadále bude přiděl finančních prostředků řešen normativně na žáka, zčásti prostřednictvím oborových normativů stanovených centrálně MŠMT pro VOŠ a ZUŠ a zčásti prostřednictvím republikových a krajských normativů pro všechna školská zařízení mimo školní družiny. [12, s. 45]

Stávající systém financování prostřednictvím normativů na žáka stále zůstane zachován pro financování soukromých a církevních škol. [12, s. 45]

3.7.3 V čem spočívá změna financování

Školám a školním družinám zřizovaným obcemi a kraji budou rozdělovány peníze normativním způsobem ze státního rozpočtu. Nový systém bude garantovat financování skutečného rozsahu vzdělávání. Obecně se hovoří o tzv. normativu na pedagoga. [12, s. 45]

Rozpis rozpočtu bude tedy nově pro výše uvedené školy a školní družiny provádět přímo MŠMT, nikoliv krajské úřady prostřednictvím krajských normativů. Při rozdělování peněz se díky tomu zohlední rozdílná velikostní a oborová struktura škol v krajích,

finanční náročnost podpůrných opatření a rozdílná platová úroveň pedagogů v jednotlivých školách. [12, s. 46]

Od 1. ledna 2020 bude spuštěna reforma financování regionálního školství a dojde k naplnění jednoho ze strategických cílů, a to zkvalitnit základní a střední vzdělávání a odstranit nevyvážené postavení jednotlivých škol a ohodnocení učitelů. Změna spočívá v tom, že namísto finančních prostředků na žáka bude základní a střední školství financováno ze státního rozpočtu podle počtu výukových hodin. Stávající normativní systém „peníze na žáka“ dostatečně nepostihuje specifika jednotlivých regionů a mezi kraji jsou tak velké rozdíly ve výši státního financování pro stejné typy škol. V rámci reformy byl stanoven maximální rozsah pedagogické činnosti hrazené ze státního rozpočtu. Tím dojde k zohlednění regionálních rozdílů a spravedlivějšímu rozdělení finančních prostředků na regionální školství. Svaz měst a obcí od počátku podporuje snahu odstranit rozdíly ve financování jednotlivých škol v krajích právě formou reformy financování regionálního školství. [15]

3.8 PHmax

3.8.1 Hodnota PHmax

Jde o zcela nový pojem vytvořený pro danou reformu. PHmax vyjadřuje počet hodin výuky (včetně nezbytného dělení) ve třídě v oboru vzdělání v závislosti na počtu žáků ve třídě. Hodnoty PHmax jsou stanoveny v jednotlivých prováděcích předpisech určených pro daný druh školy, příp. školní družiny. Při jeho stanovení MŠMT vycházelo z legislativních podmínek vzdělávání (povinné dělení od určitého počtu žáků v konkrétních předmětech), dále z učebních plánů v RVP a z informací o současné organizaci výuky na školách v různých oborech vzdělání. Podle stanovených PHmax by si školy měly polepšit v možnosti většího počtu dělených hodin, než je tomu v současnosti. Počítá např. s vyšším dělením výuky jazyků, ICT i některých dalších, zejména odborných předmětů. [12, s. 47]

PHmax je stanoven v nařízení vlády č. 123/2018 Sb., kterým se stanoví maximální rozsah vzdělávání, nebo maximální rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu. [17, s. 2]

PHmax vyjadřuje hodnotu maximálního počtu hodin na jednu třídu a v oborech vzdělání konzervatoře na jeden ročník, který bude financovaný ze státního rozpočtu. Je stanoven v souladu s rámcovými vzdělávacími programy pro střední vzdělávání a zahrnuje:

- minimální týdenní počet hodin teoretické a praktické přípravy;
- dělení na skupiny při realizaci odborného výcviku v souladu s nařízením vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání základního, středního a vyššího odborného vzdělávání, které stanoví počet žáků na jednoho učitele odborného výcviku;
- potřebný počet hodin na nezbytné dělení hodin teoretické výuky (např. cizí jazyky, ICT, tělesná výchova). [17, s. 2]

3.8.2 Jak naložit s PHmax při plánování organizace školy

PHmax se přímo netýká konkrétní výše finančních prostředků, může ho však ovlivnit. PHmax je důležitý v první řadě pro stanovení úvazků (přímé pedagogické činnosti) na škole. Pokud škola hranici PHmax nepřekročí, má zaručeno, že jí budou přiděleny finance na skutečné pokrytí nákladů na pedagogy. Pokud však škola nastaví výuku tak, že hranici PHmax překročí, pak jí budou přiděleny prostředky pouze do výše PHmax a je na ní, z jakých zdrojů bude schodek financovat. Když se však škola bude chovat příliš úsporně a výuku nastaví níže, než ji dovoluje PHmax, pak obdrží prostředky jen podle skutečně vykázaných úvazků. [12, s. 47]

3.8.3 PHmax obecně

Jedná se o stanovení maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu pro mateřskou, základní školu, střední školu a konzervatoř zřizovanou krajem, obcí nebo svazkem obcí, ovlivňuje tedy výrazně stanovení výše úvazků pedagogických pracovníků škol. [12, s. 12]

Pokud je reálné PH školy nižší, než je PHmax školy, otevírá se ředitelům škol možnost přijmout další pedagogické pracovníky a moci například dělit více naplněné třídy na výuku některých předmětů. V některých krajích nastane možná problém zajistit kvalifikovaného pedagogického pracovníka, takže „nabídka státu“ na proplacení

zvýšeného počtu hodin zůstane zatím nevyužita. Zde je patrná velká změna v porovnání dosavadního a nového způsobu financování regionálního školství. Dosud totiž platilo, že pokud ředitel přijal méně pracovníků, než stanovil krajský normativ, zůstávaly nevyčerpané prostředky škoře k volnému použití třeba i na nenárokové složky platu. [12, s. 12]

Po zavedení reformy však nevyčerpané prostředky ze všech škol zůstanou v základní bilanci MŠMT, což pak může ovlivnit výši nenárokové složky platu stanovené v celorepublikovém průměru. Po zpracování tzv. výkonových výkazů školami k datu 30. 9. příslušného roku a výkazů o práci a zaměstnancích MŠMT porovná, zda jednotlivé školy nepřekračují limit počtu pracovníků stanovený právními předpisy pro daný typ školy. Pokud je vše v pořádku, školy obdrží na počátku příštího roku rozpočty přímých výdajů, které budou vycházet právě z počtu a struktury pedagogických pracovníků uvedených ve výkazech organizací. Pokud ale bude požadovaný a vykázaný počet hodin vyšší, než stanovují předpisy, MŠMT uhradí pouze objemy, které budou odpovídat deklarovanému maximu a chybějící prostředky budou muset být proplaceny z rozpočtu zřizovatelů. Toto nastane zejména u škol, které od svého zřizovatele obdržely tzv. výjimku z nejnižšího počtu žáků. Může to ovšem nastat i v dalších případech, proto je před začátkem nového školního roku velmi důležité, aby vedoucí pracovníci škol tyto hodnoty zkušebně vypočítali, porovnali se skutečností (tedy zamýšlenými počty pracovních úvazků pedagogických pracovníků) a informovali svého zřizovatele, jestli budou nebo nebudou požadovat dofinancování zdrojů z rozpočtu zřizovatele. Zahájení jednání o rozpočtech obcí na další kalendářní rok probíhají vždy v prázdninových měsících a pokračují na podzim. Odpovědný ředitel školy ale nespustí od září organizaci výuky nového školního roku bez zajištěných zdrojů na výplaty pracovníků. Zřizovatele také nelze jednoduše „postavit před hotovou věc“ a požadovat zdroje, takže nezbyvá než na těchto propočtech pracovat s větším předstihem. [12, s. 13]

3.8.4 Příklad výpočtu PHmax pro střední vzdělávání

Nástupem roku 2020 se bude diametrálně lišit způsob přidělování finančních prostředků také pro většinu středních škol. Reforma financování se nedotkne pouze škol soukromých a církevních, těm budou přidělovány prostředky stále ve „starém režimu“, a to normativem na žáka. Mnohé školy podnikly určité kroky již v rámci zahájení školního roku 2019/2020, nicméně většina změn se jich dotkne konkrétně až nástupem reformy financování. Střední školy, na rozdíl od základních či mateřských škol, mají situaci problematictější z důvodu velké různorodosti oborů. V čem je však nový systém nejradikálnější? Především ve způsobu přidělování finančních prostředků, které budou mít školy k dispozici na platy nejen pedagogických pracovníků, ale i pro odměňování nepedagogů. [16]

Průměrný počet žáků ve třídě na obor vzdělávání tvoří základ pro stanovení PHmax. Každý obor vzdělání se počítá samostatně pro formu vzdělávání a typ třídy. Znamená to, že pokud je jeden obor vzdělání vyučován jak v jednooborové třídě v denní i dálkové formě vzdělávání, tak i ve třídě tříoborové v denní formě vzdělávání, bude se počítat samostatně jednooborová třída denní forma vzdělávání, jednooborová třída dálková forma vzdělávání a tříoborová třída denní forma vzdělávání. [17, s. 4]

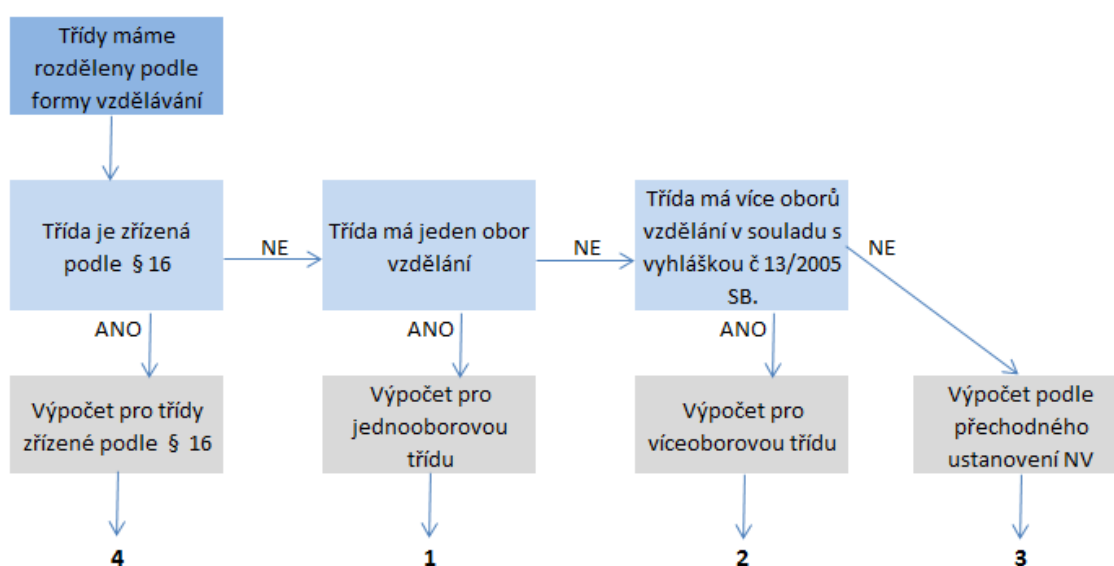
Pokud je třída zřízená podle § 16 odst. 9 školského zákona vytvořena z oborů vzdělání jedné kategorie a různé délky, nemá tento ukazatel na výpočet průměrného počtu žáků ve třídě žádný vliv. [17, s. 4]

3.8.4.1 Základní postup při výpočtu průměrného počtu žáků ve třídě

Základní postup při výpočtu průměrného počtu žáků ve třídě: [17, s 5]

Nejprve se rozdělí obory vzdělání podle formy vzdělávání a typu třídy.

Schéma 2 Základní postup při výpočtu průměrného počtu žáků ve třídě

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [17, s 5]

1 Sečteme všechny žáky oboru vzdělání v jednooborových třídách denní formy vzdělávání a součet vydělíme počtem jednooborových tříd denní formy vzdělávání daného oboru vzdělání, které jsou ve škole zřízeny.

2 Sečteme všechny žáky v oboru vzdělání dvouoborových třídách denní formy vzdělávání a součet vydělíme počtem dvouoborových tříd denní formy vzdělávání daného oboru vzdělání, které jsou ve škole zřízeny.

3 Sečteme všechny žáky oboru vzdělání v tříoborových třídách denní formy vzdělávání a součet vydělíme počtem tříoborových tříd daného oboru vzdělání, které jsou ve škole zřízeny.

4 Sečteme všechny žáky oboru vzdělání v denní formě vzdělávání ve třídách zřízených podle § 16 odst. 9 a součet vydělíme počtem tříd zřízených podle § 16 odst. 9 oboru vzdělání, které jsou ve škole zřízeny.

Tento postup použijeme pro všechny obory vzdělání a formy vzdělávání.

Příklad:

Obor vzdělávání: Mechanik strojů a zařízení (denní forma vzdělávání)

1. A	19 žáků	}	Sečteme všechny žáky uvedeného oboru vzdělání vzdělávající
2. B	21 žáků		se v jednooborových třídách $19 + 21 + 23 + 18 = 81$
2. A	23 žáků		Součet vydělíme počtem tříd a získáme průměrný počet
3. A	18 žáků		žáků $81 : 4 = 20,25$

Průměrný počet žáků v jednooborové třídě oborů Mechanik strojů a zařízení v denní formě vzdělávání je **20,25**.

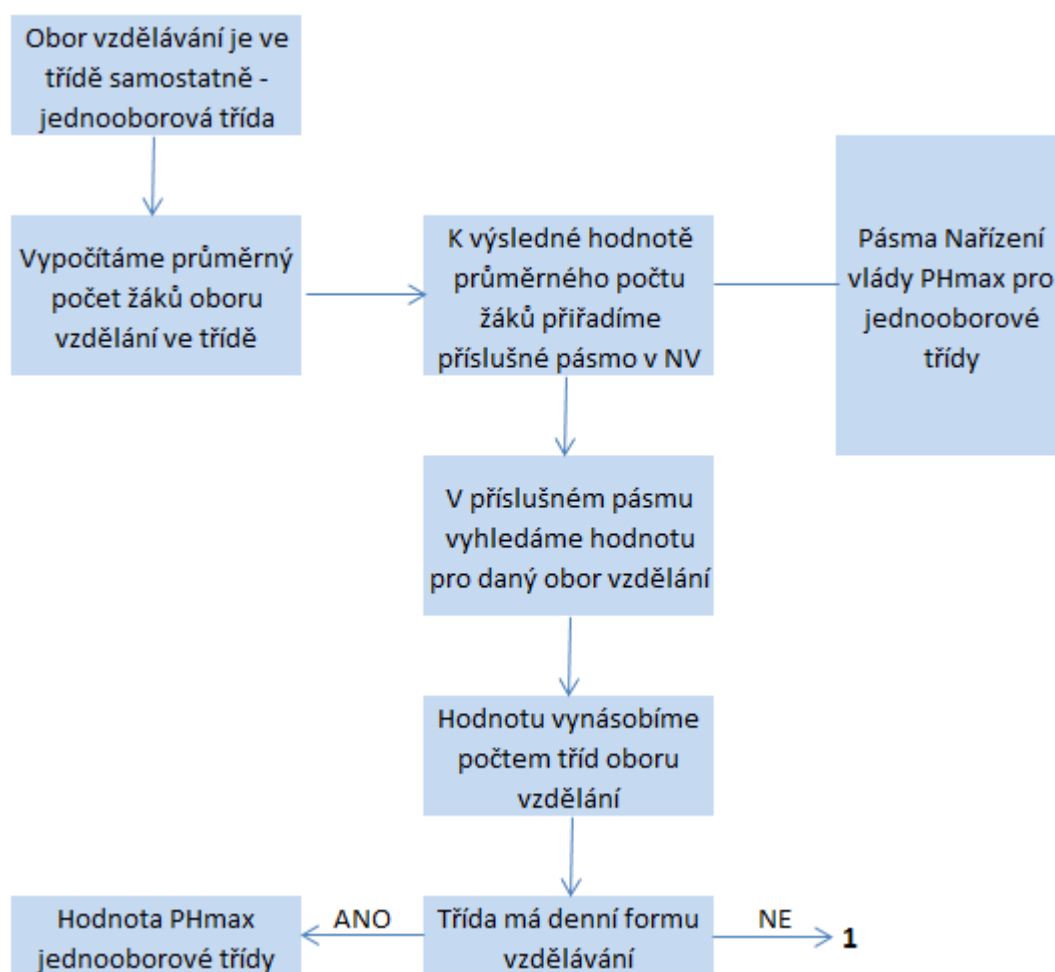
3.8.4.2 Stanovení PHmax pro jednooborové třídy

PHmax oboru vzdělání v jednooborové třídě se rovná hodnotě PHmax uvedené v NV pro stanovený průměrný počet žáků, který se vynásobí počtem jednooborových tříd daného oboru vzdělání a formy vzdělávání. Pro třídy, ve kterých je průměrný počet žáků vyšší než 30, se použijí hodnoty pásma více než 27 žáků. [17, s. 7]

Do průměrného počtu žáků pro stanovení hodnoty PHmax pro jednooborové třídy se nezapočítává počet žáků daných oborů vzdělání vzdělávajících se ve třídě, v níž se vzdělávají žáci více oborů vzdělání. [17, s. 7]

Postup při stanovení hodnoty PHmax pro obory vzdělání v jednooborových třídách:

Schéma 3 Postup při stanovení hodnoty PHmax pro obory vzdělání v jednooborových třídách

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [17, s. 7]

1 PHmax pro jednooborové třídy v dalších formách vzdělávání

PHmax oborů vzdělání v dalších formách vzdělávání se stanoví z výsledného PHmax pro jednooborovou třídu, který se vynásobí koeficientem pro příslušnou další formu vzdělávání. [17, s. 7]

Koeficienty pro jednotlivé formy vzdělávání:

- večerní forma vzdělávání → 0,3násobek hodnoty PHmax,
- kombinovaná forma → 0,26násobek hodnoty PHmax,
- kombinovaná forma a pro obory vzdělání konzervatoří → 0,48násobek hodnoty PHmax,
- dálková forma vzdělávání → 0,2násobek hodnoty PHmax,
- distanční forma vzdělávání → 0,05násobek hodnoty PHmax,

[17, s. 8]

3.8.4.3 Proč změna financování u středních škol

Podle analýz současný „výkonový systém“ odvislý od počtu žáků u středního vzdělávání, a to zejména s maturitní zkouškou, nežádoucím způsobem motivuje školy k přijímání méně zdatných žáků a ke snižování nároků na jejich výkon s cílem získat co nejvíce finančních prostředků pro školu. Mnozí z nich se totiž neustále ocitají v nižších ročnících různých oborů, přecházejí ze školy na školu a nikdy k maturitě nepostoupí. Nový systém by měl takové jevy odbourat. [12, s. 159]

Reforma financování by měla mít vliv i na oblast financování nepedagogické práce. Podle MŠMT současný systém neodůvodněně zvýhodňuje školu s vyšší naplněností tříd oproti stejně zorganizované škole (tj. se stejným počtem tříd) s nižší naplněností tříd. Přitom pro zajištění správného chodu školy nelze snižovat počet pracovníků zajišťujících ekonomiku, údržbu a podobnou činnost organizace. [12, s. 159]

3.9 Dotační programy pro školy

Evropská unie podporuje systémy počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, které povedou ke zkvalitnění a modernizaci vzdělávání a celkově k posílení konkurenceschopnosti ekonomiky ČR. Mateřské a základní školy mají stejně jako střední, vysoké a další školy příležitost zažádat o finanční podporu na širokou škálu svých činností. Může jít o neinvestiční aktivity, podporující zvyšování kvality ve vzdělávání a rovných příležitostí žáků, přes vzdělávání pracovníků škol, až k dalšímu individuálnímu vzdělávání či mobilitě výzkumných pracovníků. Dále lze podpořit investiční projekty,

týkající se oblasti materiálně-technického vybavení, budování školských objektů, či snížení energetické náročnosti zlepšením tepelně technických vlastností obvodových konstrukcí budov. Dále existuje množství přeshraničních a státních dotačních podpor. [18]

3.9.1 Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) je víceletým tematickým programem v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, v jehož rámci je možné v programovém období 2014–2020 čerpat finanční prostředky z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). [19]

Cílem OP VVV je přispět k posunu České republiky (ČR) směrem k ekonomice založené na vzdělané, motivované a kreativní pracovní síle, na produkci kvalitních výsledků výzkumu a jejich využití pro zvýšení konkurenceschopnosti ČR. [19]

Na co se OP VVV zaměřuje:

- OP VVV se zaměřuje na zvýšení kvality vzdělávání, zajištění podmínek pro kvalitní výzkum, propojení vzdělávání a výzkumu s trhem práce a posílení principu rovného přístupu ke vzdělávání.

- OP VVV by také měl snížit rizika neúspěchu mladých lidí ve vzdělání, což bude mít významný vliv na kvalitu jejich života i na jejich úspěch na trhu práce.

- OP VVV podporuje zlepšení kvality a efektivity vzdělávání a odborné přípravy, spravedlivost, sociální soudržnost a aktivní občanství, zlepšování kreativity a inovativnosti a rozvoj podnikatelských schopností, na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy. [19]

Klíčovým principem OP VVV je rozvoj lidských zdrojů pro znalostní ekonomiku v sociálně soudržné společnosti. Na něj navazuje téma podpory kvalitního výzkumu, pro který kvalifikovaná pracovní síla představuje klíčový vstupní faktor. Intervence v oblasti vzdělávání budou zároveň podpořeny systémovými změnami, které směřují ke zkvalitnění vzdělávacího systému naší země. Oblasti intervencí OP VVV proto zahrnují: [19]

- a) Podporu rovnosti a kvality ve vzdělávání
- b) Rozvoj lepších kompetencí pro trh práce
- c) Posílení kapacit pro kvalitní výzkum a jeho přínos pro společnost

Identifikace problémů a potřeb ČR v oblastech výzkumu a vzdělávání, stejně jako navazující definice specifických cílů pro OP VVV, je v klíčových bodech syntézou výsledků problémových analýz základních strategických dokumentů ČR doplněných řadou dalších specifických dokumentů a studií. Významné investice do produkce nových znalostí, zvýšení kvality lidských zdrojů a propojování výzkumné a podnikové sféry v souladu s konceptem inteligentní specializace. Těmito kroky se urychlí strukturální posun České republiky směrem ke znalostní ekonomice, tzn. k ekonomice založené na vzdělané pracovní síle, využívání špičkových technologií, produkci kvalitních výsledků výzkumu a jejich transformaci do inovací a konkurenční výhody českých firem. [19]

Věcné prioritní osy OP VVV:

- **Posilování kapacit pro kvalitní výzkum (EFRR)** – zaměřena na dosažení špičkové úrovně českého výzkumu v mezinárodním měřítku, zlepšení spolupráce ve výzkumu, zkvalitnění infrastrukturních podmínek pro přípravu budoucích výzkumníků

- **Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj (EFRR/ESF)** – zaměřena na zkvalitnění a otevřenost vzdělávání na vysokých školách společně se zkvalitněním strategického řízení vysokých škol, rozvoj lidských zdrojů pro výzkum a vývoj, včetně podpory výuky spojené s výzkumem, zkvalitnění infrastrukturních podmínek pro zkvalitnění a otevřenost vzdělávání na vysokých školách

- **Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání (ESF)** – zaměřena na vzdělávání k sociální integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ, zlepšení kvality vzdělávání a výsledků v klíčových kompetencích, rozvoj strategického řízení a hodnocení kvality ve vzdělávání, zkvalitnění přípravy budoucích a začínajících pedagogických pracovníků, zvyšování kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce. [19]

3.9.2 Operační program Zaměstnanost

Cílem Operačního programu Zaměstnanost (OP Z) je zlepšení lidského kapitálu obyvatel a veřejné správy v ČR, tedy základních prvků konkurenceschopnosti. ČR musí těmto oblastem věnovat značnou pozornost, pokud chce v současném komplexním světě

obstát. OP Z je zaměřený také na podporu rovných příležitostí žen a mužů, adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů, dalšího vzdělávání, sociálního začleňování a boje s chudobou, zdravotních služeb, modernizaci veřejné správy a služeb a podporu mezinárodní spolupráce a sociálních inovací v oblasti zaměstnanosti, sociálního začleňování a veřejné správy. [20]

Obsahuje pět prioritních os, které jednotlivě vymezují typy podporovaných projektů. Operační program Zaměstnanost se zabývá mimo jiné i problémem nedostatků mateřských škol, nízké zaměstnanosti absolventů vysokých škol nebo prohlubující segregací v regionálním školství. Je proto v těsné vazbě na vzdělávací instituce České republiky. [18]

3.9.3 Integrovaný regionální operační program

Integrovaný regionální operační program se snaží vyvážit rozvoj celého území České republiky a zajistit udržitelný rozvoj obcí a regionů. Řeší problémy v oblasti infrastruktury pro veřejnou správu, veřejných služeb, podpoře cestovního ruchu, kulturního dědictví a další. Aby bylo dosaženo růstu konkurenceschopnosti a udržitelnosti obcí a regionů, je potřeba kvalifikovanou pracovní sílu a vzdělané obyvatelstvo. Školy mohou získat dotaci jak v oblasti materiálně-technického vybavení, tak na zkvalitnění oborů nebo vzdělávání pedagogů. [18]

IROP podporuje v oblasti infrastruktury škol a školních zařízení širokou škálu projektů a aktivit realizovaných mateřskými, základními, středními a vyššími odbornými školami. Část financí je také určena školám a školským zařízením k umožnění přechodu žáků a studentů do škol hlavního vzdělávacího proudu a k samostatnému způsobu života. Také je podporováno i zájmové, neformální a celoživotní vzdělávání. [21]

V oblasti předškolního vzdělávání směřuje IROP podporu do navyšování tolik potřebných kapacit mateřských škol a také dětských skupin. Financovány jsou novostavby budov pro předškolní vzdělávání a jsou také rozšiřovány stávající prostory v obcích, kde je nedostatečná kapacita pro děti v předškolním věku. Podpora základním, středním a vyšším odborným školám je určena na budování a modernizaci odborných učeben pro přírodní vědy, technické a řemeslné obory, práci s digitálními technologiemi a cizí jazyk. [21]

Díky IROP tak mohou učitelé, žáci a studenti napříč regiony celé země využívat nové moderní učebny s kvalitním vybavením, které napomohou k zatraktivnění výuky

odborných předmětů a k lepší uplatnitelnosti absolventů. Rozpětí podporovaných oborů je velmi široké a díky IROP jsou vybudovány například digitální 3D laboratoře, virtuální svářečské dílny, dochází k modernizacím školních statků a nákupu zemědělského vybavení, ale jsou podporovány také odborné učebny dílen či přírodovědné laboratoře a multimediální jazykové učebny. Rovněž bylo postaveno několik zcela nových pavilonů mateřských škol a řada novostaveb. [21]

3.9.4 Operační program Životní prostředí

Operační program Životní prostředí podporuje mnoho oblastí, které se zaměřují především na ochranu a udržitelné využívání zdrojů, ochranu klimatu a zlepšení kvality ovzduší, ochranu přírody a krajiny a bezpečné prostředí. Školy v tomto programu mohou využít možnosti snížit energetickou náročnost zlepšením tepelně technických vlastností obvodových konstrukcí budov. [18]

3.9.5 Přeshraniční spolupráce

Operační programy Přeshraniční spolupráce jsou určeny pro sousedící regiony v České republice a v jiném členském státu. V novém programovacím období je na tyto programy vyčleněna částka 18,2 mld. Kč a žadatelé tak mohou získat finanční podporu na realizaci nejrůznějších projektů. Mezi podporované aktivity patří výstavba a rozvoj hraniční infrastruktury, rozvoj cyklistických stezek, cyklotras, turistických a lyžařských stezek, spolupráce v oblasti vzdělávání, mezilidských vztahů společenských, kulturních a volnočasových aktivit. [22]

Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko 2014–2020

Program Přeshraniční spolupráce ČR–PR se v letech 2014–2020 zaměří na témata, jako je: bezpečnost, využití potenciálu česko-polského příhraničí v oblasti přírodního a kulturního dědictví, dopravní dostupnost regionu, vzdělávání a spolupráce vládních a nevládních institucí. Program je rozdělen do 4 prioritních os. [22]

Prioritní osa 1: Společné řízení rizik slouží k realizaci opatření směřujících k propojení systémů prevence monitoringu, reakce a odstraňování následků rizik. V rámci **prioritní osy 2: Rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro**

podporu zaměstnanosti bude podpora směřovat na rekonstrukci a modernizaci lokálních a regionálních silničních spojení, výstavbu cyklostezek včetně doplňkové infrastruktury (informační tabule, stojany na kola), využívání mobilních technologií sloužících pro prezentaci a propagaci společného pohraničí (webové stránky, mobilní aplikace apod.). **Prioritní osa 3: Vzdělávání a kvalifikace** podpoří přípravu či realizaci společenských kurzů, vzdělávacích programů, příhraniční výměnu učňů, studentů a pedagogických pracovníků a v neposlední řadě také pracovní stáže a praxe nebo výuku jazyka zahraničního partnera. **Prioritní osa 4: Spolupráce institucí a komunit** je určena pro společné plánování rozvoje dopravní sítě, koordinaci investic do dopravní infrastruktury, spolupráci v oblasti ochrany přírody ale i v oblasti územního plánování. [22]

Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Rakousko 2014–2020.

Prioritou programu je posílení udržitelného inovativního ekonomického rozvoje programového území v přeshraniční dimenzi. Specifické cíle programu jsou definovány takto: [22]

- Zkvalitnění a rozšíření výzkumu a inovačních kapacit
- Podpora zapojení podniků (zejména MSP) do inovačního systému
- Valorizace kulturního a přírodního dědictví společného regionu dlouhodobě udržitelným způsobem
- Zlepšení ekologické stability a zkvalitnění služeb ekosystému
- Podpora využití eko-inovativního potenciálu v regionu
- Rozšíření společné nabídky vzdělávání a kvalifikačních aktivit s cílem zvýšení využití potenciálu lidských zdrojů v přeshraničním regionu
- Podpora přeshraniční spolupráce komunit a institucí ve společném regionu

Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Slovensko 2014–2020

Cílem programu je pomocí společných příhraničních projektů řešit společenské výzvy příhraničních regionů. Program je rozdělen do 4 prioritních os, v rámci kterých je možné realizovat následující aktivity:

V rámci **prioritní osy 1: Využívání inovačního potenciálu** budou podporovány projekty zaměřené na investování do vzdělávání (zavádění nových programů, podpora výměnných pobytů a stáží), školení a odborné přípravy spolu s projekty v oblasti výzkumu a vývoje. **Prioritní osa 2: Dopravní dostupnost** bude zaměřena na rekonstrukci mostních prvků, rekonstrukci vybraných silničních úseků, budování dopravních prvků zvyšujících plynulost dopravy (křižovatky, kruhové objezdy apod.) a v neposlední řadě budou podporovány studie zaměřené na zvyšování přepravní kapacity dopravní sítě. **Prioritní osa 3: Kvalitní životní prostředí** bude podporovat projekty na zlepšení technického stavu přírodních a kulturních památek, budování cyklistických tras dále pak realizaci projektů péče o příhraniční území, vzácné nebo chráněné biotopy. **Prioritní osa 4: Rozvoj místních iniciativ** bude podporovat společné plánování, strategie a studie v příhraničním regionu, zvyšování institucionálních kapacit a rozvoj spolupráce institucí veřejné správy.

[22]

Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Bavorsko 2014–2020

V rámci tohoto programu, jehož cílem je realizace regionálních a místních projektů s příhraničním významem, byly předběžně stanoveny tematické cíle s následujícími podporovanými aktivitami:

Tematický cíl 1: Posilování výzkumu, technologického rozvoje a inovací

Posilování výzkumné a inovační infrastruktury a kapacit pro rozvoj vynikající úrovně výzkumu a inovací a podpora odborných středisek. Podpory podnikových investic do výzkumu a inovací a vytvářením vazeb a součinnosti mezi podniky, středisky výzkumu a vývoje a odvětvím vysokoškolského vzdělávání, zejména podporou investic v oblasti vývoje produktů a služeb, přenosu technologií, sociálních inovací, ekologických inovací, aplikací veřejných služeb, stimulace poptávky, vytváření sítí, klastrů a otevřených inovací prostřednictvím inteligentní specializace a podporou technického a aplikovaného výzkumu, pilotních linek, opatření k včasnému ověřování produktů, schopností vyspělé

výroby a prvovýroby, zejména v oblasti klíčových technologií a šíření technologií pro všeobecné použití. [22]

Tematický cíl 10: Investice do vzdělávání, odborné přípravy a školení za účelem získávání dovedností a celoživotního učení

Vypracování a naplňování společných programů vzdělávání, odborné přípravy a školení. [22]

Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Sasko 2014–2020

Operační program bude realizován prostřednictvím 4 prioritních os. V rámci **prioritní osy 1: Podpora přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik** budou podporována protipovodňová ochrana, investice do společných informačních systémů a komunikačních platform spolu s projekty vedoucí ke zlepšení spolupráce (školení, odborné přípravy, jazykové vzdělávání). **Prioritní osa 2: Zachování a ochrana životního prostředí a podporování účinného využívání zdrojů** bude podporovat opatření na zlepšení kvality vod a stavu vodních toků, investice do zachování, ochrany a propagace kulturního a přírodního dědictví, rozvoj turisticko-kulturní infrastruktury a související dopravní infrastruktury. **Prioritní osa 3: Investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a do celoživotního učení** bude podporovat zlepšování jazykové vybavenosti, environmentální vzdělávání a ekologické povědomí. V rámci **prioritní osy 4: Posilování institucionální kapacity orgánů veřejné správy a zúčastněných subjektů a účinné veřejné správy** bude možné realizovat projekty partnerské spolupráce ve všech oblastech společenského života. [22]

3.9.6 Horizont 2020

Program Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace bude v letech 2014–2020 představovat hlavní nástroj EU pro podporu výzkumu, vývoje a inovací (VaVaI) a významnou měrou tak přispěje k naplňování cílů Unie inovací, stěžejní iniciativy strategie Evropa 2020, a dalšímu prohlubování Evropského výzkumného prostoru. Jeho prostřednictvím budou výzkumné a inovační aktivity v rámci EU podpořeny částkou dosahující 80 miliard eur. Svým rozpočtem se tak program Horizont 2020 řadí

k nejvýznamnějším unijním programům, což dokládá růst významu kladeného na podporu výzkumu a inovací v rámci EU. [23]

Školy mohou využít podpory pro projekty hraničního výzkumu, vývoje nových ambiciózních technologií a mobilitu vynikajících výzkumných pracovníků a špičkové infrastruktury. [18]

3.9.7 Horizon Europe

Dne 7. června 2018 byl Evropskou komisí zveřejněn oficiální návrh 9. rámcového programu EU pro výzkum, vývoj a inovace „Horizon Europe“, jenž bude v období víceletého finančního rámce EU v období let 2021 až 2027 představovat stěžejní nástroj podpory výzkumu, vývoje a inovací v EU a významnou měrou přispívat k dalšímu prohloubení spolupráce členských států EU v rámci Evropského výzkumného prostoru a mezinárodní spolupráce s asociovanými státy, které se k rámcovému programu rozhodnou připojit. [24]

Finanční zdroje rámcového programu „Horizon Europe“ budou směřovány jak na podporu excelentního výzkumu ve veřejném sektoru, tak na komercializaci vědeckých poznatků a podporu průlomových inovací v podnikatelské sféře. Stěžejní důraz bude přitom kladen na podporu transferu znalostí z výzkumného prostředí do průmyslové sféry s cílem komerčního zhodnocení znalostního kapitálu při vývoji zboží a služeb o vysoké přidané hodnotě. Současně bude kladen akcent také na to, aby výzkumné a inovační aktivity vždy dostatečně reflektovaly socioekonomické potřeby evropské společnosti. [24]

4 Praktická část

4.1 Obyvatelstvo České republiky podle nejvyššího ukončeného vzdělání

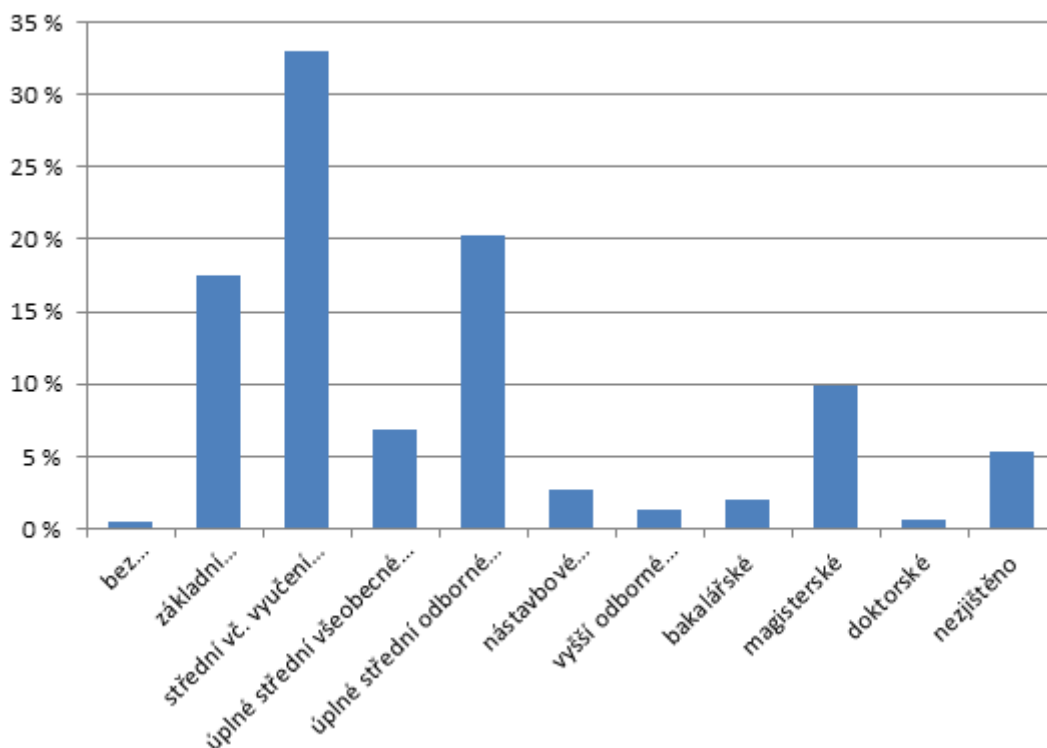
Podle dostupných údajů, získaných z Českého statistického úřadu ke sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011 je patrné, že největší zastoupení ve vzdělanosti České republiky mají lidé se středním vzděláním, s výučním listem, jedná se o 33 procent. Další velké zastoupení mají lidé, kteří dosáhli úplného středního vzdělání s maturitou, v tomto případě se jedná o 29,9 procent. Základní vzdělání má 17,6 procent obyvatel a vysokoškolského vzdělání k tomuto datu dosahovalo 12,5 procenta obyvatel. Tyto údaje jsou patrné v následující tabulce (Tabulka 1) a následně v grafu (Graf 1).

Tabulka 1 Obyvatelstvo ČR ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání, k roku 2011

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	bez vzdělání	základní vč. neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední všeobecné (s maturitou)	úplné střední odborné (s maturitou)	nástavbové studium	vyšší odborné vzdělání	bakalářské	magisterské	doktorské	nezjištěno
Celkem	8 947 632	42 384	1 571 602	2 952 112	610 759	1 814 305	247 937	117 111	179 355	881 592	53 784	476 691
Celkem v %	100	0,5	17,6	33,0	6,8	20,3	2,8	1,3	2,0	9,9	0,6	5,3
Ženy	4 601 815	22 686	992 586	1 249 009	390 787	965 235	159 724	74 050	104 357	416 191	16 498	210 692
Muži	4 345 817	19 698	579 016	1 703 103	219 972	849 070	88 213	43 061	74 998	465 401	37 286	265 999

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [25]

Graf 1 Obyvatelstvo ČR podle nejvyššího ukončeného vzdělání, k roku 2011

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [25]

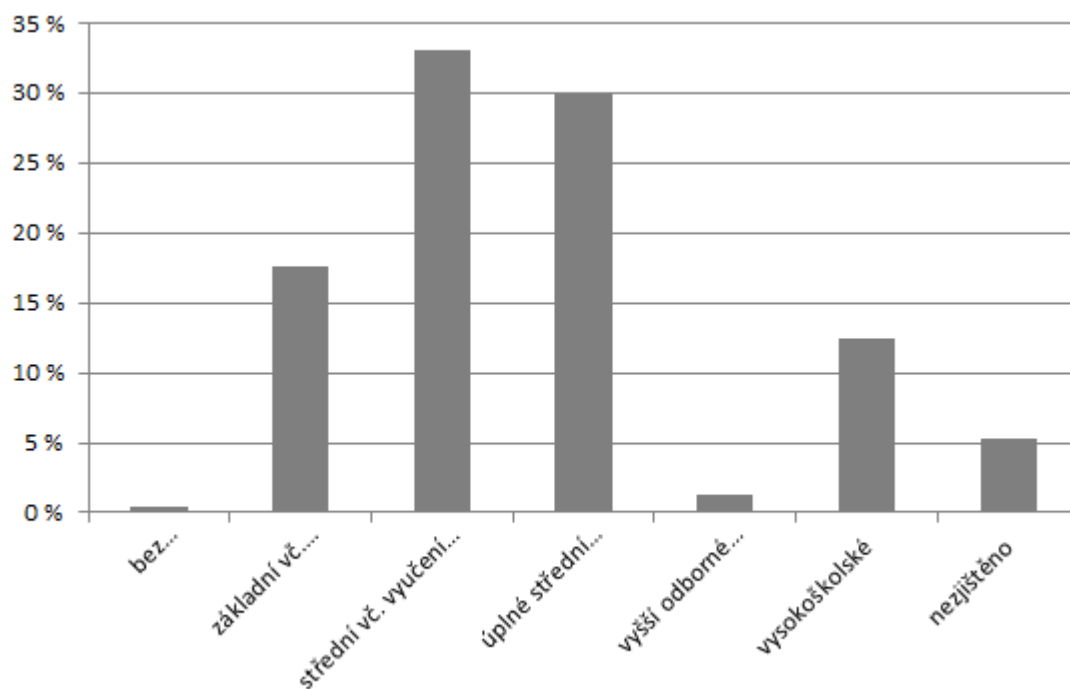
Další tabulka (Tabulka 2) uvádí hodnoty zjednodušeně. Zjednodušení spočívá ve spojení úplného středního všeobecného vzdělání (s maturitou), úplného středního odborného vzdělání (s maturitou) a nástavbového studia do jedné kategorie, označení jako úplné střední (s maturitou). A dále spojení bakalářského, magisterského a doktorského vzdělání do jedné kategorie označené jako vysokoškolské. Za tabulkou následuje graf (Graf 2), který tyto hodnoty znázorňuje graficky.

Tabulka 2 Obyvatelstvo ČR ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání, k roku 2011 – zjednodušeně

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	bez vzdělání	základní vč. neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplně střední (s maturitou)	vyšší odborné vzdělání	vysokoškolské	nezjištěno
Celkem	8 947 632	42 384	1 571 602	2 952 112	2 673 001	117 111	1 114 731	476 691
Celkem v %	100	0,5	17,6	33,0	29,9	1,3	12,5	5,3

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [25]

Graf 2 Obyvatelstvo ČR podle nejvyššího ukončeného vzdělání, k roku 2011 – zjednodušeně

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [25]

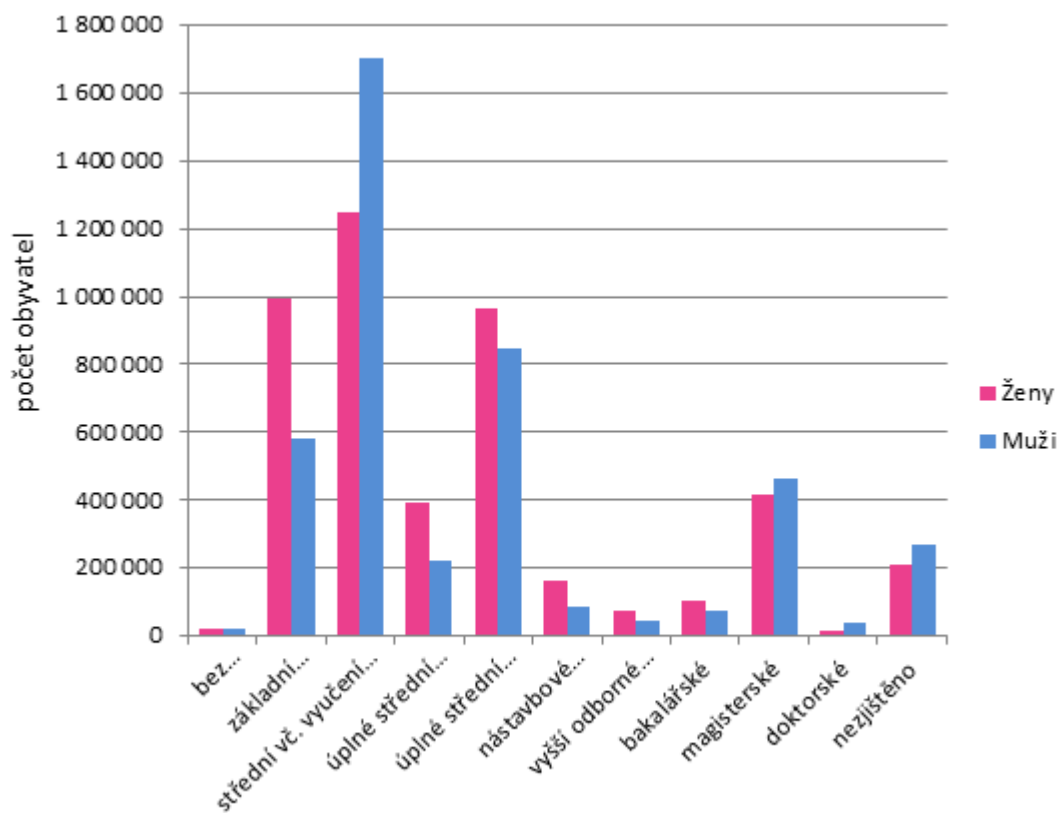
Jelikož se jedná o data z roku 2011, dnes jsou zastoupení některých skupin vzdělání odlišná. Uvádí se, na základě dat Českého statistického úřadu, že podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí v České republice za posledních deset let výrazně vzrostl. Jak bylo již uvedeno, v roce 2011 se jednalo o 12,5 procenta lidí, ale k roku 2018 se jednalo již o 20 procent. Přesto s porovnáním s Evropskou Unií se jedná o nižší procentuální zastoupení, v Evropské unii je toto zastoupení o 6,4 procenta vyšší. Přesné údaje nám přinese další sčítání lidu, domů a bytů, které proběhne v roce 2021.

Nejvíce vysokoškolsky vzdělaných lidí žije v Praze. V Praze je vysokoškolsky vzdělaných 38 procent lidí, naopak nejméně vysokoškolsky vzdělaných obyvatel žije v Karlovarském a Ústeckém kraji. Oba tyto kraje dosahují 13 procent vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, zároveň oproti ostatním krajům je zde nejvíce obyvatel se základním vzděláním.

V porovnání se staršími daty Českého statistického úřadu je ještě více patrný nárůst vzdělanosti obyvatelstva. V roce 1950 měla majoritní část obyvatelstva základní vzdělání a vysokoškolského vzdělání dosahovalo necelé jedno procento obyvatel. V roce 1991 bylo již na téměř stejné úrovni základní vzdělání a střední vzdělání s výučním listem. Jak již bylo zmíněno, v roce 2011 se na podobnou úroveň dostává středoškolské vzdělání s výučním listem a středoškolské vzdělání s maturitou. Vyšší vzdělání je oproti dřívější době pro spoustu lidí dostupnější, a hlavně je často vyžadováno zaměstnavateli. Mnoho mladých lidí cílí na vysokoškolské vzdělání, jelikož jim nabízí více možností a lepší uplatnění v budoucím zaměstnání a zároveň vyšší finanční ohodnocení.

V následujícím grafu (Graf 3) je navíc znázorněno zastoupení obyvatelstva podle nejvyššího ukončeného vzdělání v porovnání ženy a muži. Z grafu je patrné že v zastoupení mužů dosahuje nejvyššího podílu vzdělání střední s výučním listem. U žen je to úplné střední vzdělání s maturitou.

Graf 3 Obyvatelstvo ČR podle nejvyššího ukončeného vzdělání v porovnání ženy a muži, k roku 2011

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [25]

4.2 Počty žáků na školách

Počty žáků na školách jsou v tomto případě další důležitou hodnotou. V následujících tabulkách a grafech jsou uvedeny počty žáků na základních a středních školách v porovnání v jednotlivých letech.

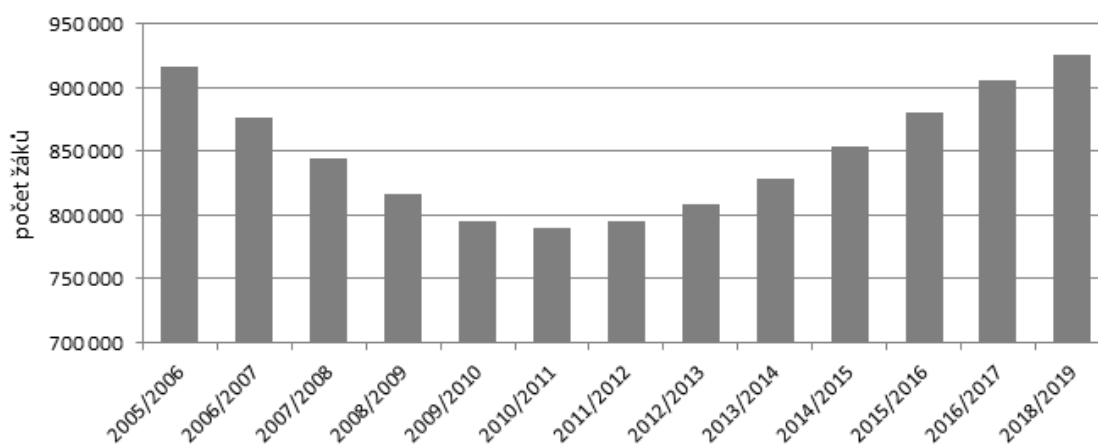
Počet žáků základních škol

Tabulka 3 Počet žáků základních škol v ČR ve školním roce 2005/2006 až 2018/2019

2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
916 575	876 513	844 863	816 015	794 459	789 486	794 642
2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2018/2019	
807 950	827 654	854 137	880 251	906 188	926 108	

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [26]

Graf 4 Počet žáků základních škol v ČR ve školním roce 2005/2006 až 2018/2019

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [26]

Dle údajů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se základního vzdělávání účastní nejvíce žáků. Ve školním roce 2019/2020 to byl téměř milion žáků, což je téměř o pětinu více než před deseti lety, kdy bylo žáků nejméně.

Počty žáků na základních školách souvisí převážně s měnící se natalitou v předchozím období. Faktorů ovlivňující počty žáků na základních školách je samozřejmě více, příkladem může být přestup žáků druhého stupně na víceletá gymnázia nebo migrace cizinců ze zahraničí.

V letech 2010 až 2013 se snižovala natalita, což mělo v posledních letech vliv na počet prvňáčků, který stále mírně klesá. Celkový počet žáků ale od školního roku 2010/2011 roste. Tento růst je daný silnými populačními ročníky z let 2002 až 2008, které nyní míří na druhý stupeň.

Za posledních patnáct let dosáhl počet žáků základních škol nejvyšší hodnoty.

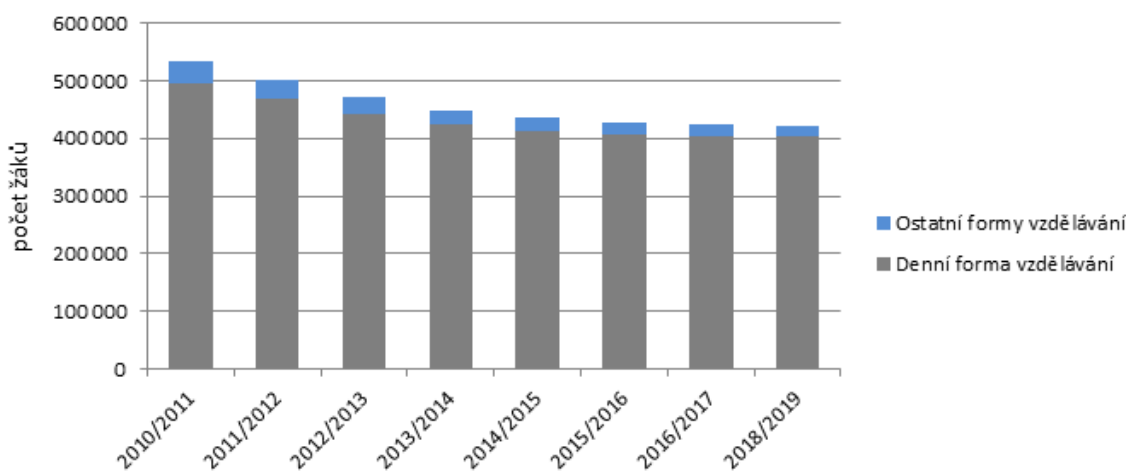
Počet žáků na středních školách

Tabulka 4 Počet žáků na středních školách v ČR ve školním roce 2005/2006 až 2018/2019

	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2018/2019
Denní forma	496 962	470 343	443 714	423 855	412 529	405 628	404 080	403 957
Ostatní formy	35 950	30 871	27 033	24 927	22 999	21 473	20 752	16 857

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [26]

Graf 5 Počet žáků na středních školách v ČR ve školním roce 2005/2006 až 2018/2019

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [26]

Z uvedených údajů je patrný pokles počtu žáků středních škol. Tento pokles se ale v posledních třech letech téměř zastavil. Do prvních ročníků středních škol bylo ve školním roce 2018/2019 přijato 114 tisíc žáků, což je téměř stejně jako o rok dříve. Celkový počet všech žáků středních škol zůstal na podobné úrovni 420,8 tisíc žáků. Z tohoto počtu studovalo střední školy s maturitou tři čtvrtiny žáků, kdy 44 procent žáků studovalo v odborném středním vzdělávání a 31 procent studovalo na gymnáziích. Dvacet procent žáků středních škol studovalo střední vzdělávání s výučním listem. Nástavbovému studiu se věnovala 3,5 procenta žáků. Ostatní studovali obory bez výučního listu a maturity nebo konzervatoře.

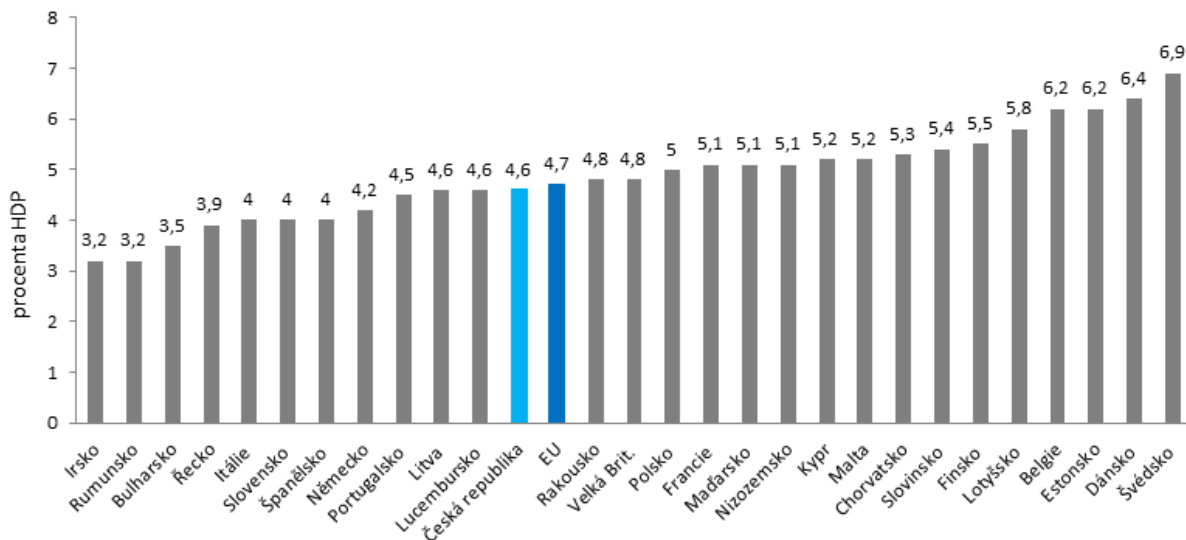
V České republice bylo ve školním roce 2018/2019 1 290 tisíc středních škol, jejich počet se za posledních 10 let snížil. V počtu žáků došlo také k velkému snížení. Ve školním roce 2018/2019 došlo oproti roku 2010/2011 ke snížení o 112 098 žáků.

Problém v nižším počtu žáků nastával při financování škol, právě podle počtu žáků, kdy nižší počet žáků způsoboval školám nižší příjmy.

4.3 Výdaje vládních institucí na vzdělání v ČR v procentech HDP

Jak ukázaly údaje Českého statistického úřadu, výdaje České republiky do vzdělávání jsou nižší (Graf 6), ačkoli v roce 2018 oproti předchozím rokům došlo k jejich růstu. V roce 2018 tyto výdaje činily 2,166 bilionu korun, přesto byly tyto výdaje pod průměrem Evropské unie. Nejvíce financí Česká republika směřovala do oblasti zdraví a sociální oblasti. Do vzdělávání Česká republika investovala 4,6 procenta HDP, průměr Evropské unie byl 4,7 procenta HDP. Nejvíce do vzdělávání investovalo Švédsko, kdy se jednalo o 6,9 procenta HDP, dále Dánsko 6,4 procenta HDP a Belgie s 6,2 procenty HDP. Naopak nejméně do vzdělávání investovalo Bulharsko, kdy tato hodnota dosahovala 3,5 procenta HDP a Irsko a Rumunsko, které do vzdělávání investovali 3,2 procenta HDP.

Graf 6 Porovnání výdajů vládních institucí v jednotlivých zemích EU do oblasti vzdělání
v roce 2018

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [27]

Dle dat Českého statistického úřadu byly v roce 2008 veřejné výdaje do vzdělávání v České republice 3,76 procenta HDP, k dalšímu roku došlo k růstu těchto výdajů o 0,42 procenta HDP na 4,18 procent. Další mírný nárůst byl v roce 2011, kdy tato hodnota dosahovala 4,31 procenta, a naopak v roce 2015 došlo ke snížení na 4,01 procenta HDP. Při porovnání dat Českého statistického úřadu k roku 2008 a 2018 došlo k růstu veřejných výdajů vložených do vzdělávání o 0,84 procenta HDP.

4.4 Čerpání dotací do školství

Jak již bylo zmíněno, finance, které Česká republika vkládá do vzdělávání, jsou podprůměrné. I z tohoto důvodu jsou dotace od Evropské Unie pro Českou republiku důležité. Tyto dotace čerpají školy různých stupňů, od mateřských škol až po vysoké školy. Zájem ze strany škol je velmi vysoký, tento zájem lze doložit realizovanými projekty i statistikami Ministerstva pro místní rozvoj. Díky evropským fondům došlo za posledních třináct let k modernizaci 90 procent základních škol a 75 procent škol středních. Z těchto

dotací se většinou staví nové budovy nebo se rekonstruují ty starší, dále se finance využívají na realizaci nových odborných učeben, včetně vybavení novými technologiemi.

Dále se z těchto fondů podporuje například vzdělávání učitelů nebo různé zahraniční stáže pro žáky i učitele.

Většina těchto financí je poskytována z Evropského fondu pro regionální rozvoj nebo z Evropského sociálního fondu, pomocí jednotlivých operačních programů. Jedním z největších programů je IROP (Integrovaný regionální operační program).

Bohužel školy mohou být na této finanční pomoci v jistém smyslu závislé, což může způsobit komplikace, jelikož tyto dotace nejsou stabilním finančním zdrojem. Například může dojít k tomu, že po ukončení a realizaci projektu nebudou školy schopné po finanční stránce tento projekt dále spravovat.

Další stinnou stránkou těchto dotací může být to, že některé projekty vznikají jen za účelem čerpání financí. Příkladem může být, že například projekt určený pro vzdělávání se jen vykáže z hlediska administrativy, ale nikdy neproběhne. Toto ale není chyba ze strany poskytovatele dotace, tedy Evropské unie, ale ze strany České republiky, která neumí finance správně využít.

Další problém v čerpání dotací může být komplikovanost a náročnost splnění požadovaných podmínek daného dotačního programu. Tedy, škola má zájem o dotaci, ale například z technických důvodů není schopná podmínky splnit.

Další úskalí může být, že škola o dotační programy nemá zájem nebo pro ni nejsou vhodné, ale tím pravděpodobně nezíská další finance na svůj rozvoj, jelikož finance od zřizovatele pokrývají většinou pouze provoz školy.

4.4.1 Místní akční plány rozvoje vzdělávání

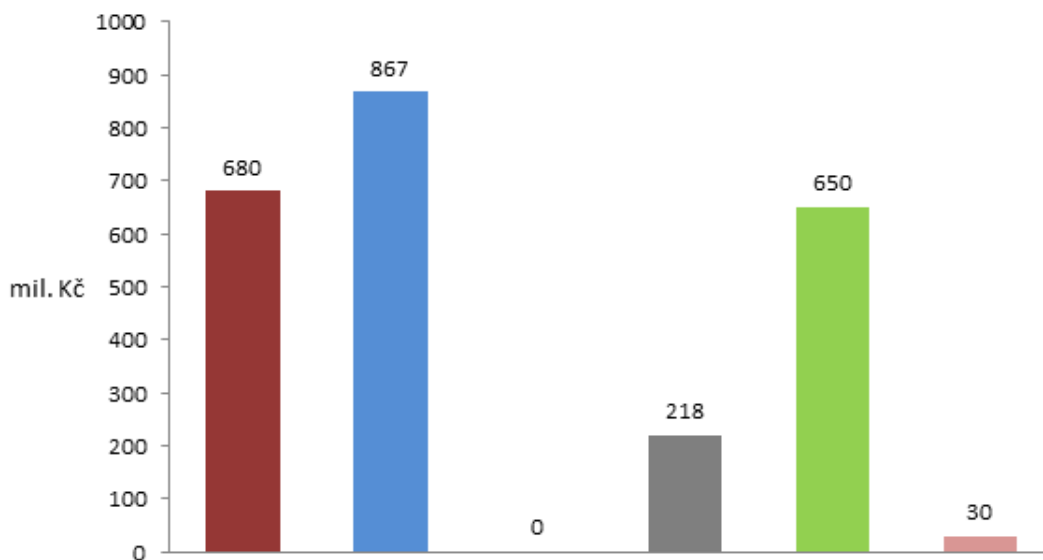
Jedním z příkladů čerpání financí do vzdělávání je Místní akční plán rozvoje vzdělávání. Místní akční plán rozvoje vzdělávání spojuje spolupráci partnerů na určitém území a stanovuje jednotlivé kroky a priority, které jsou potřeba k dosažení cílů vzdělávací politiky. Ta je určena potřebami daného území. Místní akční plán je primárně zaměřen na inkluzivní vzdělání.

V grafu (Graf 7) je znázorněno čerpání financí této výzvy. V tomto případě bylo možné žádosti o podporu podávat od září 2015 do konce prosince 2016. Data v grafu jsou uvedena k 17. červenci 2017. Z grafu je patrný vysoký zájem o čerpání dotací, kdy celkový objem finančních prostředků v předložených žádostech o podporu přesahoval objem financí ve výzvě. V podpořených žádostech byla vyplacena většina z celkového objemu finančních prostředků ve výzvě.

Graf 7 Čerpání financí z Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání, z roku 2017

Místní akční plány rozvoje vzdělávání

- Celkový objem finančních prostředků v Místních akčních plánech rozvoje vzdělávání (v mil Kč)
- Celkový objem finančních prostředků v předložených žádostech o podporu (v mil Kč)
- Celkový objem finančních prostředků v hodnocených žádostech o podporu (v mil Kč)
- Celkový objem finančních prostředků vyřazených žádostí o podporu (v mil Kč)
- Celkový objem finančních prostředků podpořených žádostí o podporu (v mil Kč)
- Zbývající objem finančních prostředků v Místních akčních plánech rozvoje vzdělávání (v mil Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [28]

4.4.2 Krajské akční plány rozvoje vzdělávání

Dalším příkladem jsou Krajské akční plány rozvoje vzdělávání. Krajské akční plány rozvoje vzdělávání jsou prioritně zaměřeny na regionální trh práce a inovace, které souvisí se vzděláváním.

Jedná se o priority a kroky vzdělávací politiky, které jsou nutné k dosažení cílů pro potřeby daného území. Stejně jako u Místních akčních plánů rozvoje vzdělávání se jedná o spolupráci s partnery a odborným garantem. Krajské akční plány rozvoje vzdělávání mají přispět například ke zvýšení kvality vzdělávání, sdílení zkušeností mezi vedením škol nebo k propojení škol a dalších subjektů.

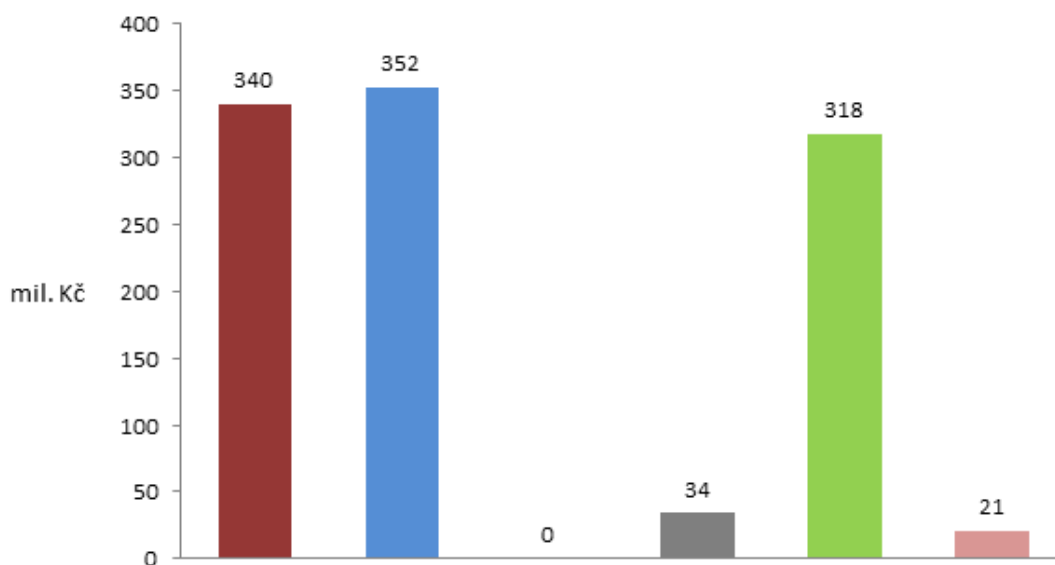
Kraje jsou zřizovateli většiny středních a vyšších odborných škol, proto mají velký význam v oblasti regionálního školství.

Následující graf (Graf 8) znázorňuje čerpání financí výzvy, do které bylo možné podávat žádosti o podporu od července 2015 do konce prosince 2016. Data v grafu jsou uvedena k 17. červenci 2017. Z grafu je, stejně jako u Místního akčního plánu rozvoje vzdělávání, patrný vysoký zájem o čerpání dotací, kdy celkový objem finančních prostředků v předložených žádostech o podporu přesahoval objem financí ve výzvě. I zde byla v podpořených žádostech vyplacena většina z celkového objemu finančních prostředků.

Graf 8 Čerpání financí z Krajských akčních plánů rozvoje vzdělávání, z roku 2017

Krajské akční plány rozvoje vzdělávání

- Celkový objem finančních prostředků v Krajských akčních plánech rozvoje vzdělávání (v mil Kč)
- Celkový objem finančních prostředků v předložených žádostech o podporu (v mil Kč)
- Celkový objem finančních prostředků v hodnocených žádostech o podporu (v mil Kč)
- Celkový objem finančních prostředků vyřazených žádostí o podporu (v mil Kč)
- Celkový objem finančních prostředků podpořených žádostí o podporu (v mil Kč)
- Zbývající objem finančních prostředků v Krajských akčních plánech rozvoje vzdělávání (v mil Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [28]

4.4.3 Čerpání evropských fondů

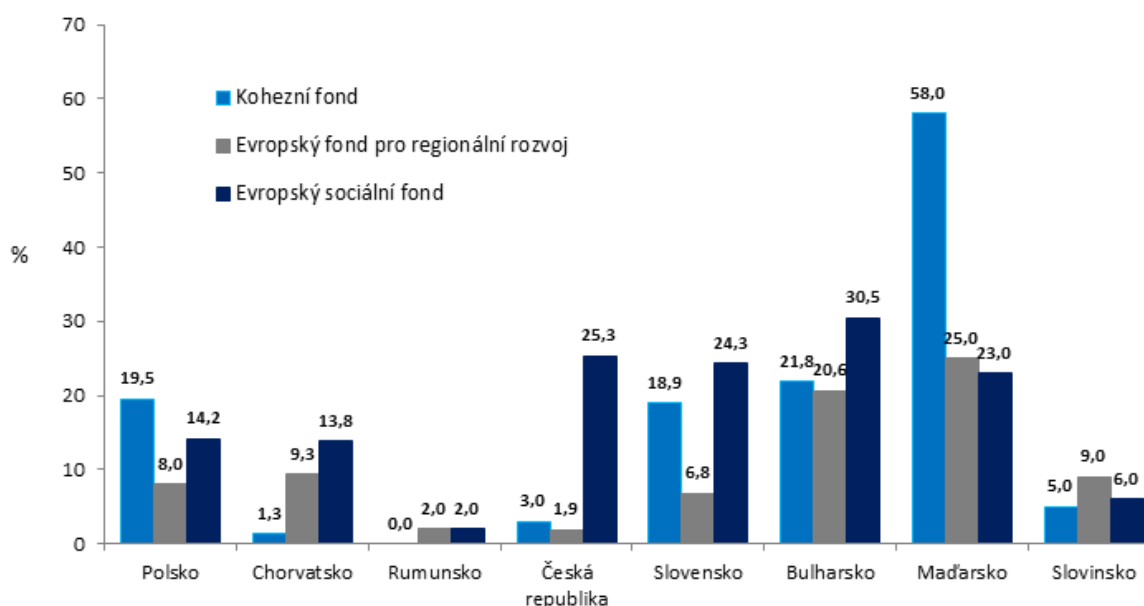
Česká republika čerpá evropské fondy podobně jako ostatní země, v čerpání evropských fondů dosahuje průměru východoevropských zemí. Dle údajů Ministerstva pro místní rozvoj v roce 2016 dosahovala Česká republika v čerpání Evropského sociálního fondu druhého místa z osmi zemí, které nově přistoupily do Unie.

Z následujícího grafu (Graf 9), znázorňujícího čerpání evropských fondů v roce 2016, více než Česká republika z Evropského sociálního fondu čerpalo Bulharsko. Z Kohezního fondu nejvíce financí čerpalo Maďarsko (58 procent), Česká republika zde čerpala výrazně méně (jen 3 procenta).

Z Evropského fondu pro regionální rozvoj Česká republika vyčerpala pouze 1,9 procent, což je z uvedených zemí nejméně.

V porovnání s minulým obdobím je dle Ministerstva pro místní rozvoj výše čerpání přibližně stejná.

Graf 9 Čerpání evropských fondů v jednotlivých zemích v roce 2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [29]

4.4.4 Čerpání finančních prostředků z Integrovaného regionálního operačního programu

Jak již bylo uvedeno, jedním z největších operačních programů, dle Ministerstva pro místní rozvoj ČR, ze kterých mohou školy čerpat, a čerpají, finance je IROP (Integrovaný regionální operační program). Pro příklad čerpání finančních prostředků do školství jsou následně uvedeny čtyři výzvy k podání žádosti o podporu z tohoto programu.

Dne 17. srpna 2016 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vyhlásilo výzvy k podání žádostí o podporu z IROP, ze specifického cíle Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení. Pro základní školy se jednalo o výzvy:

Výzva č. 46 Infrastruktura základních škol

Výzva č. 47 Infrastruktura základních škol (SVL)

Podpora je u těchto výzev zaměřena převážně na stavby a práce spojené s výstavbou a modernizací základních škol, například budování a vybavení odborných učeben. Dále je výzva zaměřena na zajištění konektivity školy, připojení k internetu, či nákup kompenzačních pomůcek. Projekt musí být cílen na rozvoj klíčových kompetencí a budování bezbariérovosti škol. Předložené projektové záměry v těchto výzvách musí být v souladu s Místním akčním plánem rozvoje vzdělávání.

Žádosti o podporu bylo možné podávat od 29. září 2016 do 14. února 2017.

Finanční prostředky ve výzvě č. 46 Infrastruktura základních škol:

Dle údajů Ministerstva pro místní rozvoj ČR bylo po navýšení alokace pro žadatele připraveno přibližně 1,7 mld. Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj, s národním spolufinancováním přes 300 milionů Kč.

Z údajů dostupných na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj ČR, lze vyčíst následující údaje:

Finanční objem projektů v realizaci byl k 1. únoru 2021 **412 642 018 Kč**, finanční objem proplacených projektů byl **1 249 862 038 Kč**. K tomuto datu se jednalo o 101 realizovaných žádostí o podporu a 25 předložených žádostí o podporu.

Finanční prostředky ve výzvě č. 47 Infrastruktura základních škol (SVL):

Dle údajů Ministerstva pro místní rozvoj ČR bylo po navýšení alokace pro žadatele připraveno přes 5,3 mld. Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj, s národním spolufinancováním ve výši téměř 940 milionů Kč.

Finanční objem projektů v realizaci byl k 1. únoru 2021 **1 802 958 465 Kč**, finanční objem proplacených projektů byl **3 211 787 702 Kč** a finanční objem žádostí o podporu v procesu hodnocení (pouze příspěvek EU) **30 554 797 Kč**. K tomuto datu se jednalo

o 233 realizovaných žádostí o podporu, 179 předložených žádostí o podporu a 6 hodnocených žádostí o podporu.

Dále dne 19. května 2016 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vyhlásilo výzvy k podání žádostí o podporu z IROP, ze specifického cíle Zvýšení kvality a dostupnosti infastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení. Pro střední a vyšší odborné školy se jednalo se o výzvy:

Výzva č. 32 Infrastruktura středních škol a vyšších odborných škol

Výzva č. 33 Infrastruktura středních škol a vyšších odborných škol (SVL)

Podpora u těchto výzev je také zaměřena převážně na stavby a práce spojené s výstavbou a modernizací škol a budování a výbavu odborných učeben a bezbariérovost škol. Tyto předložené projektové záměry musí být v souladu s Krajským akčním plánem rozvoje vzdělávání.

Žádosti o podporu bylo možné podávat od 30. června 2016 do 18. listopadu 2016.

Finanční prostředky ve výzvě č. 32 Infrastruktura středních škol a vyšších odborných škol:

Dle údajů Ministerstva pro místní rozvoj ČR bylo pro žadatele připraveno 604 644 678 Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Z údajů dostupných na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj ČR, lze vyčíst následující údaje:

Finanční objem projektů v realizaci byl k 1. únoru 2021 **33 684 832 Kč**, finanční objem proplacených projektů byl **484 638 756 Kč**. K tomuto datu se jednalo o 38 realizovaných žádostí o podporu a 2 předložené žádosti o podporu.

Finanční prostředky ve výzvě č. 33 Infrastruktura středních škol a vyšších odborných škol (SVL):

Dle údajů Ministerstva pro místní rozvoj ČR bylo pro žadatele připraveno téměř 3,4 mld. Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Finanční objem projektů v realizaci byl k 1. únoru 2021 **152 487 513 Kč**, finanční objem proplacených projektů byl **3 098 555 274 Kč**. K tomuto datu se jednalo o 227 realizovaných žádostí o podporu a 3 předložené žádosti o podporu.

Procentuálně vyjádřené hodnoty čerpání jednotlivých výzev jsou následující:

Výzva č. 46 Infrastruktura základních škol – 83 %

Výzva č. 47 Infrastruktura základních škol (SVL) – 81 %

Výzva č. 32 Infrastruktura středních škol a vyšších odborných škol – 86 %

Výzva č. 33 Infrastruktura středních škol a vyšších odborných škol (SVL) – 96 %

Tyto hodnoty znázorňují vyčerpání uvedených výzev. Z údajů je patrné, že finanční prostředky z výzev jsou čerpány, a tedy školami velmi využívány. Jak již bylo uvedeno, finanční prostředky z dotačních programů jsou pro školy důležité a školy díky nim mohou zlepšovat svou kvalitu, jak po materiální stránce, tak ale i díky třeba novému vybavení odborných učeben i po stránce vzdělávací.

4.5 Porovnání jednotlivých způsobů financování

Cílem této diplomové práce je zmapování způsobů financování regionálního školství s pohledem na způsoby financování před rokem 2020 a zmapováním nového způsobu financování školství, který je aktuální od minulého roku, a postihnutí rozdílů v těchto způsobech financování. V této části budou porovnány právě jednotlivé způsoby financování českého školství a porovnání výhod a nevýhod těchto způsobů.

Od roku 1991 se v České republice používal tzv. normativní způsob přidělování finančních prostředků školám. Tyto normativy byly stanoveny pro pět skupin, rozdělených podle věku žáků či studentů. Věk zde ale sloužil pro přiřazení konkrétních kategorií stupně vzdělávání.

Kategorie byly následující:

3 až 5 let – dítě v předškolním vzdělávání

6 až 14 let – žák plnící povinnou školní docházku

15 až 18 let – žák denní formy středního vzdělávání s výjimkou žáka plnícího povinnou školní docházku a včetně žáků nástavbového studia denní formy vzdělávání

19 až 21 let – student denní formy vyššího odborného vzdělávání

3 až 18 let v KZÚV – počet lůžek v krajských zařízeních ústavní výchovy pro děti a mládež

V soustavě těchto normativů byl také, kromě mzdových prostředků, odvodů a ostatních neinvestičních výdajů, stanoven limit počtu zaměstnanců na 1 000 žáků, studentů, případně dětí pro příslušnou věkovou kategorii. Republikové normativy jednoho roku vycházely z republikových normativů předchozího roku a poté se ještě upravily například o navýšení platových tarifů pedagogů a nepedagogů. Poté, co byl stanoven republikový normativ pro daný kalendářní rok, rozdělilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy finanční prostředky na financování regionálního školství jednotlivým krajům. Tyto finanční prostředky byly krajům rozdělovány tzv. normativním rozpisem, což znamenalo, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v každé věkové kategorii vynásobilo výši republikového normativu počtem výkonů v daném kraji v uvedené kategorii a následně tyto vypočtené údaje sečetlo. Získané finanční prostředky pak kraje rozdělily do jednotlivých škol a školských zařízení zřizovaných územními samosprávnými celky. Kraje k tomuto rozdělení finančních prostředků používaly tzv. krajské normativy. Krajské normativy byly definovány jednotkou výkonu na kalendářní rok, touto jednotkou výkonu byl žák, student nebo například lůžko. Krajský normativ tedy představoval konkrétní objem financí, který škola obdržela na jednu tuto jednotku, například tedy na jednoho žáka.

V následující tabulce (Tabulka 5) je ukázka republikových normativů, stanovených pro rok 2019.

Tabulka 5 Republikové normativy škol a školských zařízení zřizovaných územními samosprávnými celky pro rok 2019

Věková kategorie	NIV celkem Kč/žáka	MP celkem vč. odvodů Kč/žáka	MPP celkem vč. odvodů Kč/žáka	MPN celkem vč. odvodů Kč/žáka	ONIV celkem Kč/žáka	Zam./1 000 žáků
3–5 let	58 191	57 650	44 763	12 887	541	126,488
6–14 let	74 069	72 933	60 862	12 071	1 136	127,848
15–18 let	86 461	85 344	69 182	16 162	1 117	144,227
19–21 let	73 986	73 286	61 064	12 222	700	127,613
KZÚV	352 778	350 278	257 964	92 314	2 500	693,459

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [30]

V prvním sloupci tabulky je věková kategorie, podle které jsou rozdělené stupně vzdělávání. Druhý sloupec znázorňuje neinvestiční výdaje (NIV) za jednoho žáka, jedná se zde o mzdové prostředky celkem, včetně ostatních neinvestičních výdajů. Dále ve třetím sloupci jsou celkové mzdové prostředky (MP) včetně odvodů, ve čtvrtém sloupci jsou mzdové prostředky pedagogů (MPP) a v pátém sloupci mzdové prostředky nepedagogických pracovníků (MPN). Předposlední sloupec uvádí ostatní neinvestiční výdaje (ONIV), těmi jsou například finanční prostředky na učební pomůcky pro žáky nebo finanční prostředky na další vzdělávání pedagogů. V posledním sloupci je uveden limit počtu zaměstnanců připadajících na 1 000 žáků.

Výhodou tohoto způsobu přidělování finančních prostředků školám byla jistě jeho otevřenost a transparentnost. Díky výpočtu, založeném na výkonu školy, většinou počtu žáků nebo studentů, se jednalo v jistém smyslu i o spravedlivý způsob rozdělování financí. Ovšem ale přidělení financí podle počtu žáků mělo i velkou nevýhodu. Touto nevýhodou bylo, že v některých třídách byl nižší počet žáků a z toho důvodu škola nezískala potřebné množství financí. Docházelo pak k tomu, že se musely třídy spojovat. Pokud docházelo ke spojení tříd různých oborů, měli žáci společnou výuku na všeobecné předměty a rozdělení byli na odbornou výuku. Toto řešení bylo náročné pro školy, pro samotné žáky, a i pro vyučující, jelikož výuka ve třídě, kde je menší počet žáků je jistě lepší a pro žáky

i přínosnější, jelikož se vyučující může každému žákovi více věnovat. Další, co vnímám jako velkou nevýhodu tohoto způsobu financování je to, že školy prakticky bojovaly o každého žáka, takže se například na střední školy s maturitní zkouškou dostali žáci, kteří, kdyby školy nemusely toto řešit, by se na tuto školu, na základě svých výsledků ze základní školy, nedostali. Tito žáci pak toto vzdělávání nemuseli zvládat, a buď docházelo k jejich odchodu například na učební obory, nebo se ocitali v nižších ročnících, případně přecházeli z jedné školy na druhou a dokončit studium pro ně bylo velmi náročné nebo ho ani nedokončili. Pro tyto žáky tato situace byla jistě nepříjemná a demotivující. Nebo naopak škola začala slevovat ze svých nároků a tím se mohla snižovat kvalita vzdělávání.

Od 1. září 2018 nabyla účinnosti novela školského zákona o reformě financování regionálního školství. Podle těchto nových pravidel začaly být školy financovány od 1. ledna 2020.

Tento způsob financování rozděluje školám finance podle počtu odučených hodin. Dle mého názoru je tento způsob financování objektivnější, jelikož škola dostává finance podle vyučovaných hodin v daném oboru, nikoli podle toho, kolik žáků má. Samozřejmě i zde jsou určitá pravidla, která stanovují například minimální počet žáků ve třídě, aby nedocházelo k tomu, že škola bude mít mnoho tříd po malých skupinách. Dále se přihlíží k průměrnému počtu žáků ve třídě a je řešen maximální počet odučovaných hodin.

Nyní škola dostává finance na základě tzv. PH školy, případně PHmax. Jak již bylo uvedeno výše, škola je limitována maximálním počtem hodin výuky, na který dostane finance ze státního rozpočtu. Pokud tento limit překročí, musí tuto část dofinancovat sama z jiných zdrojů. Toto maximum je stanoveno na jednu třídu v daném oboru vzdělávání a v závislosti na průměrném počtu žáků ve třídě, v tomto případě se jedná o tzv. PHmax. Jelikož z těchto dotací jsou financovány tarifní platy a zákonné odvody za pedagogické pracovníky, škola předkládá údaje o svých pedagogických pracovnících Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. Tyto vykázané údaje podávají informaci o skutečném počtu hodin výuky, které škola musí pedagogickým pracovníkům zaplatit, v tomto případě je stanoveno tzv. PH školy. Pokud je toto PH školy nižší než stanovené PHmax, dostane škola požadované finance, pokud je vyšší dostane škola finance do počtu hodin

stanoveném v PHmax. V tomto způsobu přidělování financí školám vidím další výhodu právě v tom, že školy podávají informace o svých zaměstnancích, takže dostanou finance podle skutečně vykázaných úvazků, tedy podle skutečných platových tříd a platových stupňů svých zaměstnanců. U předchozího způsobu přidělování financí školám to takto nebylo, jelikož nebyly zohledňovány výše tarifních platů a byly tím znevýhodněny školy, které měly pedagogy s vyšším tarifním platem, oproti těm, které měly pedagogy, například mladší, tedy s nižším tarifním platem, následně tyto pedagogy musely školy dofinancovávat z financí určených na nenárokovou složku platu, která je určená na osobní příplatky nebo odměny.

Jako další pozitivum tohoto systému vnímám i to, že tento způsob financování zohledňuje i nepedagogickou činnost. Předchozí systém zvýhodňoval školy, které měly více žáků ve třídách, oproti školám, které měly stejný počet tříd, ale s méně žáky. Bez ohledu na to, kolik je ve třídách žáků, školy potřebují určitý počet pracovníků, kteří zajišťují chod školy, například po ekonomické nebo technické stránce.

Tento způsob financování je více transparentní a lze lépe předpokládat, kolik financí školy dostanou, měly by jím být také odstraněny mezikrajové rozdíly, které vznikaly při rozdělování financí na základě tzv. krajských normativů. Dále se snad tímto způsobem odstraní i to, že školy přijímaly co nejvíce žáků a pak například snižovaly své nároky, aby si žáky udržely, což mělo dopad na kvalitu výuky, a tedy i samotného vzdělávání.

V následující části je ukázka kvantifikace a struktury rozpočtu běžných výdajů ve výdajovém bloku regionálního školství pro rok 2019 a 2020. Tedy pro roky, kdy došlo ke změně způsobu financování regionálního školství.

Tabulka 6 Kvantifikace a struktura rozpočtu běžných výdajů ve výdajovém bloku regionálního školství na rok 2019

	Běžné výdaje celkem	Mzdové prostředky	Odvody	Ostatní běžné výdaje	Počet zaměstnanců
	v Kč	v Kč	v Kč	v Kč	
Výdaje RgŠ celkem:	143 019 820 862	97 846 637 213	35 208 789 543	9 964 394 106	246 892,00
Přímé výdaje RgŠ:	139 969 483 018	95 842 540 619	34 487 591 269	9 639 351 130	242 497,00
- zřizované ÚSC	132 315 780 370	95 842 540 619	34 487 591 269	1 985 648 482	242 497,00
- soukromé	5 936 176 527			5 936 176 527	
- církevní	1 717 526 121			1 717 526 121	
Přímé výdaje PŘO	3 050 337 844	2 004 096 594	721 198 274	325 042 976	4 395,00

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [31]

Tabulka 7 Kvantifikace a struktura rozpočtu běžných výdajů ve výdajovém bloku regionálního školství na rok 2020

	Běžné výdaje celkem	Mzdové prostředky	Odvody	Ostatní běžné výdaje	Počet zaměstnanců
	v Kč	v Kč	v Kč	v Kč	
Výdaje RgŠ celkem:	160 858 720 117	109 877 446 660	39 311 577 894	11 669 695 563	252 938,00
Přímé výdaje RgŠ:	157 528 468 513	107 667 228 004	38 516 657 922	11 344 582 587	248 481,50
- zřizované ÚSC	148 335 332 880	107 667 228 004	38 516 657 922	2 151 446 954	248 481,50
- soukromé	7 252 957 500			7 252 957 500	
- církevní	1 940 178 133			1 940 178 133	
Přímé výdaje PŘO	3 330 251 604	2 210 218 656	794 919 972	325 112 976	4 456,50

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [32]

Vysvětlivky:

RgŠ – regionální školství

ÚSC – Územní samosprávné celky

PŘO – přímo řízené organizace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Z hodnot uvedených v tabulkách 6 a 7 je patrné, že v roce 2020 stouply oproti roku 2019 běžné výdaje v regionálním školství o 12,5 procenta a počet zaměstnanců stoupl o 2,4 procenta. Při porovnání těchto roků s ohledem na nárůst zaměstnanců, tedy při přepočtu celkových výdajů na jednoho zaměstnance a jejich následném porovnání, došlo ke zvýšení výdajů do regionálního školství o 9,8 procenta.

4.6 Stanovení PHmax pro vybranou školu

V následující části je ukázka stanovení a výpočtu PHmax pro vybranou střední školu.

Jak již bylo uvedeno, údaj PHmax vyjadřuje počet hodin výuky v dané třídě a daném oboru vzdělávání, kde potřebným údajem pro výpočet je počet žáků ve třídě. Hodnoty PHmax pro střední školy jsou stanoveny v nařízení vlády č. 123/2018 Sb., kde jsou rozděleny podle druhu oboru a struktury třídy, tedy zda se jedná o jednooborové či víceoborové třídy. PHmax zohledňuje i povinné dělení od určitého počtu žáků v určitých předmětech a při odborném výcviku. Údaj PHmax vychází z učebních plánů v Rámcovém vzdělávacím programu. Pokud má škola nastavenou organizaci školního roku, tedy rozvrh hodin tak, že její PH je nižší nebo rovno PHmax, má teoreticky zajištěno, že získá od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy potřebné finance na pokrytí nákladů spojených s její výukou. V opačném případě, tedy pokud škola hodnotu PHmax překročí, bude muset část, která je přes PHmax dofinancovat z jiných zdrojů.

Základem pro správné stanovení PHmax je mít správně a bezchybně vytvořené víceoborové třídy. Víceoborové třídy se stanovují podle § 2a, § 2b a § 2c vyhlášky č. 13/2005 Sb. Tuto vyhlášku musely školy akceptovat při tvorbě víceoborových tříd, již při organizaci školního roku 2018/2019.

Víceoborovou třídu lze stanovit, pokud počet žáků v daném oboru je nižší než 17 a zároveň celkový počet žáků ve třídě nepřesáhne maximální povolený počet. Pokud škola nemá dva obory s méně než 17 žáky, lze víceoborovou třídu také vytvořit, tedy v případě, že v jednom oboru je více než 17 žáků a v oboru druhém je méně než 17 žáků. Víceoborovou třídu lze vytvořit jen v oborech vzdělávání se stejnou kategorií dosaženého vzdělávání, se stejnou formou a délkou studia a ve stejném ročníku.

Tabulka 8 Výpočet PHmax pro vybranou střední školu

obor		počet žáků ve třídě				průměrný počet žáků	hodnota Phmax	počet tříd v oboru	výsledný PHmax
		1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník				
Design interiéru a nábytku	jednooborová třída	24				24,00	60	1	60
Design interiéru a nábytku	dvouoborová třída		10	13	9	10,67	48	3	144
Obalová technika	dvouoborová třída		19	19	16	18,00	37	3	111
Obalová technika	jednooborová třída	26				26,00	51	1	51
Informační technologie	jednooborová třída	23	22	25	20	22,50	53	4	212
Informační technologie	dvouoborová třída	22	16	9	12	14,75	33	4	132
Mechanik elektrotechnik	dvouoborová třída	12	8	8	8	9,00	35	4	140
Elektrikář	dvouoborová třída	15	12	11		12,67	48	3	144
Strojní mechanik / zámečnick	dvouoborová třída	12	13			12,50	45	2	90
Truhlář	jednooborová třída	23	12			17,50	55	2	110
Truhlář	dvouoborová třída			9		9,00	28	1	28
Strojní mechanik / zámečnick	jednooborová třída			12		12,00	23	1	23
celkem									1245

Zdroj: Vlastní zpracování na základě interních dat

Výpočet PHmax pro vybranou střední školu (Tabulka 8):

Prvním krokem je rozdělení tříd podle oboru vzdělávání a typu třídy. Dále je potřeba z matrice zjistit počet žáků v jednotlivých třídách. Případně stanovit víceoborové třídy.

V jednooborových třídách sečteme všechny žáky daného oboru a následně tento součet vydělíme počtem těchto tříd. Tím zjistíme průměrný počet žáků ve třídě v daném oboru.

Například v jednooborové třídě oboru Informační technologie je v 1. ročníku 23 žáků, ve druhém ročníku 22 žáků, ve třetím 25 žáků a ve čtvrtém ročníku 20 žáků. Sečtením těchto údajů dostaneme celkový počet žáků, v tomto případě 90 žáků.

Pokud celkový počet žáků vydělíme počtem tříd, tedy $90/4$, získáme tím průměrný počet žáků (22,5 žáků). Tento údaj je důležitý pro stanovení PHmax.

Stejným způsobem vypočítáme průměrný počet žáků ve třídě u dvouoborových tříd. Tedy sečteme všechny žáky oboru vzdělávání ve dvouoborových třídách a opět součet vydělíme počtem tříd v tomto oboru.

Příkladem dvouoborové třídy je třída tvořená spojením oborů Design interiéru a nábytku a Obalová technika. V tomto případě se výpočet průměrného počtu žáků vytvoří pro každý obor zvlášť.

K jednotlivým hodnotám průměrného počtu žáků se přiřadí hodnoty PHmax na základě vyhlášky č. 13/2005 Sb.

Zjištěné hodnoty PHmax se vynásobí počtem tříd, pro které byl průměrný počet žáků stanoven. Například u oboru Informační technologie v jednooborové třídě je PHmax rovno 53. Tento údaj se tedy vynásobí čtyřmi, jelikož se jedná o čtyři třídy v tomto oboru v jednooborové třídě. Výsledné PHmax je v tomto případě 212.

Takto se postupuje u každého typu třídy. Výsledné hodnoty PHmax pro jednotlivé typy tříd se následně sečtou a tím získáme výsledné PHmax školy. V tomto případě u mnou vybrané školy se jedná o celkové PHmax 1 245. Z tohoto údaje lze vyčíst, že ze státního rozpočtu bude škole financování maximálně 1 245 hodin přímé pedagogické činnosti týdně. Při přepočtu na úvazek se jedná o 59,3 úvazků ($PH_{max} 1245 / 21 \text{ hodin (týdenní úvazek)} = 59,3 \text{ úvazků}$).

Pokud tedy bude mít škola v přepočtu na plné úvazky maximálně 59,3 úvazků, pokryje je financemi ze státního rozpočtu. Pokud by měla úvazků více, bude je muset dofinancovat z jiných zdrojů.

Tento způsob přidělování finančních prostředků školám je transparentnější, oproti normativnímu způsobu přidělování finančních prostředků, a lze díky tomuto výpočtu lépe plánovat do budoucna.

4.7 Mzdy pedagogických pracovníků

Dalším bodem souvisejícím s financováním školství jsou platy pedagogů, jelikož ty tvoří základní složku výdajů do vzdělávání. Jak bylo již uvedeno, výdaje České republiky do vzdělávání jsou nižší, ačkoli, dle Českého statistického úřadu, v roce 2018 oproti předchozím rokům došlo k jejich růstu. V roce 2018 tyto výdaje činily 2,166 bilionu korun, přesto byly tyto výdaje pod průměrem Evropské unie. Do vzdělávání Česká republika v roce 2018 investovala 4,6 procenta HDP, průměr Evropské unie byl ale 4,7 procenta HDP.

Mzdy pedagogů meziročně sice stoupají, ale stále jsou nižší, než je průměrná mzda vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců.

V následující tabulce a grafu (Tabulka 9, Graf 10) je znázorněna průměrná hrubá měsíční mzda pedagogů v regionálním školství v České republice v letech 2013 až 2018. V těchto údajích nejsou zahrnuty mzdy ředitelů, zástupců ředitelů a učitelů pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

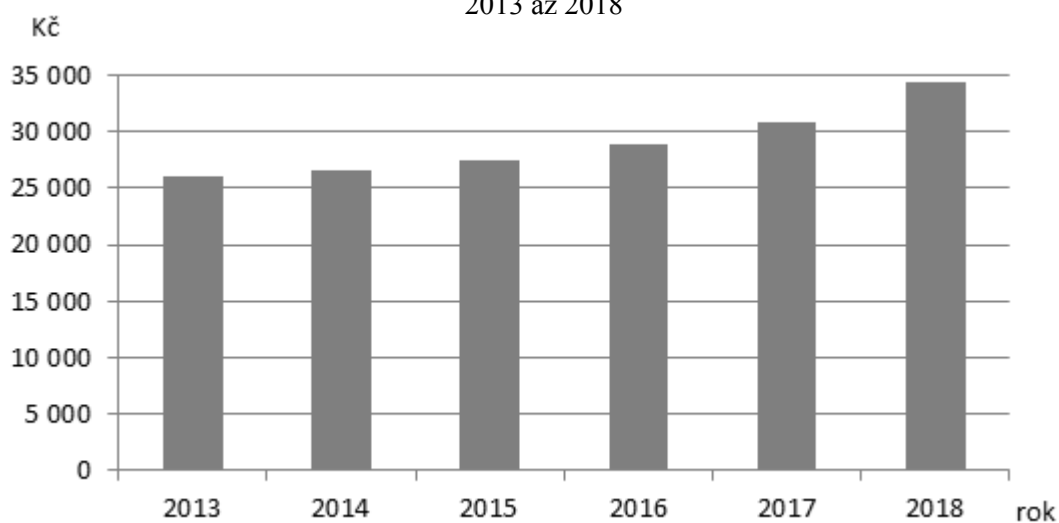
Tabulka 9 Průměrná hrubá měsíční mzda pedagogů v regionálním školství v České republice v letech 2013 až 2018

rok	celkem		učitelé v MŠ		učitelé na ZŠ		učitelé na SŠ	
	Kč	nárůst * v %	Kč	nárůst * v %	Kč	nárůst * v %	Kč	nárůst * v %
2013	26 044		23 012		26 756		27 159	
2014	26 667	102,4	23 573	102,4	27 518	102,8	27 853	102,6
2015	27 487	103,1	23 981	101,7	28 365	103,1	28 952	103,9
2016	28 841	104,9	25 057	104,5	29 779	105,0	30 277	104,6
2017	30 894	107,1	26 720	106,6	32 114	107,8	32 283	106,6
2018	34 401	111,4	29 693	111,1	35 689	111,1	36 128	111,9

* meziroční nárůst průměrné hrubé měsíční mzdy učitelů na daném stupni škol

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [33]

Graf 10 Průměrná hrubá měsíční mzda pedagogů v regionálním školství v České republice v letech 2013 až 2018

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [33]

Tak jako se zvyšuje celková průměrná mzda, zvyšuje se i mzda učitelů v regionálním školství. Z dat Českého statistického úřadu je patrné, že od roku 2013 do roku 2018 se průměrná mzda učitelů zvýšila téměř o třetinu, jednalo se o 8,4 tisíce Kč. Tento nárůst byl oproti ostatním zaměstnancům vyšší. Průměrná mzda zaměstnanců v České republice vzrostla z 26,2 tisíce Kč (v roce 2013) na 33,7 tisíce Kč (v roce 2018), tedy o 7,5 tisíce Kč. I přesto, že došlo k rychlejšímu růstu mezd učitelů, oproti ostatním zaměstnancům, stále se mzdy učitelů drží pod průměrem mezd vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců.

V porovnání jednotlivých stupňů škol v regionálním školství, dosahují nejnižších průměrných mezd učitelé v mateřských školách. V roce 2018 byl jejich výdělek o 6 tisíc Kč nižší než výdělek učitelů na základních školách a o 6,4 tisíce Kč nižší v porovnání s učiteli na středních školách.

Vzhledem k povaze práce, kdy jsou na učitele kladeny vysoké požadavky na kvalifikaci či jejich profesní rozvoj, dalo by se očekávat, že jejich finanční ohodnocení bude výrazně lepší, než je republikový průměr. Případně, že budou dosahovat průměrné mzdy zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním. V roce 2018 činila průměrná hrubá mzda učitele v regionálním školství 34 401 Kč/měsíc, což bylo ale jen o 2,1 procenta více, než jaká byla celková průměrná mzda v České republice. Oproti průměrné měsíční mzdě zaměstnanců s magisterským a doktorským vzděláním se jednalo jen o 66,7 procenta.

V následující tabulce (Tabulka 10) je srovnání platů učitelů v letech 2013 až 2018 s průměrným platem zaměstnanců v České republice a průměrným platem zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním.

Tabulka 10 Porovnání platů učitelů v letech 2013 až 2018 s průměrným platem a průměrným platem zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním v ČR

rok	celkem		učitelé v MŠ	
	Kč	nárůst * v %	podíl ¹	podíl ²
2013	26 044		99,4	60,9
2014	26 667	102,4	99,5	61,5
2015	27 487	103,1	98,8	62,0
2016	28 841	104,9	99,2	62,8
2017	30 894	107,1	99,3	63,9
2018	34 401	111,4	102,1	66,7

podíl ¹ = podíl na průměrné hrubé měsíční mzdě v ČR celkem

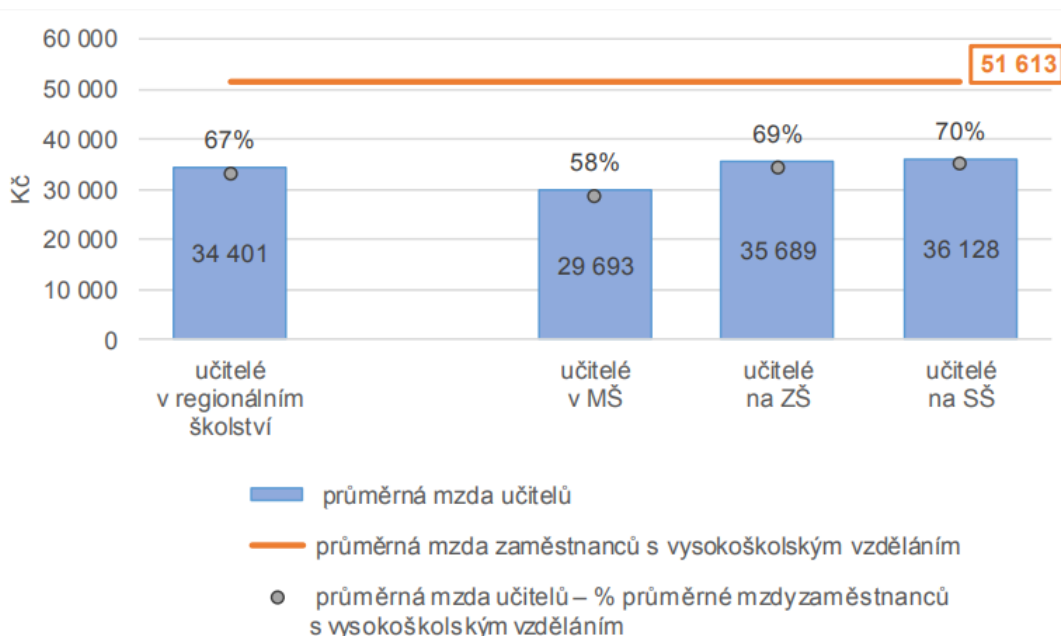
podíl ² = podíl na průměrné hrubé měsíční mzdě
zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním v ČR celkem

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [33]

Při dalším porovnání platů učitelů s platy vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců v České republice (viz Graf 11) je patrné, že ačkoli mzdy učitelů rostou, stále nedosahují průměrné mzdy těchto vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců. Ačkoliv většina učitelů dosahuje stejného stupně vzdělání.

Opět při srovnání dat Českého statistického úřadu z roku 2018 je patrné, že průměrná mzda učitelů v regionálním školství byla o 17 tisíc Kč nižší, než byla průměrná mzda zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním. Tedy učitelé v tomto případě dosahovali pouze dvou třetin tohoto výdělku. Ještě více jsou tyto rozdíly patrné při porovnání jednotlivých stupňů škol. Učitelé v mateřské škole dosahovali pouze 58 procent průměrného platu vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců, učitelé na základních školách dosahovali 69 procent a učitelé středních škol 70 procent těchto platů.

Graf 11 Průměrná hrubá měsíční mzda pedagogů v regionálním školství v porovnání k průměrné mzdě zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním v České republice v roce 2018

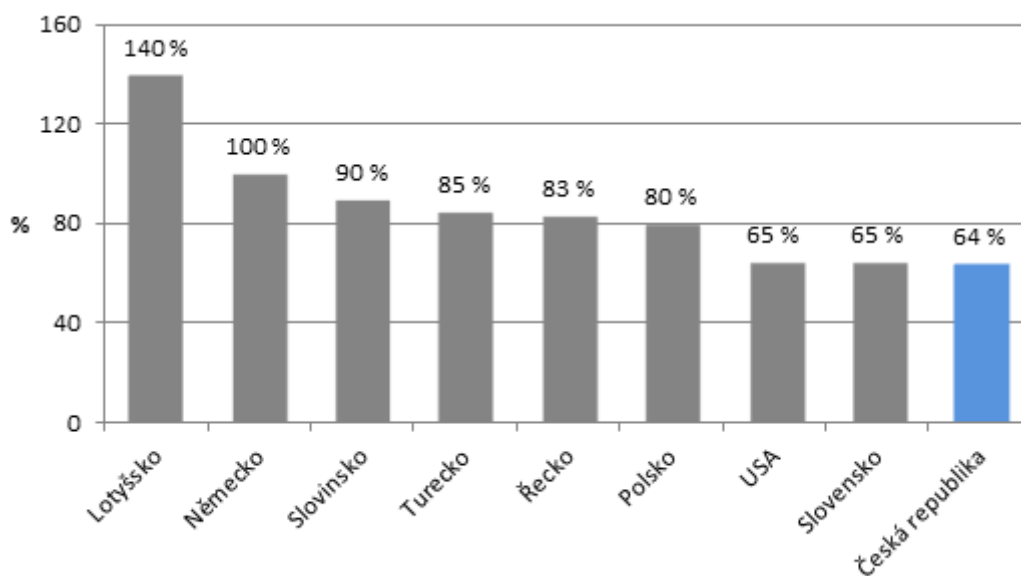

Zdroj: [33, s. 10]

Podle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy stoupl průměrný hrubý plat učitele v prvním pololetí roku 2020 na 40 047 Kč. Průměrná mzda v tomto období byla dle Českého statistického úřadu 34 200 Kč. V případě průměrného hrubého platu učitele se jedná o 117 procent průměrné hrubé mzdy v České republice. Do budoucna je cílem, aby učitelé dosahovali hodnoty 130 procent průměrné mzdy v České republice. Původní vládní závazek byl, že platy pedagogů dosáhnou v roce 2021 na 150 procent jejich výše roku 2017. V lednu letošního roku došlo k dalšímu navýšení platů pedagogů a to o 9 procent. Přesto jsou platy pedagogů stále na nižší úrovni, ve srovnání s platy ostatních vysokoškolsky vzdělaných lidí. I z tohoto důvodu je stále málo učitelů. Dalším faktorem, který ovlivňuje výši průměrné mzdy je věk a délka praxe. Tedy mladší učitelé ve věku do 35 let pobírají oproti kolegům, kteří jsou starší 55 let o 8 tisíc Kč méně (srovnání dat Českého statistického úřadu z roku 2019). Komplikace může nastat za několik let, až odejdou silné ročníky učitelů do důchodu, bude nedostatek pedagogů, jelikož absolventi do škol za těchto finančních podmínek nastupovat nechtějí.

Z dat Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj je při porovnání s ostatními zeměmi patrné, že Česká republika na platech pedagogů šetří. V porovnání s ostatními zeměmi OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) a EU se Česká republika řadí na poslední místo ve výši učitelského platu v porovnání s platem vysokoškolsky vzdělaného zaměstnance. Jak je zobrazeno v následujícím grafu (Graf 12), v roce 2019 plat pedagogů v České republice dosahoval 64 procent platu vysokoškoláků v té samé ekonomice, například v sousedním Německu se jednalo o 100 procent a v Lotyšsku dokonce o 140 procent platu vysokoškolsky vzdělaného zaměstnance. Tento údaj zároveň ukazuje, o co lépe by se měl průměrný učitel, kdyby si vybral jiné povolání, kde je také potřebné vysokoškolské vzdělání.

Graf 12 Poměr průměrného platu pedagogů a vysokoškoláků v jednotlivých zemích v roce 2019

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [34]

Z grafu můžeme dále vyčíst, že český učitel si vydělá jen dvě třetiny toho, co si vydělá průměrný český vysokoškolák. Toto je jeden z důvodů, proč odchází učitelé ze školství nebo naopak, proč nepřichází noví. I přes růst platů učitelů tyto platy nerostou o moc výrazněji než platy ostatních vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců a zároveň zde není velká možnost odměňování zkušenějších a kvalitnějších zaměstnanců. Dále stojí za

zmínku platová tabulka pedagogů, kde jsou dlouhé časové rozdíly v délce praxe. Tedy například malý rozdíl mezi nástupním platem a platem po 15leté praxi.

Důvodem dlouhodobě nižších platů ve školství je to, že Česká republika do školství investuje menší podíl HDP, než je běžné v ostatních vyspělých zemích.

5 Zhodnocení výsledků a doporučení

5.1 Vzdělanost v České republice

V České republice je dle vzdělanosti největší zastoupení středoškolsky vzdělaných obyvatel. Podle dat Českého statistického úřadu z posledního sčítání obyvatel v roce 2011 se jedná o 33 procent obyvatel se středním vzděláním bez maturity, tedy s výučním listem, a 30 procent obyvatel se středoškolským vzděláním s maturitní zkouškou. Vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v této době bylo pouze 12,5 procenta. Dle novějších údajů, z roku 2018, ale podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel roste, uvádí se, že v roce 2018 se jednalo o 20 procent obyvatelstva. Stále ale v porovnání s Evropskou unií se jedná o nižší zastoupení. Nejvíce vysokoškolsky vzdělaných obyvatel žije v Praze, která je pro mnoho lidí nejenom atraktivním místem pro život, ale je zde větší nabídka pracovních míst a v mnoha odvětvích lepší podmínky pro podnikání.

Nejméně vysokoškolsky vzdělaných lidí žije v krajích, kde jsou patrné výrazné disparity a větší nezaměstnanost, těmito kraji jsou například kraj Karlovarský a Ústecký. V dnešní době je vysokoškolské vzdělání mnohem dostupnější, než dříve a velmi často je vyžadováno i na pozicích, kde ještě před několika lety postačovalo střední vzdělání s maturitní zkouškou. I toto je důvod, proč podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel roste. Zároveň mnoho mladých lidí vnímá vysokoškolské vzdělání jako jakousi prestiž a možnost získat lepší pracovní nabídku a s tím spojené vyšší finanční ohodnocení. Přesné údaje nám přinese letošní sčítání lidu, domů a bytů, které proběhne v březnu.

5.2 Počty žáků na školách

Jedním z bodů, který byl v práci řešen, jsou počty žáků na školách. Tento údaj byl pro školy velmi důležitý v době, kdy byl využíván tzv. normativní způsob přidělování finančních prostředků školám. Školy před rokem 2020 dostávaly finance podle počtu žáků, což bylo jednoduché a transparentní, ale rozhodně ne spravedlivé. Problém často nastával v případech, kdy školy měly třídy s nižšími počty žáků a z tohoto důvodu dostávaly méně financí. I přes nižší počet žáků ve třídě, ale výuka probíhala stejným způsobem jako ve třídě, kde bylo žáků více, takže škola musela zajistit dostatečné množství pedagogů, bez

ohledu na naplněnost tříd. Školy byly v podstatě trestány za nižší počet žáků, tím, že dostaly menší objem finančních prostředků. Počty žáků na školách jsou ovlivněny jak měnící se natalitou v předchozím období, tak například i migrací. V letech, kdy byly na středních školách tzv. slabší ročníky, byl velký boj mezi školami o jednotlivé žáky. Nastávala pak situace, kdy školy přijímaly i slabší žáky, kteří by se na základě svých výsledků ze základní školy na maturitní obory nedostali. Pro tyto žáky bylo studium náročné a často nezvládli postoupit do dalšího ročníku a mnohdy studium ani nedokončili. V dalších případech školy snižovaly své nároky a tím docházelo ke snížení kvality vzdělání, což byl opět velký problém.

Tomuto by měl zamezit nový způsob financování českého školství, který nehledí jen na počty žáků, ale zohledňuje i další potřeby a parametry škol.

5.3 Výdaje vládních institucí do vzdělávání a dotace EU

Velmi důležitým bodem vzdělávání jsou výdaje, které vládní instituce do vzdělávání vkládají. V České republice jsou tyto výdaje, v porovnání s evropskými zeměmi, podprůměrné. Vládní instituce sice postupně tyto výdaje zvyšují, ale stále se jedná o investice podprůměrné.

Školy velmi často využívají dotace z Evropské unie, díky kterým mohou pokrýt další své náklady nebo tyto dotace využít na rekonstrukce a modernizace například učeben pro odbornou výuku. Zájem ze strany škol je o tyto dotace vysoký, mnoho z nich díky těmto dotacím mohlo zvýšit úroveň a kvalitu vzdělávání a poskytnout svým žákům moderní vybavení na vysoké úrovni, případně poskytnou další vzdělání nebo vyšší kvalifikaci svým zaměstnancům. Nevýhodou ale může být, že školy dostanou finance na modernizaci praktické výuky, ale nebudou mít nadále finance na údržbu získaného vybavení, tedy v tomto smyslu dochází k jakési závislosti na těchto dotacích. Jedná se o to, že dotace školám nejsou stabilním finančním příjmem a škola pak po ukončení a realizaci projektu nemusí mít finance na jeho udržení.

Bohužel ale ne vždy může škola dotace využít. Jedná se například o podmínky, které škola nemůže splnit, jelikož nedosahuje určitých technických parametrů, které jsou pro využití dotací podmínkou. V tomto směru by bylo jistě vhodné zohlednit tato kritéria.

Někdy jsou žádosti o dotace administrativně náročné a často jednotliví zřizovatelé škol mají odlišné podmínky a parametry pro vstup do dotačních programů. Zde by bylo vhodné zjednodušit administrativu a nastavit stejné podmínky pro všechny školy. Jelikož mnohdy nejsou vyčerpány veškeré dotace z jednotlivých programů, právě kvůli jejich administrativní náročnosti nebo náročnosti na splnění podmínek.

5.4 Způsoby financování regionálního školství

Hlavním cílem této diplomové práce je zmapování způsobů financování regionálního školství. Normativní způsob přidělování finančních prostředků školám, využívaný před rokem 2020, měl svá pozitiva v transparentnosti a jednoduchosti.

Od 1. září 2018 nabyla účinnosti novela školského zákona o reformě financování regionálního školství. Podle těchto nových pravidel začaly být školy financovány od 1. ledna 2020. Tento způsob financování rozděluje školám finance podle počtu odučených hodin, což je oproti předchozímu způsobu přidělování finančních prostředků mnohem objektivnější. I tento způsob financování je velmi transparentní. Samozřejmě i zde jsou určitá pravidla, například v minimálním počtu žáků ve třídě, aby nedocházelo k tomu, že škola bude mít třídy po velmi malém počtu žáků, nedochází zde ale k boji o žáky, jako tomu bylo dříve.

Škola dostává finance na základě tzv. PH školy, kde se počítá počet odučených hodin a průměrný počet žáků pro každou třídu a obor. Každý obor má stanovenou určitou hodnotu PH_{max}, tedy počet hodin, který škola dostane zaplacené. Dále se zde zohledňují tarifní platy a zákonné odvody pedagogů, tedy škola dostane finance i s ohledem na tyto údaje. Škola tedy dostává finance podle skutečných úvazků, kde jsou zohledněny platové třídy a stupně pedagogických pracovníků. V předchozím způsobu financování toto zohledněno nebylo a školám mohly nastat komplikace například v případě, kdy škola měla profesně starší pedagogy, tedy pedagogy ve vyšším platovém stupni a mohlo dojít k tomu, že neměla dostatek financí na jejich mzdy a tento nedostatek musela dofinancovat například z financí určených na nenárokovou složku, která je určená na osobní příplatky nebo odměny. Naopak škola s profesně mladšími pedagogy na tom byla v tomto případě finančně lépe. Dále je zde zohledněna i nepedagogická činnost, tedy bere se v úvahu, že škola s menším počtem žáků ve třídě a škola s vyšším počtem žáků ve třídě potřebuje

stejně množství pracovníků, kteří zajišťují chod školy, například po technické nebo ekonomické stránce.

Další výhodou tohoto způsobu financování je jistá předvídatelnost a možnost plánování, jelikož školy mohou předpokládat, kolik financí dostanou. Celkově tento způsob financování vnímám velmi pozitivně a pro školy jistě přínosně. Pro školy může být o něco více administrativně náročný, ale je spravedlivější a mohou se jím odstranit i některé mezikrajové rozdíly. Díky tomuto způsobu financování škol se může zvýšit kvalita vzdělávání, jelikož školy již nebudou závislé na počtu svých žáků a nebudou tedy přijímat maximum žáků, aby zvládly financovat svůj provoz.

5.5 Platy pedagogických pracovníků

Další velmi důležitou složkou školství a vzdělávání jsou platy pedagogů. Platy pedagogů se v posledních letech vláda velmi zabývá, jelikož tyto platy nedosahují takové výše, jaké by se očekávalo, ve smyslu, že pedagogové jsou vysokoškolsky vzdělaní, ale oproti jiným vysokoškolsky vzdělaným pracovníkům mají platy nižší.

Platy pedagogů tvoří základní složku výdajů do vzdělávání. Výdaje do vzdělávání jsou v České republice podprůměrné, což tedy ovlivňuje právě i platy pedagogických pracovníků. Mzdy pedagogů sice meziročně stoupají, stále jsou ale nižší než průměrná mzda vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců. Vzhledem k povaze práce, kdy jsou na pedagogy kladeny vysoké požadavky na kvalifikaci či jejich profesní rozvoj, lze očekávat, že i jejich mzdy by měly být vyšší, než je republikový průměr nebo odpovídat průměrné mzdě vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců. Dle Českého statistického úřadu, byla hrubá měsíční mzda učitele v roce 2018 jen o 2,1 procenta vyšší než celková průměrná mzda v České republice a v porovnání s vysokoškolsky vzdělanými zaměstnanci byla hrubá mzda pedagogů jen 66,7 procenta průměrné hrubé mzdy vysokoškoláků. V roce 2020 se v případě průměrné mzdy pedagogů jednalo již o 117 procent průměrné hrubé mzdy v České republice, tedy je patrné, že platy pedagogů rostou, ale stále nedosahují ani průměrné mzdy vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců. I zde se ale promítá délka praxe, tedy v případě nastupujícího pedagoga se bude jednat ještě o výrazně nižší mzdu, oproti pedagogům s delší praxí. Je samozřejmě správné, že je zohledněna délka praxe, ale

problém může nastat v případě, že ze škol odejdou starší ročníky pedagogů a nebudou noví pedagogové, jelikož výše mzdy pro ně nebude dostačující.

Při porovnání s dalšími zeměmi je Česká republika ve mzdách pedagogů opět velmi pod průměrem.

Nový způsob financování přinese školám pravděpodobně více finančních prostředků, ale pokud nebude dostatek pedagogů, budou školy stát před dalším problémem. Bohužel praxe je taková, že mnoho pedagogů odchází do soukromého sektoru, kde mají mnohem lepší finanční ohodnocení a do škol nepřichází noví.

Financování škol na základě výpočtu PHmax školám umožňuje, že nemusí spojovat třídy, jak tomu bylo v době, kdy byly financovány normativním způsobem a neměly dostatek financí pro pedagogy, mohou si tedy dovolit více pedagogů. Škola tedy teoreticky může dostat finance na více učitelů, ale ve skutečnosti tyto učitele nemá, takže tyto finance nedostane. Řešením by mohlo být, kdyby školy mohly zaměstnat odborníky z praxe, v případě odborných škol, bohužel toto zatím systém zcela nedovoluje. Dalším problémem je to, že odborník z praxe dostane v soukromém sektoru výrazně vyšší finanční ohodnocení než ve školství. Školy tedy stále řeší nedostatek učitelů. V tomto případě se jedná převážně o učitele odborné výuky a odborného výcviku. Řešením by byla možnost přijmout odborníky z praxe, které by, ale škola mohla adekvátně zaplatit a díky nim, by mohla škola otevřít více tříd, nebo rozdělit třídy, které musela z důvodů nedostatku financí spojit, a tím by získala více financí. Samozřejmě rozdělení tříd by bylo dobré i pro vyučující a žáky, jelikož výuka v menším počtu žáků je výhodnější a pro žáky přínosnější.

Rozdělování financí na základě výpočtu PHmax se jeví pro školy jako spravedlivější a finančně přínosnější způsob.

6 Závěr

Vzdělanost obyvatelstva je jednou z klíčových oblastí na celém světě, která je důležitá pro další vývoj společnosti. Z tohoto důvodu jsou důležité investice do vzdělávání, které by měly zajistit vzdělanost populace. Každý stát do vzdělávání vkládá různý objem financí a tento objem financí je závislý na hrubém domácím produktu. Velké rozdíly ve vložených financích do vzdělávání jsou zvláště patrné mezi vyspělými zeměmi a zeměmi s méně rozvinutou ekonomikou.

Vzdělanost našeho národa za několik posledních let výrazně vzrostla. A vzdělání se stává stále více dostupné a žádané. Za posledních deset let vzrostl podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí. V roce 2011 se jednalo o 12,5 procenta lidí s vysokoškolským vzděláním, ale k roku 2018 se jednalo již o 20 procent. Přesto s porovnáním s Evropskou Unií se jedná o nižší procentuální zastoupení. Pro mnoho mladých lidí je vysokoškolské vzdělání jakousi prestiží a možností získat lepší pracovní nabídku a s tím spojené vyšší finanční ohodnocení.

Cílem mé práce bylo analyzovat, jaký dopad mají jednotlivé způsoby financování českého regionálního školství.

Problematika financování českého školství se stala důležitým tématem jednání jak odborné veřejnosti, tak i politických stran. A nastupující reforma vzbudila mnoho otázek, týkajících se přerozdělování financí jednotlivým školám.

Většina financí do českého školství pochází z veřejných rozpočtů. Do roku 2020 bylo financování regionálního školství založeno na tzv. normativním a výkonovém principu. Stát rozdělil do jednotlivých krajů finanční prostředky určené na přímé výdaje pomocí republikových normativů a kraje pak následně na základě krajských normativů rozdělily finance do rozpočtů škol a školských zařízení. Objem těchto financí se odvíjel od počtu výkonů dané školy, tedy například od počtu žáků. Tento způsob byl jednoduchý a transparentní, ale ne zcela objektivní. Pokud škola měla méně žáků, mohla nastat situace, kdy škola nedostala dostatek financí na svůj provoz. Školy pak tento problém řešily slučováním tříd nebo propouštěním pedagogů. Navíc docházelo k tomu, že se školy snažily přijmout, co nejvíce žáků, což mohlo mít pak vliv i na kvalitu vzdělávání. Od 1. ledna 2020 je využíván způsob financování regionálního školství, který rozděluje školám finance podle počtu odučených hodin v jednotlivých oborech a průměrném počtu

žáků ve třídách. Tento způsob financování je též velmi transparentní, a navíc se jeví jako spravedlivější, školy mohou zároveň předvídat, kolik financí dostanou v dalších letech, což je důležité pro jejich dlouhodobé plánování. Dále jsou zde zohledňovány tarifní platy a zákonné odvody pedagogických a nepedagogických pracovníků. Škola tedy dostane finance i s ohledem na tarifní platy svých zaměstnanců. V předchozím, normativním, způsobu financování toto zohledněno nebylo a školy se často potýkaly s problémy při proplácení mezd svým zaměstnancům. Například pokud škola zaměstnávala profesně starší pedagogy, tedy pedagogy ve vyšším platovém stupni, měla škola na jejich platy menší objem financí, oproti škole, která zaměstnávala pedagogy profesně mladší, tedy s nižší mzdou. Dále nový systém financování zohledňuje i nepedagogické pracovníky a myslí na to, že i škola s menším počtem žáků potřebuje určitý počet zaměstnanců zajišťující provoz a chod školy.

Největší změnou, kterou reforma přinesla, je přechod od čistě normativního systému financování na systém, který kombinuje jak normativní, tak nákladové financování.

Další možností získání finančních prostředků školám je například čerpání finančních prostředků z dotací Evropské unie. Školy tyto dotace často využívají. Díky nim mohou pokrýt své další náklady nebo tyto dotace využít na rekonstrukci či modernizaci. Zájem ze strany škol je velmi vysoký, tento zájem lze doložit realizovanými projekty i statistikami Ministerstva pro místní rozvoj. Díky evropským fondům došlo za posledních třináct let k modernizaci 90 procent základních škol a 75 procent škol středních. Dále se z těchto fondů podporuje například vzdělávání učitelů nebo různé zahraniční stáže pro žáky i učitele. Většina těchto financí je poskytována z Evropského fondu pro regionální rozvoj nebo z Evropského sociálního fondu, pomocí jednotlivých operačních programů. Jediné, co lze vnímat jako nevýhodu je náročnost získání dotace, ať po stránce administrativní, tak někdy i z hlediska nemožnosti splnění požadavků k získání dotace.

Velmi důležitou složkou školství a vzdělávání jsou platy pedagogických pracovníků. Ačkoli za posledních několik let došlo k jejich navýšení, stále nedosahují požadované výše. V porovnání s průměrným platem v České republice, platy pedagogů tento průměr jen mírně převyšují. Při porovnání s ostatními vysokoškolsky vzdělanými zaměstnanci, platy pedagogů dosahují jen dvou třetin. Do budoucna je cílem, aby učitelské platy dosahovaly hodnoty 130 procent průměrné mzdy v České republice. V roce 2020 byla výše

platu pedagoga 117 procent průměrné hrubé mzdy v České republice. Původní vládní závazek byl, že platy pedagogů dosáhnou v roce 2021 na 150 procent jejich výše roku 2017. I v porovnání s ostatními zeměmi je patrné, že platy pedagogů jsou na nižší úrovni. V porovnání se zeměmi OECD a EU se Česká republika řadí dokonce na poslední místo ve výši platu pedagogického zaměstnance, v porovnání s výší mzdy vysokoškolsky vzdělaného zaměstnance. Navýšení pedagogických mezd by jistě školám pomohlo v získávání nových učitelů a v udržení si těch stávajících.

Reforma financování regionálního školství dala školám možnost zaměstnat více pedagogů a zkvalitnit tím výuku, ale právě vzhledem k výši mezd pedagogů není o tuto profesi velký zájem. Naopak mnoho pedagogů odchází do soukromého sektoru, kde mají mnohem lepší finanční ohodnocení a do škol noví nepřichází.

Této situaci by jistě pomohlo navýšení mezd pedagogů, tak aby jejich mzdy byly srovnatelné se mzdou ostatních vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců. Poté by pedagogické vzdělání mohlo být atraktivní i pro odborníky z praxe, které mnoho odborných škol postrádá. Právě odborníci z praxe by školám mohli výrazně pomoci ve zkvalitnění odborné výuky a odborného výcviku. Dále by se příchodem nových pedagogů vyřešilo i slučování některých tříd, které bylo zapříčiněno nedostatkem financí v dřívější době. Pokud by škola přijala nového pedagoga, mohla by rozdělit třídy, případně vytvořit třídy nové, a tím by opět získala více financí. Pokud škola pedagogy nemá, nemůže využít naplno některých výhod nového způsobu financování, jako je právě možnost získání více finančních prostředků na další třídy, případně obory.

7 Seznam použitých zdrojů

1. Národní program vzdělávání ČR (Bílá kniha). *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, © 2020 [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://www.vzdelavani2020.cz/narodni-program-vzdelavani-cr-bila-kniha.html>
2. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
3. MŠMT: Zpráva o vývoji českého regionálního školství od listopadu 1989. *Česká škola* [online]. Praha: Albatros Media, 2009 [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2009/11/msmt-zprava-o-vyvoji-ceskeho.html>
4. VEŘEJNÁ SPRÁVA VE ŠKOLSTVÍ. In: *Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. Brno: Páleníková, M., 2006 [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1456/podzim2006/PVEKSK/um/VEREJNA_SPRAVA_VE_SKOLSTVI.pdf
5. ŠRÉDL, Karel. *Znalostní ekonomika a vzdělávání*. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, © 2010. ISBN 978-80-213-2039-0.
6. *České školství v mezinárodním srovnání: stručné seznámení s vybranými ukazateli publikace OECD Education at a glance ..* Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání - Divize nakladatelství Tauris, 2007. ISBN 978-80-211-0537-9.
7. Brožová D.: *Společenské souvislosti trhu práce, Sociologické nakladatelství, Praha 2003*. *Collegeboard: What it cost to go to college* [online] [cit.2010-30-8] URL: <http://www.collegeboard.com/student/pay/add-it-up/4494.html>

8. Česká-republika: Základní principy a národní politika. *European Commission* [online]. Brussels: Eurydice, 2020 [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/fundamental-principles-and-national-policies-21_cs#2_1_2_Aktualni_strategie_v_oblasti_vzdelavani
9. STRATEGIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY ČR DO ROKU 2030+. *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, © 2020 [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>
10. Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+. In: *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, 2019 [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/51582/>
11. Česká-republika: Správa a řízení na národní a/nebo regionální úrovni. *European Commission* [online]. Brussels: Eurydice, 2020 [cit. 2020-08-08]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/administration-and-governance-central-andor-regional-level-21_cs
12. Reforma financování regionálního školství. Praha: Verlag Dashöfer, [2019]. ISBN 978-80-7635-010-6.
13. REFORMA FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ. *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, © 2020 [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/reforma-financovani-regionalniho-skolstvi>
14. VALENTA, Jiří. *Právní rámec řízení škol a školských zařízení: základy práva pro školský management*. Karviná: Paris, 2010. ISBN 978-80-87173-16-9.

15. Co přinese reforma financování regionálního školství?. *UČITELSKÉ LISTY* [online]. Michaela Papírníková Jurečková, 2019 [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <http://www.ucitelske-listy.cz/2019/03/co-prinese-reforma-financovani.html>
16. Jak se reforma financování dotkne středních škol. *PHmax.cz* [online]. Praha: Ing. Petra Schwarzová, 2019 [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://www.phmax.cz/33/jak-se-reforma-financovani-dotkne-strednich-skol-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EhNDLpsDFQok8-qLAAFTos4/>
17. Metodika výpočtu PHmax pro SV final.docx. In: *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, 2019 [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/50971/>
18. Školy. *Dotacní.info* [online]. EU LEGAL ADVISORY, © 2020 [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://www.dotacni.info/dotace-podle-oboru/skoly/>
19. O programu. *Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání* [online]. Praha: MŠMT, © 2017 [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/o-programu>
20. Operační program Zaměstnanost. *DotaceEU.cz* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, © 2020 [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/2014-2020/operacni-programy/list/op-zamestnanost>
21. Školy získají na zlepšení provozu z IROP 19,7 miliardy korun. *IROP* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2019 [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://irop.mmr.cz/cs/ostatni/web/novinky/skoly-ziskaji-na-zlepseni-provozu-z-irop-19,7-mili>

22. Operační programy Přeshraniční spolupráce 2014-2020. *DotačníNoviny* [online]. Brno: Redakce Dotačních novin, Stanislava Hrabcová, © 2014 [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://dotacni-noviny.cz/operacni-programy-preshranicni-spoluprace-2014-2020/>
23. ZÁKLADNÍ INFORMACE. *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, © 2020 [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj/zakladni-informace>
24. Nový rámcový program Horizon Europe. *Národní portál pro evropský výzkum* [online]. Praha: MŠMT, 2019 [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: <https://www.evropskyvyzkum.cz/cs/nastroje-spoluprace/ramcove-programy/9-rp>
25. Veřejná databáze. In: *ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD* [online]. ČSÚ, 2011 [cit. 2020-12-05]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30712>
26. STATISTICKÉ ROČENKY ŠKOLSTVÍ. In: *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, © 2020 [cit. 2020-12-05]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/rocenky>
27. *Výdaje vládních institucí v roce 2018 (% HDP)* [online]. Praha: Economia, 2020 [cit. 2020-12-05]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/vydaje-vladnich-instituci/r~2762df565ee611ea80e60cc47ab5f122/r~1835c9985ee211ea80e60cc47ab5f122/>
28. UKONČENÉ VÝZVY. In: *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, © 2021 [cit. 2021-01-04]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/album/ukoncene-vyzvy-1>

29. MMR: Evropské fondy čerpáme obdobně jako ostatní země. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Praha: MMR, © 2020 [cit. 2021-01-04]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/2016/mmr-evropske-fondy-cerpame-obdobne-jako-ostatni-ze?feed=Tiskove-zpravy>
30. REPUBLIKOVÉ NORMATIVY ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ ZŘIZOVANÝCH ÚZEMNÍMI SAMOSPRÁVNÝMI CELKY NA ROK 2019. In: *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, © 2021 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/republikove-normativy-skol-a-skolskych-zarizeni-zrizovanych-10>
31. Principy normativního rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2019. In: *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, © 2021 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-normativniho-rozpisu-rozpocet-primych-vydaju-rgs-3>
32. Principy rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2020. In: *MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY* [online]. Praha: MŠMT, © 2021 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocet-primych-vydaju-regionalniho>
33. Učitelé v regionálním školství a jejich mzdy - v roce 2018. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: ČSÚ, 2020 [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/ucitele-v-regionalnim-skolstvi-a-jejich-mzdy-v-roce-2018>
34. Nová data OECD potvrzují mizérii českých učitelů. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, 2019 [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/nova-data-oecd-potvrzuji-mizerii-ceskych-ucitelu-40296054>